

**O'ZBEKISTAN RESPUBLIKASI JOQARI HA'M ORTA ARNAWLI
BILIMLENDIRIW' MINISTRILIGI**

BAS ILIMIY-METODIKALIQ ORAYI

**QARAQALPAQ MA'MLEKETLIK UNIVERSITETI JANINDAG'I
PEDAGOG KADRLARDI QAYTA TAYARLAW HA'M OLARDIN'
QA'NIYGELIGIN JETILISTIRIW AYMAQLIQ ORAYI**

**“O'ZBEKISTAN TARIYXI PA'NI INNOVATSIYALARIN TARIYXTI
OQITIW PROCESSINE**

BAG'DARLAW”

MODULI BOYINSHA

OQIW–METODIKALIQ KOMPLEKS

NO'KIS – 2020

Du'ziwshi:	Berdaq atindag'ı QMU “Arxeologiya” kafedrası. professor, tariyx ilimleri doktorı, R.Urazbaeva
Pikir bildiriwshi:	Berdaq atındağı QMU “O'zbekstan ha'm Qaraqalpaqstan tariyxi” kafedrası docenti t.i.d. professor. B.A.Qoshanov

MAZMUNI

1. Isshi oqıw da'stu'ri.....	7
2. Leksiya tekstleri.....	17
3. A'meliy shınıg'ıwlar ushın materiallar	77
4. O'z betinshe ta'lim temaları.....	97
5. Test tapsırmaları... ..	100
6. Pitkeriw jumısları ushın temalar.....	112
7. Ha'r bir tema boyınsha slaydlar	115
8. Glossariy	118
9. A'debiyatlar dizimi	120

I. TU'SINDIRIW XATI

Kirisiw

Da'stu'r O'zbekistan Respublikası Prezidentinin' 2015 jıl 12-iyundag'ı "Joqarı bilim orınlarının' basshı ha'm pedagog kadrlardı qayta tayarlaw ha'm qa'niygeligin jetilistiriw dizimin ja'nede jetilistiriw sharaları haqqında" g'ı PF-4732-san Pa'rmanındag'ı u'stin bag'darlar mazmınınan kelip shıqqan halda du'zilgen bolıp, ol zamanago'y talaplar tiykarında qayta tayarlaw ha'm qa'niygeligin jetilistiriw protsesslerinin' mazmunın jetilistiriw ha'mde joqarı ta'lim orınları pedagog kadrlarının' ka'siplik komponentligin ha'r dayım asırıp barıwdı maqset qıladı.

Da'stu'r mazmunı joqarı bilimnin' normativ-huqıqıy tiykarları ha'm nızamshılıq normaları, ta'lim texnologiyaları ha'm pedagogikalıq sheberlik, bilim protsesslerinde xabar-kommunikatsiya texnologiyaların qollaw, a'meliy shet til, dizimli analiz ha'm qarar qabıl etiw tiykarları, arnawlı pa'nler negizinde ilimiy ha'm a'meliy izleniwler, texnologiyalıq rawajlanıw ha'm oqıw protsessin sho'lkemlestiriwdin' zamanago'y usılları boyınsha son'g'ı jen'isler, pedagogtın' ka'siplik kompetentligi ha'm kreativligi, global Internet tarmag'ı, multimedia dizimleri ha'm aralıqtan oqıtıw usılların o'zlestiriw boyınsha bilim, ko'nlikpe ha'm qa'nigeligin qa'liplestiriw na'zerde tutadı.

Da'stu'r do'gereginde berilip atırg'an temalar bilim tarawı boyınsha pedagog kadrlardı qayta tayarlaw ha'm qa'niygeligin asırıw mazmunı, sıpatı ha'm olardıń tayarlıg'ına qoyılatug'ın ulıwma qa'niygelik talapları ha'm oqıw rejeleri tiykarında qa'liplestirilgen bolıp, bul arqalı joqarı oqıw orınlarında pedagog kadrlardıń tarawg'a tiyisli zamanago'y bilim ha'm innovatsiya texnologiyaları, shet ellik ta'jiriybelerden paydalanıw, xabar-kommunikatsiya texnologiyaların oqıw protsessine ken' ja'riyalaw, shet tillerin intensiv o'zlestiriw da'rejesin asırıw esabına olardıń ka'sip sheberligin, ilimiy xızmetin rawajlandırıw, joqarı oqıw orınlarında oqıw-ta'rbiya protsesslerin sho'lkemlestiriw ha'm basqarıwdı dizimli analiz qılıw, sonday-aq, pedagogikalıq jag'daylarda optimal qararlar qabıl etiw menen baylanıslı kompetensiyalarg'a iye bolıwı ta'miynlenedi.

Qayta tayarlaw ha'm qa'niygeligin asırıw bag'darının' o'zine ılayıq qa'siyetleri ha'mde mashqalalı ma'selelerinen kelip shıqqan halda da'stu'rde tın'lawshılardıń arnawlı pa'nler do'geregindegi bilim, ko'nlikpe, qa'niygeligin ha'mde kompetensiyalarına qoyılatug'ın talaplar o'zgartiriliwi mu'mkin.

Bul oqıw modulinde tın'lawshının' oqıw ju'klemesi -16 saat bolıp,
sonnan: Ja'mi auditoriya oqıw ju'klemesi -16 saat;
Sonın' ishinde: Teoriyalıq shınıg'ıwlar -8 saat;

A'meliy shınıg'ıwlar -6 saat;

Ko'shpele shınıg'ıw - 2 saat

II. Modul atı: “O‘zbekistan tariyxı pa‘nin oqıtıwda innovatsion texnologiyalardan paydalanıw”

Moduldin’ maqseti: Tın’lawshılardıń zamanago’y innovatsion texnologiyalar, olardıń tu’rleri ha’mde olardan oqıw shınıg’ıwları protsessinde paydalanıw boyınsha bilim, ko’nlikpe ha’m qa’niygeliklerdi qa’liplestiriw.

2.1. Ku’tilip atırg’an na’tiyjeler: Tın’lawshılar usı moduldi o’zlestiriw protsessinde to’mendegi bilim ha’m ko’nlikpelerge iye boladı.

Bilim	Ko’nlikpe ha’m qa’niygelikler
• Zamanago’y innovatsion texnologiyalardıń tu’rleri, olardıń ta’lim-ta’rbiya protsessinde tutqan ornı ha’m a’hmiyeti; • Ta’lim-ta’rbiya protsessinde qollanılatusın pedagogikalıq texnologiyalardıń o’zine ta’n qa’siyetleri, da’rejeleri, gruppaları;	• Zamanago’y innovatsion texnologiyalardıń tu’rleri, olardıń ta’lim-ta’rbiya protsessinde tutqan ornı ha’m a’hmiyetin tu’sindire aladı; • Ta’lim-ta’rbiya protsessinde qollanılatusın alding’ı pedagogikalıq texnologiyalardıń o’zine ta’n qa’siyetleri, da’rejeleri, gruppalarına qarap tan’lawdı;
• Tariyx ta’limi u’skenelerinen paydalanıwg’a innovatsion jandasıw; • Tariyx pa’nin oqıtıwda leksiya ha’m seminar shınıg’ıwların proektlestiriwdi sho’lkemlestiriw.	• Tariyx ta’limi u’skenelerinen paydalanıwg’a innovatsion jandasıwdı; • Tariyx pa’nin oqıtıwda leksiya ha’m seminar shınıg’ıwların proektlestiriwdi sho’lkemlestire aladı;
• birgelikte oqıtıw, proekt texnologiyalarınan paydalana alıw;€€	• birgelikte oqıtıw, proekt texnologiyalarınan paydalana aladi.

2.2. Modul boyinsha saatlar bo'listiriliwi:

№	Temalar	Tın'lawshının' oqıw ju'klemesi, saat					
		Ha'mmesi	Auditoriyadag'ı oqıw ju'klemesi				O'z betinshe tayarlıq
				Sonın' ishinde:			
				Teoriyalıq	A'meliy shınıg'ıw	Ta'jiriybe almasıw (ko'shpeli shınıg'ıw)	
1.	Tariyx ta'limi protsessin modernizatsiyalaw.	4		2	2		
2	O'zbekistan tariyxı sabaqların zamanago'y talaplar tiykarında sho'lkemlestiriw texnologiyası.	4		2	2		
3	O'zbekistan tariyxı, ta'lim qurallarınan paydalanıwg'a innovatsion jandasıw	4		2	2		
4	O'zbekistan tariyxı sabaqlarına proekt, birgelikte oqıtıw texnologiyaların ja'riyalaw	2		2			
5	U'lgili bilim beriw orınlarınan' aldındı ta'jiriybesin u'yreniw	2				2	
	Ja'mi:	16		8	6	2	

2.3. Teoriyalıq ha'm a'meliy shıng'ıwlar temaları

№	Modul birlikleri atı ha'm quramı	SHıng'ıw tu'ri	Saatlar mug'dar 1
1	Tariyx ta'limi protsessin modernizatsiyalaw. "Tariyx pa'nin oqıtıwda innovatsion texnologiyalardan	teoriya a'meliy	2

	paydalanıw” kursın oqıtıwdın’ maqset ha’m wazıypaları, mazmunı. Tariyx oqıtıw metodikası, pedagogikalıq texnologiya ha’m innovatsiya tu’sinigi. Pedagogikalıq texnologıyanın’ ilimiy tiykarları. Ta’limge innovatsion ha’m texnologiyalıq jandasıwdın’ mazmunı ha’m innovatsion texnologiyalar. Pedagogikalıq texnologiya tu’sinigi ha’m onın’ aspektleri. Ta’lim – ta’rbiya protsessin ku’sheyitirıwdın’ aktiv mashqalaları. Tariyx pa’ni oqıtıwshısının’ innovatsion xızmeti. Oqıtıwshının’ kompetentligi.		2
2	O’zbekistan tariyxı sabaqların zamanago’y talaplar tiykarında sho’lkemlestiriw texnologiyası. Tariyx pa’nin oqıtıwda qollanilatug‘ın innovatsion texnologiyalardıń teoriyalıq tiykarları, tu’rleri, olardı qollaw metodları. Tariyx pa’nin oqıtıwda alding‘ı texnologiyalardan paydalanıw. Zamanago’y sabaqlardı sho’lkemlestiriw formaları. Tariyx sabaqların sho’lkemlestiriwge innovatsion jandasıu. Sabaqtın’ texnologiyalıq kartası. Prezentatsiya sabaqların sho’lkemlestiriwge qoyılatug‘ın talaplar.	teoriyalıq a’meliy	2 2
3	O’zbekistan tariyxı ta’lim qurallarınan paydalanıwg’a innovatsion jandasıw. Ta’lim quralları haqqında tu’sinik. Ta’lim qurallarının’ klassifikatsiyası. Ta’lim quralların tan’lawdı anıqlawshı na’rseler, grafik organayzerler. Ta’limnin’ texnik quralları. Kompyuter ha’m xabar texnologiyaları. Elektron sabaqlıq ha’m onın’ du’zilisi.	teoriyalıq a’meliy	2 2
4	O’zbekistan tariyxı, proekt, birgelikte oqıtıw texnologiyaların ja’riyalaw. Proekt texnologiyası haqqında tu’sinik.		

	Proektlik ta'limnin' tiykarlari. Oqıw proekti. Oqıw proektinin' xızmeti. Proektli ta'limge tiykarlang'an oqıw shınıg'ıwının' texnologiyalıq sızılması. Proektli oqıtıwdın' texnologiyalıq kartası. Birgelikte oqıtıw texnologiyalarının' mazmunı. Oqıtıwshının' tayarlıg'ı.	Teoriyalıq a'meliy	2 2
	JA'MI:		16

III. MODUL MAZMUNI

3.1. Teoriyalıq shınıg'ıwlar mazmunı

Tariyx ta'limi protsessin modernizatsiyalaw. “O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda innovatsion texnologiyalardan paydalanıw” kursın oqıtıwdın' maqset ha'm wazıypaları, mazmunı. Tariyx oqıtıw metodikası, pedagogikalıq texnologiya ha'm innovatsiya tu'sinigi. Pedagogikalıq texnologiyanın' ilimiy tiykarları. Ta'limge innovatsion ha'm texnologiyalıq jandasıwdın' mazmunı ha'm innovatsion texnologiyalar. Pedagogikalıq texnologiya tu'sinigi ha'm onın' aspektleri. Ta'lim – ta'rbiya protsessin asırıwdın' aktiv mashqalaları. Tariyx pa'ni oqıtıwshısının innovatsion xızmeti. Oqıtıwshının' kompetentligi.

O'zbekistan tariyxı sabaqların zamanago'y talaplar tiykarında sho'lkemlestiriw texnologiyası. Tariyx pa'nin oqıtıwda qollanılatug'ın innovatsion texnologiyalardıń teoriyalıq tiykarları, tu'rleri, olardı qollaw metodları. Tariyx pa'nin oqıtıwda aldınğ'ı texnologiyalardan paydalanıw. Pedagogikalıq texnologiyanın' ilimiy tiykarları. Zamanago'y sabaqların sho'lkemlestiriw formaları. Tariyx sabaqların sho'lkemlestiriwge innovatsion jandasıw. Sabaqtın' texnologiyalıq kartası. Prezentatsiya sabaqların sho'lkemlestiriwge qoyilatug'ın talaplar.

O'zbekistan tariyxın oqıtıwda ta'lim qurallarınan paydalanıwğ'a innovatsion jandasıu. Ta'lim quralları haqqında tu'sinik. Ta'lim qurallarının' klassifikatsiyası. Ta'lim quralların tan'lawdı anıqlawshı grafik organayzerler. Ta'limnin' texnik quralları. Kompyuter ha'm axborot texnologiyaları. Elektron sabaqlıq ha'm onın' du'zilisi.

O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda leksiya ha'm seminar shınıg'ıların proektlestiriw. Leksiya sabaqların zamanago'y tiykarda sho'lkemlestiriw. Leksiyanın' sha'rtleri. Leksiya tu'rlerinin' o'zine ta'n qa'siyetleri. Leksiyada oqıtıw texnologiyasının' protsessli duzilisi. Leksiya sabaqlarında pedagogikalıq texnologiyalardan paydalanıw. Seminar shınıg'ıwı haqqında tu'sinik ha'm onın' tiykarg'ı wazıypaları. Seminardın' sha'rtleri. Seminar tu'rlerinin' o'zine ta'n qa'siyetleri. Seminar shınıg'ıwı oqıtıw texnologiyasının' protsessli du'zilisi.

O'zbekistan tariyxı sabaqlarına proekt, birgelikte oqıtıw texnologiyaların ja'riyalaw. Proekt texnologiyası haqqında tu'sinik. Proektli ta'limnen paydalanıwdın' sotsiallıq-pedagogikalıq sha'rtleri. Proektli ta'limnin' tiykarları. Oqıw proekti. Oqıw proektli xızmet. Oqıw proektinin' metodikalıq pasportı. Oqıw proektinin' mu'ddetleri. Proektlew ta'limge tiykarlang'an oqıw shınıg'ıwının' texnologiyalıq sıızılması. Proektli oqıtıwdın' texnologiyalıq kartası.

Birgelikte oqıtıw texnologiyalarının' mazmunı. Oqıtıwshının' tayarlıg'ı.

3.2. A'meliy shınıg'ıw mazmunı

Tariyx ta'limi protsessin modernizatsiyalastiriv. "Tariyx pa'nin oqitwda innovatsion texnologiyalardan paydalaniv" kursin oqitwdin' maqset ha'm waziypalari, mazmuni. Tariyx oqitw metodikasi, pedagogikalik texnologiya ha'm innovatsiya tu'sinigi. Pedagogikalik texnologiyaning' ilimiy tiykarlari. Ta'limge innovatsion ha'm texnologiyalik jandaswdin' mazmuni ha'm innovatsion texnologiyalar. Pedagogikalik texnologiya tu'sinigi ha'm onin' aspektleri. Ta'lim-ta'rbiya protsessin jetiskenligin asirwdin' aktiv mashqalalari. Tariyx pa'nin oqitwshisnin' innovatsion xizmeti. Oqitwshinin' kompetentligi.

O'zbekistan tariyx sabaqlarin zamanago'y talaplar tiykarinda sho'lkemlestiriv texnologiyasi. Tariyx pa'nin oqitwda qollanilatug'in innovatsion texnologiyalardin' teoriyalik tiykarlari, tu'rleri, olardi qollaw metodlari. Tariyx pa'nin oqitwda alding'i texnologiyalardan paydalaniv. Pedagogikalik texnologiyaning' ilimiy tiykarlari. Zamanago'y sabaqlardi sho'lkemlestiriv formalari. Tariyx sabaqlarin sho'lkemlestirivge innovatsion jandasiv. Sabaqtin' texnologiyalik kartasi. Prezentsiya sabaqlarin sho'lkemlestirivge qoyilatug'in talaplar.

O'zbekistan tariyxin oqitwda ta'lim qurallaridan paydalanivga innovatsion jandasiv. Ta'lim qurallari haqqinda tu'sinik. Ta'lim qurallarining' klassifikatsiyasi. Ta'lim qurallarini tan'lawdi aniqlawshi grafik organayzerler. Ta'limnin' texnikalik qurallari. Kompyuter ha'm axborot texnologiyalari. Elektron sabaqlik ha'm onin' du'zilisi.

O'zbekistan tariyx pa'nini oqitwda leksiya ha'm seminar shinig'irlarin proektlestiriv. Leksiya sabaqlarin zamanago'y tiykarda sho'lkemlestiriv. Leksiyaning' jetiskenlik sha'rtleri. Leksiya tu'rlerinin' o'zine ta'n qa'siyetleri. Leksiyada oqitw texnologiyasining' protsessli du'zilisi. Leksiya sabaqlarinda pedagogikalik texnologiyalardan paydalaniv.

Seminar shinig'irw haqqinda tu'sinik ha'm onin' tiykarg'i waziypalari. Seminardin' sha'rtleri. Seminar tu'rlerinin' o'zine ta'n qa'siyetleri. Seminar shinig'irw oqitw texnologiyasining' protsessli du'zilisi.

O'zbekistan tariyx sabaqlariga proekt, birge islesiwde oqitw texnologiyalarin ja'riya etiw. Proekt texnologiyasi haqqinda tu'sinik. Proektli ta'limnen paydalanivdin' sotsialik-pedagogikalik sha'rtleri. Proektli ta'limnin' tiykarlari. Oqiw proekti. Oqiw proektli xizmet. Oqiw proektinin' metodikalik pasporti. Oqiw proektinin' mu'ddetleri. Proektli ta'limge tiykarlang'an oqiw shinig'irwning' texnologiyalik sizilmasi. Proektli oqitwdin' texnologiyalik kartasi.

Birgelikte oqitw texnologiyalarining' mazmuni. Oqitwshinin' tayarlig'i.

3.3. O'z betinshe tayarlik mazmuni

Oqiw modulleri boyinsha juwmaqlawshi test sinawlariga tayarlik ko'riw. Qa'niygelik jumisin qorg'awg'a tayarlaw ha'm qorg'aw.

IV.QADAG'ALAW SORAWLARI

1. Ma'mleketlik ta'lim standartının' tiykarg'ı jen'isi nelerden ibarat? Qanday **munozaraviy** jaqları qayd etilmekte? DTS, da'stu'r ha'm sabaqlıqlardıń muwapıqlıg'ı analizi.
2. Tariyx ta'lim konsepsiyası degende neni tu'siniledi? qaysı ta'repler na'zerde tutıladı?
3. Tariyx pa'nin oqıtıwda qollanılutug'ın pedagogikalıq texnologiyalardı barshe temalarda qollaw mu'mkin be? Pikirin'iz.
4. Tariyx pa'nin oqıtıwda oqıtıwshının' informatika ha'm axborot texnologiyaları bilim da'rejesi qanday bolıwı kerek?
5. O'z betinshe ta'limdi sho'lkemlestiriwdin' qanday tu'rlerin bilesiz? O'z betinshe ta'lim alıwdın' oqıw-metodikalıq ta'minatı.
6. Tariyx sabaqların zamanago'y talaplar tiykarında sho'lkemlestiriw texnologiyası.
7. Prezentatsiya sabaqların sho'lkemlestiriwge qoyılutug'ın talaplar.
8. Tariyx ta'limi qurallarınan paydalanıwg'a innovatsion jandasıw.
9. Tariyx pa'nin oqıtıwda leksiya ha'm seminar shınıg'ıwların proektlestiriw.
10. Tariyx pa'nin oqıtıwda oyınlı texnologiyalardan paydalanıw.
11. Tariyx ta'liminde keys-stadi texnologiyasınan paydalanıw.
12. Tariyx sabaqlarına proekt texnologiyasın ja'riya etiw.
13. Tariyx sabaqlarına birgelikte oqıtıw texnologiyaların ja'riya etiw.
14. Tariyx ta'liminde aralıqtan ta'limdi sho'lkemlestiriw.
15. Tariyx pa'nin oqıtıwda axborot texnologiyaların ja'riya etiw.
16. Tariyx pa'nlerinen elektron sabaqlıqlardı jaratıw.
17. Pa'nler boyınsha elektron oqıw komplekslerdi jaratıw.
18. Elektron sabaqlıqlar, interaktiv doskalardan paydalanıw.

V.OQITIW QURALLARI

1. Slaydlar
2. Kompyuter kompleksi
3. Internet dizimi
4. Videoproektor
5. Kadoskop
6. Flipchart
7. Prezentatsiya slaydları
8. Doska
9. Por
10. Kompleks
11. Markerlar

12. Magnitler
13. A2, A3, A4 qagʻazlari.

VI. AʼDEBIYATLAR

Tiykargʻi aʼdebiyatlar:

1. Karimov I.A. YUksak maʼnaviyat – engilmas kuch. – T: Maʼnaviyat, 2008. - 173 b.
2. Karimov I.A. Wzbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. Malakali pedagog kadrlar hamda wrta maxsus, kasb-hunar taʼlimi muassasalarini shunday kadrlar bilan taʼminlash tizimini yanada takomillashtirishga oid chora-tadbirlar twgʻrisida // Xalq swzi, 2012. 29 may, № 10.
3. Ganieva M.A., Fayzullaeva D.M. Wqitishning loyihaviy texnologiyasi twplami. Metodik qwllanma. – T.: TDIU, 2013. – 83 b.
4. Golish L.V., Fayzullaeva D.M., Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish. Wquv-uslubiy qwllanma. – T.: Iqtisodiyot, 2011. - 206 b.
5. Ishmuhamedov R. Innovatsion texnologiyalar yordamida taʼlim samaradorligini oshirish ywllari. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2009.
6. Lafasov M. Jahon tarixi. (1918-2008). –T.: “Turon-iqbol”, 2011.
7. Fuzailova G., Rahmatullaeva O. Tarix fanini kasbiy sohalarga ywnaltirib wqitish metodikasi. (Wrta maxsus, kasb-hunar taʼlimi muassasalari wqituvchilari uchun metodik qwllanma).-T.: TDPU, 2012. -140 b.
8. Xodiev B.YU, Golish L.V., Rixsimboev O.K. Keys-stadi - iqtisodiy oliy wquv yurtidagi zamonaviy taʼlim texnologiyasi: Ilmiy-uslubiy qwllanma. – T.: TDIU, 2009.
9. Kamoldinov M., B.Vaxobjonov. Innovatsion pedagogik texnologiyalar asoslari, savollar, javoblar. – T.: “Talqin”, 2010.
10. Ishmuhamedov R., A.Abduqodirov. Tarbiyada innovatsion texnologiyalar – T.: 2010.
11. Ishmuhamedov R., A.Abduqodirov. Pardaev A.Taʼlimda innavatsion texnologiyalar. – T.: 2008.
12. Hamdamov R., Begimqulov U. Taʼlimda axborot texnologiyalari. – T.: Wzbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2010.
13. Hamdamov R., Begimqulov U. Elektron wquv uslubiy majmualar. – T.: Wzbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2010.
14. Hamdamov R., Begimqulov U. Elektron universitet: elektron vazirlik, masofaviy taʼlim texnologiyalari. – T.: Wzbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2010.
15. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – T.: Tafakkur-bwstoni, 2011.

6.2.Qosimsha aʼdebiyatlar

1. Akademik litseylerdin' sotsialliq-gumanitar pa'nler ha'm shet ellik filologiya bag'darindag'ı tarmaq ta'lim standartı ha'm teren'lestirilgen pa'nler oqıw da'stu'rleri. – T.: 2010.

2. Karlıbaeva G.E. Bakalavr uqituvchilarini tayorlashga innovatsion yondashuvlar. – T.: 2010.

3. Urazbaeva R.Dj. Istoriya obrazovaniya v Karakalpakstane (poslednyaya chetvert XIX-nachalo XXIV). – T.: 2011.

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.Ziyonet.uz
4. www.edu.uz

Kirisiw

Jurtımızda a'melge asırılǵ'an reformalar arqalı barlıq a'sirese,ekonomikalıq sonday-aq ta'im sistemasında da keskin o'zgerisler ju'z bermekte.

O'zbekstan Respublikasi Prezidenti I.A.Karimovtin' 2012jil 28 maydag'i "Qa'nigeligi pedagog kadrlar tayarlaw ha'm orta arnawli ka'sip-o'ner bilimlendiriw mekemelerin sonday kadrlar menen ta'miynlewdi jetilistiriwge tiyisli shara ilajlar haqqında" g'I qararg'a ko're, bu'gingi ku'nde orta arnawli, ka'sip o'ner processinde tiyisli da'rejede qa'liplestiriw,do'gerekler,zamanago'y ta'im texnologiyalarina tayang'an halda o'tkizliwi lazımlıǵ'ı zamanago'y g'alaba xabar kommunikaciya texnologiyalari menen ta'miynlew za'ru'rligininen kelip shig'ip tariyx pa'nin maqsetli, na'tiyjeli, kepillengen oqitiw da'wir talabi. Bu'ngi ku'nde shet ellerde na'tiyjeli qollanilip atirg'an "Keys-study" rejesi menen sheriklikte oqitiw texnologiyasi, "T-sxema", Blic soraw" basqa interaktiv usillar haqqında mag'liwmat ha'm olarni sabaq processine ja'riya etiw mexanizmin jaratip beriwge ha'reket etpekte.

Usi waqıtqa shekem da'stu'riy ta'limde studentlerdi tayyar bilimlerde iyelewge u'yretip kelingen edi. Bunday usil studentlerde g'a'rezsiz pikirlew, ko'rkem izleniw, inciyativani so'ndirer edi. Endi oqiw processin jan'alang'an standart talaplarg'a juwap beretug'in zamanago'y sabaqlar tiykerında payda etiw da'wiri keldi.

Basqasha etip aytqanda zerikerli sabaqlar ornına zamanago'y sabaqlardi payda etiwge juwapkershilik penen jandasatug'in ka'siplik bilimli, metodik sheberlikke iye, juwapkershilikli,interaktiv pedagogik texnologiyani toliq o'zlestirip alg'an innovaciyaalar tiykarında ta'limdi payda ete alatug'in oqitiwshilarg'a talap artpaқта.

Sonin' ushında talim mekemelerinin' oqiw ta'rbiyalıq processinde zamanago'y oqitiw usillari-interaktiv usillar, innovacion texnologiyalardin' a'hmiyeti ha'm orni ayiriqsha. Pedagogik texnologiyalar ha'm olardi ta'limde qollawg'a tiyisli bilimler ta'jriybe studentleri bilimli ha'm jetik ta'jriybege iye boliwin ta'miynleydi. Pedagogik texnologiyalar ma'selelerin ha'm mashqalalardi u'yrenip-tariyx pa'ni oqitiwda zamanago'y pedagogik texnologiyalardan paydalaniw boyınsha sabaq islenbelerin rejelestiriw ko'nlikpelerin qa'liplestiriwden ibarat.

Oqiw pa'ninin' waziypalarina:

-“Ta'lim haqqında” nizam ha'm “Kadrlar tayrlaw milliy da'stu'ri”nde ko'rsetilgen waziypalardi a'melge asriw

-didaktika teoriiyasi menen a'melyetti baylanisin ta'miynlew

-studentlerdi ta'lim-ta'rbiya processinde pedagogic texnologiyaların qollawg'a u'yretiw arqalı olardi zamanago'y ta'lim texnologiyaların islep shig'a aliw ha'm prezentatsiya sabaqlarin joqari da'rejede o'tkize aliwdi u'yreniw

- tariyx pa'ni oqitiwshinin' innovacion xizmetin rejelestiriw ko'nlikpeleri qa'liplestiriw

-tariyx pa'nin oqitiwda zamanago'y texnologiyalardi na'tiyjeli ha'm kepillengen na'tiyjege eristiriw kiredi

Pedagogik ma'qsettin' a'melge asiwi ha'm kepillengen na'tiyjege erisiwi oqitiwshi ha'm studenttin' sherikliktegi iskerligi, olar qoyg'an ma'qset, tan'lang'an mazmun, usil, qural, formag'a yag'niy texnologiyag'a baylanisli.

Oqitiwshi ha'm studenttin' maqsetten na'tiyjege erisiwinde qanday texnologiyani tan'lawi o'zlerinin' iqtiyarinda, sebebi ha'r eki ta'reptin' tiykarg'I maqseti aniq na'tiyjege erisiwge qaratilg'an bolip, bunda studenttin' bilim da'rejesi, topar xarakteri, sha'rayatqa qarap, isletiletug'in texnologiya tan'lanadi. Ma'selen, na'tiyjege erisiw ushin ba'lki kompyuter menen islew za'ru'r boliwi, ba'lki kino(yaki tarqatpa material, sizilma, plakat, axborat texnologiyasi, tu'rli a'debiyatlar) kerek bolar. Bulardin' ha'mmesi oqitiwshi ha'm studentlerge baylanisli.

Sol menen birge oqiw processi aldinnan rejeleswtiriw za'ru'r. Bul process te oqiw predmetinin' o'zine ta'n ta'repi, orin ha'm sha'rayatti, en' tiykarg'isi studenttin' imkaniyati ha'm talabin sherikliktegi xizmetin payda ete aliwdi esapqa aliw kerek. Sonda g'ana kerekli kepillengen na'tiyjege erisiw mu'mkin. Qisqasha aytqanda, studentti ta'lim orayina alip shig'iw kerek. Zamanago'y pedagogik texnologiyalar qollaw waqtinda studentler "Kognitiv" oqiw maqsetleri tarawinda-teoriyalik bilimlerde aladi, "Psixomotor" oqiw maqsetleri tarawinda- alg'an teoriyalik bilimlerde tu'rli shining'iwlardi orinlaw arqali bekkemleydi, "Affektiv" oqiw maqsetleri tarawinda-olarda keleshekke u'mit payda boladi.

Sol ko'z qarastan kelip shig'ip, bul oqiw-usilliq qollanba tayyarlandi. A'llette usi oqiw-usilliq qolanba avtor ta'repinen usi tarawdag'i da'slepki is bolg'anlig'i sebepli kemshilikler boliwi ta'biyiy.

Respublikamizda jan'a pedtexnologiyalar tarawinda jetekshi alimlar, professor oqiwshilar B.Xodiyev, L.Golish, R.Ishmuhammedov, A.Abdiqodirov, S.Usmanov, G.Fuzailova, J.Yoldashev. R.Hamraqulov, E.Jumaevlardin' pedtexnologiyag'a baylanisli kitaplari, oqiw qollanbalari usi oqiw qollanbani tayyarlawda a'hmiyetli derek bolip xizmet etti.

II.leksiya tekstleri

1-Tema:Tariyx pa'nin oqitiwda innovatcion texnologiyalar pa'ninin' mazmun-ma'nisi

Reje:

1.Tariyxtı oqitiwda innovacion texnologiyalar pa'ninin' maqset ha'm waziypaları

2. Ta'limde innovacion ha'm taxnologiyaliq jandasiwdin' mazmun ha'm ma'nisi
3. Ta'lim ta'rbiya na'tiyjeligin asiriwdin' tiykarg'I mashqalalari
4. Tariyx pa'ni oqitiwshisinin' innovacion iskerligi

1. Tariyxti oqitiwda innovacion texnologiyalar pa'ninin' maqset ha'm wazıypalari

Usı waqıtqa shekem da'stu'riy ta'limde studentlerdi tek tayarlaw bilimlerin iyelewge u'yretip kelindi, bunday usil studentlerdi jeke pikir, o'z u'stinde islew, inciatiwani so'ndiretug'in edi. Endi oqiw processı jan'alang'an da'stu'r ha'm standart talaplarg'a juwap bertug'in zamanago'y sabaqlar tiykarında payda etiw da'wiri keldi. Basqasha etip aytqanda zerikerli sabaqlar ornına sabaqlardı payda etiw juwapkershilik penen qaraytug'in metodik ta'jriybege iye juwapkershilikli ha'm zamanago'y interaktiv pedagogik texnologiyani toliq o'zlestirip alg'an, innovaciylar tiykarında ta'limdi qa'liplestiretug'in oqitiwshilarg'a talap artpaqta.

Innovaciya (inglizshe so'z bolip, Innovation-jan'aliq kiritiw, jan'aliq) degendi bildiredi.

Innovacion texnologiyalar pedagogic process ha'm de oqitiwshi ha'm student iskerligine jan'aliq o'zgerisler kiritiw bolip, oni a'melge asiriwda tiykarinan interaktiv usıllardan paydalaniladi.

Interaktiv(“inter”-bul o'zara “ast” ha'reket qilmaqta) o'z ara ha'reket yamasa birewler menen so'ylesiw ta'rtibib boliwdi an'latadi. Basqasha so'z benen aytqanda, oqitiwshinin' interaktiv usıllari biliw ha'm kommunikativlik iskerligin payda etiwdin' arnawli formasi bolip onda ta'lim aliwshilar biliw processine tartilg'an boladi, olar biletug'in ha'm oylap atirg'an na'reslerdi tu'siniw ha'm pikirlew imkaniyatına iye boladi. Interaktiv sabaqlarda oqitiwshinin' iskerligi sabaq maqsetlerine erisiwge jo'neltiriw alip keledi. Bul usıllardin' o'zine ta'nligi sonda olar tek pedagog talaplardin' birgelikte ha'reket etiwı tiykerında a'melge asiriladi. Onda pedagogic sheriklik process o'zine ta'n o'zgesheliklerge iye bolip, olarg'a:

-studenttin' sabaqqa itibarsız bolmawg'a, erkin pikirlew izleniwge ma'jbu'r etiwı

-studentlerdin' sabaq waqtında pa'nge qizig'iwshiliqtin' dawamlilig'in ta'miynlew

-studentlerdin' pa'nge bolg'an qizig'iwshilig'in erkin ra'wishte ha'r bir ma'selege do'retiwshilik jaqtan jandasilg'an halda ku'sheytiriliwi

-pedagog ha'm studentlerdin' birgeliktegi ha'reketin payda etiwleri mu'mkin.

Ha'zirgi ku'nde ta'lim processinde interaktiv usıllar(innovacion pedagogik ha'm axborat texnologiyalari) nan paydalanip, ta'limnin' na'tiyjeliligın asiriwg'a bolg'an qizig'iwshiliq, itibar ku'nnen-ku'nge ku'sheyiwi ta'biyiy. Zamanago'y texnologiyalar

qollanilg'an shinig'iwlar studentler iyelep atirg'an bilimlardi o'zleri izlep tabiwina, g'a'rezsiz u'yrenip, talqilawg'a, ha'tte juwmaqlardi o'zleri shig'ariwg'a qaratilg'an. Oqtiwshi processte shaxs ha'm ja'miyettin' rawajlaniwi, qa'liplesiwi, bilim aliwi ha'm ta'rbiyalaniwina sha'rayat jaratadi, sol menen bir qatarda basqariwshiliq, jo'neltiriwshilik waziypasin orinlaydi. Bunday oqiw processinde student tiykarg'I figurag'a aylanadi.

Pedagog alimlardin' jillar dawaminda ta'lim diziminde

Nege oqitamiz?

Neni oqitamiz?

Qanday oqitamiz?

Sorawlarina juwap izlew menen bir qatarda qanday etip na'tiyjeli oqitiw mu'mkin?-degen sorawg'a da juwap izledi.

Bul bolsa, alim ha'm a'meliyatshilardi oqiw processin texnologiyalastiriwg'a yag'niy oqitiwdi islep shig'ariwg'a baylanisli aniq kepillengen na'tiyje bertug'in texnologik processke aylandiriwg'a urinip ko'riw mu'mkin, degen pikirge alip keledi.

Bunday pikirdin' tuwiliwi pa'nde jan'a pedagogik texnologiya jo'nelisin ju'zege keltiredi.

Bu'gingi ku'nde ta'lim mekemelerinin' oqiw-ta'rbiyalik processte pedtexnologiyalardan paydalaniwg'a ayiriqsha itibar berip atirg'anlig'inin' tiykerg'I sebebi to'mendegiler:

Birinshiden, pedtexnologiyalarda shaxsti rawajlandiriwshi talimdi a'melge asiriw imkaniyatinin' ken'liginde. "Ta'lim haqqinda" g'I nizam ha'm "Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'ri" de rawajlantiriwshi ta'limdi a'melge asiriw ma'selesine ayiriqsha itibar qaratilg'an.

Ekinshiden, pedtexnologiyalar oqiw-ta'rbiya processine dizimli xizmeti jandasiwin ken' ja'riya etiw imkanin beredi.

U'shinshiden, pedtexnologiya oqitiwshini ta'lim-ta'rbiya processinin' maqsetlerinen baslap, diagnoz dizimin du'ziw ha'm bul process keshiwin baqlawga shekem bolg'an texnologiyaliq shinjirdi aldinnan rejelestirip aliwg'a iytermeleydi.

To'rtinshiden, pedtexnologiya jan'a qurallar ha'm axborat usullarin qollaniwg'a tiykarlang'anlig'I sebepli, olardin' qollaniliwi "Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'ri" talaplarin a'melge asiriwdi ta'miyinleydi.

Oqiw-ta'rbiya processinde pedtexnologiyalardin' duris ja'riya etiliwi oqitiwshinin' bul processte tiykarg'I sho'lkemlestiriwshi yaki ma'sla'hatshi sipatinda xizmet ju'ritiwine alip keledi. Bul bolsa studenttin' ko'birek g'a'rezsizlikti, do'retiwshilikti ha'm shidamliliq sipatlardi talap etedi. Ha'r qanday pedtexnologiyaning' oqiw-ta'rbiya processinde qollaniliwi shaxsiy xarakterden kelip shiqqan halda studentti kim oqitip atirg'anlig'i ha'm oqitiwshi kimdi oqitip atirg'anlig'ina baylanisli.

Pedtexnologiya tiykarinda o'tkeriletug'in shinig'iwlar jaslaridin' a'hmiyetli turmisliq jetiskenlik ha'm mashqalalarg'a o'z mu'na'sibetlerin bildiriwge umtiliwleri qandirilip, olardi pikirlewge, o'z ko'z-qaraslarin tiykerlawg'a imkan jaratadi.

Ha'zirgi da'wirde ju'z berip atirg'an innovacion processlerde ta'lim sistemasi aldindag'I mashqalalardi sheshiw ushin jan'a axboratti ozlestiriw ha'm o'zlestirgen bilimlerde o'zleri ta'repinen bahalawg'a, za'ru'r qararlardi qabil etiwshi, g'a'rezsiz ha'm erkin pikirleytug'in shaxslar kerek.

Sonin' ushin da, ta'lim mekemelerinin' oqiw ta'rbiyaliq processte zamanago'y oqitiw usullari-interaktiv usullar, innovacion texnologiyalardin' orni ha'm a'hmiyeti ayiriqsha. Pedtexnologiya ha'm olardi ta'limde qollaniwg'a baylanisli bilimler, ta'jriybe studentlerde bilimli ha'm jetik mamanliqqa iye bo predmetinin' o'zine ta'n texnologiyasi bar. Oqiw processinde pedtexnologiya- bul aniq izbe-izliktegi jalg'iz process bolip, ol studenttin' talabinan kelip shiqqan halda bir maqsetke bag'darlang'an ha'm kepillengen na'tiyje beriwge qaratilg'an pedagogiyaliq process.

Pedagogik maqsettin' a'melge asiwi ha'm kepillengen na'tiyjege erisiwi oqitiwshi ha'm studenttin' birgeliktegi ha'reketi, olar qoyg'an maqset, tan'lang'an mazmun, usil, qural, formag'a yag'niy taxnologiyg'a baylanisli.

Oqitiwshi ha'm studenttin' maqsetten na'tiyjege erisiwde qanday texnologiyadan paydalaniw olardin' iqtiyarinda, sebebi ha'r eki ta'reptin' tiykarg'I maqseti aniq na'tiyjege erisiwge qaratilg'an bolip, bunda studentlerdin' bilim da'rejesi, topar xarakteri ha'm sha'rayatqa qarap isletiletug'in texnologiya saylanadi.

2. Ta'limde innovacion ha'm texnologiyaliq jandasiwdin' mazmun- ma'nisi

Jan'a mu'na'sibetlerinin' o'zine ta'n ta'repi da'stu'riy ta'limdegiden parq etip, oqiwshi-studentlerdin' g'a'rezsizligi ha'm oqiw iskerligin sheklemesten, balki belgilengen maqsetke jo'neltiriw, oqiw iskerligin birgelikte payda etiw, olar iskerligine sanali ra'wishte jollaw, birde-bir xizmetti buyriq arqali a'melge asirmastan, ba'lki na'tiyjeli payda etiw arqali oqiwshi-studentlerde pa'n tiykarlarin u'yreniwge bolg'an qizig'iwshilig'in arttiriw, shaxstin' mu'tajligi, qizig'iwshilig'i ha'm imkaniyatlarin shegaralamastan erkin tan'law huqiqin beriw sanaladi.

Pedtexnologiya texnologik jandasiwg'a tiykarlanadi. Texnologiyaliq jandasiw degende tayar o'nim(islep shig'ariw texnologiyasina uqsas) aliw ushin islep shig'ariw processinde qollanilatug'in usil ha'm metodlar toplami tu'sinilip, qoyilg'an maqsetlerge erisiwde ku'tilgen na'tiyjelerdi kepillaytug'in usil metodlari kompleksi tu'siniledi. Eger metod biliw joli, izertlew joliyaki bir xizmettegi belgili a'meliy ha'm teoriyaliq bilimlar tarawin iyelewge ha'reketler, usullar kompleksi dep tu'sinsek, pedagogik texnologiyadin' ta'lim usili, ma'lim ma'nide ta'lim-ta'rbiya processleri, qurallari, forma ha'm metodlari kompleksin an'latadi.

Pedtexlogiyani da'stu'rlik oqitiw metodikasinan pariqlawshi belgileri ko'p. Pedtexnologiya da'stu'riy metodikadan, da'slep maqsetlerinin' qoyiliwi ha'm og'an erisiwi menen pariqlanadi. Pedtexnologiya usili quramliq qisimina ta'limnin' uliwmalig ma'qsetlerin (oqitiwshi ha'm studenttin' maqsetleri) islep shig'ariw, ta'lim maqsetlerin baqlaw(test) tapsirmalarinda o'tkiziw, maqsetke erisiw usillari kiredi.

Rejelestiriw iskerligi oqitiwshi-studentler menen islewdi sho'lkemlestiriwge en' uliwmalig formalarinan. Rejelestiriw metodi-oqitiwdin' rejelestiriliwi bolip, oqiwshi-studentleri rejelestiriw ha'm a'meliy waziypalardi orinlawi arqali reje ko'rinisinde bilim aladi. Rejelestiriw metodin qollaw na'tiyjesinde reje(proekt) ko'rinisindegi bilim o'zlerstiriledi.

Oqitiwshi ha'm oqiwshi ortasindag'i mu'na'sibetlerdi sa'wlelendiriwshi sheriklik pedagogikasina tayanip, studentlerdin' birgelikte ta'lim aliwlari a'melge asiriladi. Studentlerdi sheriklikte ta'lim aliwlari, ta'lim processlerin rejelestiriw, studentler menen islesiwdi rejelestiriw siyaqli zamanago'y pedagogik texnologiyalardin' tiykarg'i metodlari esaplanadi.

Oqiw-ta'rbiya processinde ju'zege kelgen jan'a pedagogic mu'na'sibetler usi processte zamanago'y pedtexnologiyalardi qollawdi talap etedi. Pedagogik pa'ni ha'm a'meliyetinda tu'rli jandasiwlari qollaniladi. Olar awizeki, ko'rgizbeli, izertlew, izleniwshen', dizimli, fukcional, kompleks, texnologik jandasiwlar.

Oqiw-ta'rbiya processine zamanago'y pedtexnologiyalardi engiziw pedagogdan na'tiyjeli islewdi talap etedi. Pedagog o'zinde og'an ja'rdem beriwshi sirtqi imkaniyatlar yag'niy teoriyalig a'meliy, oqiw qurallari ha'm buyimlari barlig'I haqqinda toliq mag'liwmatlarga iye boliwi kerek. Pedagog o'zindegi bar mag'liwmat ha'm imkaniyatlar tiykarinda qaralip atirg'an ta'lim jo'nelisi boyinsha mag'liwmatlar ha'mde jetik oqitiw usillarin go'zlengen maqsetke bag'darlaw qa'biletine iye boliwi lazim.

Pedagogta qa'liplesken bilim, qa'nige, oqitiw qurallari, zamanago'y pedtexnologiyalar imkaniyatlardi maqsetke muwapiq jo'neltire aliw qa'biletleri bar bolip, ol ma'mleket ta'lim standartlari tiykarinda ta'lim aliwshig'a aniq maqsetti belgilep beredi. Bul bolsa, o'z na'wbetinde, pedtexnologiya qollaw rejesin islep shig'iwg'a yag'niy waziypalardi belgilep aliwg'a alip keledi. Belgilengen maqset ha'm waziypalardi itibarg'a alg'an halda ta'limnin' xarakterli modeli jaratiladi. Modeldi islep shig'iw tiykarinan sitemali jandasiw usili, maqsetler sistemasin jaratiw ha'm og'an erisiw izbe-izligine tiykarlang'an halda alip bariladi. Ta'lim modelin jaratiw zamanago'y ta'lim texnologiyalarinin' tiykarg'i talaplarinan biri esaplanadi.

"Kadrlar tayalaw milliy da'stu'ri" pedagogqa ba'sekilles kadrlar tayarlaw ju'zesinen zamanago'y talaplardin' kompleksin, oedagogtin' uliwmalastirilg'an

modelin payda etedi. Uliwmalasqan modelge muwapiq tiykarg'I talaplar to'mendegilerden ibarat, yag'niy:

- pedagogtin' ta'lim beriw sheberligi
- pedagogtin' ta'rbiyalay aliw sheberligi
- ta'lim-ta'rbiya processinde insan faktorin ta'miynlewshi shaxs pa'ziyleti
- ta'lim aliwshilardin' bilimlerin halis tu'rde bahalay aliw ha'm baqlay aliw qa'bileti u'gingi ku'nde O'zbekstanda ja'ha'n ta'lim maydanina kiriwge bag'darlang'an jana ta'lim sistemasi qa'liplespekte. Bul process menen bir waqitta pedagog oqiw-ta'rbiya processtin' processtin' teoriyasi ha'm a'meliyatta sezilerli o'zgerisler ju'z bermekte. Ta'limdegi jandasiwlar qurami o'zgermekte ha'm basqasha mu'na'sibetler, pedagog mentalitetleri ornatilmaqta. Ta'lim sitemasi jan'a xabarlar menen islew qa'bileti do'retiwshilik sheshimnin' ta'lim da'stu'rin individuallastirwg'a qaratiliwi menen bayitilmaqta.

Ta'lim-pedagogik processtin' a'hmiyetli qurami bolip, oqiwshi-student penen oqtiwshinin' shaxsina bag'darlang'an o'z ara mu'na'sibetleri esaplanadi. Socialliq bilimge ten' bolg'an pedtexnologiyani' payda boliwinda pa'nnin' roli artpaqta.

Zamanago'y pedtexnologiyani' psixologiyaliq-pedagogiyaliq ko'z qarastan jetilisiwdin' tiykarg'I bag'darlari to'mendegiler menen belgilenedi.

- oqiwshi-studenttin' yadlawdan eslep qaliw funkciyasina o'tiwi yag'niy o'zlestirilgendi isletiw imkanin beriwshi aqliy rawajlaniw processine o'tiwi

- ortasha oqiwshi-studentke jo'neltirilgenlikten oqitiwdin' ha'm individuallang'an da'stu'rlerine o'tiw

- oqiwshi-studenttin' sirtqi motivaciyasidan ishki ruwxiliq ta'rtipke o'tiw.

Ta'limde zamanago'y didaktika ha'm ta'lim quramlarinin' na'tiyjeliligini asiriw, jan'a ideya ha'm texnologiyalardin' ilimiy islep shig'iliwi ha'm a'meliy tiykarlaniwg'a o'tilmekte. Bunda ha'r qiyli pedagogiyaliq sistema menen oqitiw texnologiyalari ortasında baylanisliq, a'meliyatda ma'mleket ta'lim sistemasinin' jan'a formalarinin' aporabasiyasi, ha'zirgi zaman sha'rayatında o'tmishtin' pedagogik sistemalarin qollaw a'hmiyetli esaplanadi.

Pedtexnologiya payda bolg'ang'a shekem basqa ma'seler qatarina quramali qurilma ha'm processler u'yreniletug'in ta'lim sistemasi shen'berinde a'sirese ta'lim processin jeterlishe na'tiyjeli rejelestiriw qag'iydasi islep shig'ilmadi. Bul bosliqti pedtexnologiya pedagogtin' rejelestirilgen oqiw processine do'retiwshilik jandasiwi ushin ken' orin qaldirilg'an halda toltiradi. Pedtexnologiyani' o'zine ta'n ta'repi sonnan ibarat, onda oqiw maqsetlerine so'zsiz erisiw oqiw processinde rejelestiredi ha'm a'melge asiriladi. Texnologiyaliq jandasiw, en' da'slep, ju'zekilikte emes, ba'lki rejelestirilgen na'tiyjeni a'melge asiriw imkanin beriwshi konstruktiv, ko'rsetpeli sxemda o'z ko'rinishin tabadi.

Ma'qsetke jo'neltirilgan, process na'tiyjelerinin' diagnozli tekseriwi oqiw procesinin' barliq ta'replerin qayta islep shig'iw da'wirine maslastiriw imkanin jaratadi. Ol tiykarinan o'z ishine to'mendegilerdi aldi:

- ta'limde uliwma maqsettin' qoyiliwi
- du'zilgen uliwma maqsetten aniq maqsetke o'tiw
- oqiwshi-studentlerdin' bilim da'rejelerin da'slepki bahalaw
- orinlanatug'in oqiw isleri kompleksi (bul basqishta teris baylanis tiykarinda tezlik penen ta'lim processine du'zetiwi kiritiw boliwi lazim)
- na'tiyjeni bahalaw

Oqiw maqsetlerinin' toliq standartlastiriwdin' normasi to'mendegishe boliwi mu'mkin:

- a) joqari, biraq toliq emes
- b) toliq

Birinshi halatda maqsettin' quramalilig'i sebepli oni toliq gu'zetiwshe' is-ha'reketler tu'rine aylandiriw imkanin bermeydi, da'wir toliq insha qayta islep shig'ilmaydi. Ekinshi halatta konveyrli process bolg'an ta'limnin' reproduktiv tu'ri menen is ju'ritleydi.

Oqiw processinin' barliq basqishlarinda pu'tin sistemanin' tiykarig'i texnologiyaliq ta'repi- oqiw processtin' son'g'i na'tiyjelerge bag'darlang'anlig'in gu'zetiwi mu'mkin.

Uliwmaliq ko'riniste pedtexnologiya qurami to'mendegiler kiredi:

- identifikasiyalang'an oqiw maqsetlerin islep shig'iw
- oqiw maqsetleri taksonomiyasi
- oqiw maqsetlerin baqlaw (test) tapsirmalarina aylandiriw
- ma'qsetke erisiw usillari
- erisilgen oqiw maqsetlerin bahalaw.

Pedtexnologiyani tu'siniwdin' tiykarig'i joli aniq belgilengen maqsetlerge qaratilg'anliq, ta'lim aliwshi menen tig'iz o'zara baylanisti ornatiw. O'z ara baylanis pedtexnologiya tiykarin payda etip, oqiw processin toliq qamtip aladi. Oqitiwshi o'z aldina oqitiwshi-studentler oqiw materialinin' mazmunin tu'sinip, o'zlestirip, belgili bilimlerde iyelep, a'meliyatta qollawg'a u'yrensin degen maqsetti qoyadi. Pedagogik maqsetke eriskenlik yaki erisilmegenlikti biliwdin' aniq qurallari bolg'anda g'ana, oqitiwshi o'zinin' miyneti na'tiyjeli ekenligine ha'm tanlag'an metodlari maqsetke muwapiqlastiriwg'a yaki kerisinshe, paydasiz ekenligine isenim payda etiw mu'mkin.

M.V.Klarin pikiri boyinsha oqitiwshilar ta'repinen maqsetlerdi belgilewdin' o'zine ta'n usillari to'mendegishe:

1. Oqiw materialinin' rejesinen kelip shig'ip, maqsetke belgilew
2. Maqsetti oqitiwshi xizmeti arqali aniqlaw

3. Oqiwshi-studenttin' intellektual, emocional, shaxsiy rawajlanıw ishki processleri ha'm nızamlıqları arqalı oqıw maqsetin qoy.

Oqitiwdin' maqseti ta'lim mazmuni, oqitiwshinin' yaki oqiwshi-studenttin' xızmeti arqalı belgilew ta'limde ku'tilip atırǵ'an na'tiyjeleri haqqında anıq ta'sirlerge iye bolıwına imkán bermeydi.

Uliwma alg'anda, ta'lim processinde wazıypaların o'lshew, anıqlaw, oqitiwdi qayta ta'kirarlaw imkánına iye bolıw ushin ha'r bir maqsetke erisiw mezonin bilıw kerek, yag'niy ta'lim maqseti sonday qoyılıwı kerek, og'an eriskenli haqqında anıq juwmaq shig'ariw mu'mkin bolsın.

Shinig'iw mazmuni degende, student oqitiw processin iyelew lazim bolǵ'an bilim, ko'nlikpe ha'm ta'jriybeler ko'lemi ha'm de xarakterı tu'siniledi. Shinig'iw mazmunin rejelestiriwge kirisilgen pedagogik sistemanin' birinshi elementi- maqset penen o'z ara pariqlanatug'in ta'replerdi esapqa alıw kerek boladı.

Pedagogik sistemasinin' maqsetin belgilewde, onin' studentler u'yreniwi lazim bolǵ'an du'zimi keltiriledi ha'm olar shinig'iw maqsetin anıqlaw ushin xızmet qiladı. Shinig'iw mazmunin saralawda mag'limatlardin' uliwmalıq ko'leminen tiykarg'I bo'legi olarg'a jetkiziledi. Da'stu'rde shinig'iw materialları tu'sinikli ta'rizde beriliwi a'hmiyetli. Bunin' ushin ol a'hmiyetli quramalılıq da'rejesinde bayan etiledi. Sol sebepli didaktikada "a'piwayılıqtan quramalılıqqa" qag'iydasi bar. Bul qag'iydag'a shinig'iw mazmunin izshil ha'm izbe-izlikte jaritiwg'a boysiniladı.

Da'stu'r oqitiw da'rejesi ilimiy-teoriyalıq ha'm siyasiy jaqtan qanday bolıwı kerkligin, studentlerde du'nya qarastın'qaysı ta'replerin qa'liplestiriw za'ru'rigin ko'rsetse, sabaqlıq bul mashqalalardı anıq tu'sintirip berdi. Shinig'iw mazmuni ma'lim nızamlıqlar tiykarında didaktik tayarlanbas eken, onıwaqıt dawamında iyelew qiyin keshedi, bazıda bul mazmun studentlerdin o'zlestiriw qa'biletine mas kelmey qaladı. Sonin' ushin olardin' bilimlerin iyelewdi ansatlastiriw maqsetinde shinig'iw mazmunına nezatlar kirgiziw yak pedagogikalıq texnologiya toplag'an basqa bir usıllardı usiniwi kerek boladı

3. Ta'lim-ta'rbiya na'tiyjeliligın asiriwdin' a'hmiyetli mashqalaları.

Ta'limde materiallıq baza, standart, oqıw rejeleri, da'tu'r ha'm sabaqlıqlar qanshelli jetilispesin, ku'tilgen tiykarg'I na'tiyjege erisiw, tern' ha'm puqta bilim beriw, joqarı sapadag'I o'zlestiriwge erisiw tikkeley teoriyalıq ha'm a'meliy shinig'iwlardı alıp bariwshi oqitiwshinin' do'retiwshiligi, izleniwshen'ligi, ta'jriybesine, pedagogiyalıq sheberligine baylanisli bolıp qala beredi, oqıw-bilıw orayında bolsa oqiwshi turiwin talap etedi.

Ha'r qanday ta'lim oqiwshi shaxsına onin' qizig'iwshilig'I, qa'lewleri, iqtıyajına qaratılıwı kerek. Yag'niy ta'limdi individuallastiriwg'a qaratılıwı kerek.

Endi ta'limnin' individuallastiriw degen ne? degen sorawg'a juwap beryik.

-ta'lim processin individuallastirish sonday oqitish usuli, bunda ha'r bir oqitish oqitish processinde aktiv qatnashishi, oqitish-bilish processine jeke u'les qoishi esapqa alinadi.

-ta'lim processin payda etiwde oqitishshin' usilli qatnash jandashishi, shaxsanlig'I, oqitishshin' jeke qatnashlari esapqa alinadi.

-oqitish-metodikaliq, psixologik, pedagogik basqarish islerin alip barishda oqitish shaxsi oqitish-bilish orayinda boladi.

Individual jandash ne?

1. Toparlarda islegende, oqitish-ta'rbiyalik jumislarda payda etkende ha'r bir oqitishshin menen jeke islegende olardin' shaxsiy o'zgesheliklari barqulla oqitishshin diqqat orayinda bolishi, esapqa alinishi lazim

2. Oqitishshin menen sa'wbet alip barg'anda da onin' o'zine ta'n ta'replari itibarg'a alinishi kerek

3. Ta'lim processinde de onin' qatnashishi, imkaniyatlari na'zerde tutulishi kerek.

4. Pedagogik psixologik processlardi alip barishda oqitishshin' rawajlanish da'rejesi ko'zde tutulish lazim.

Individuallasqan ta'lim prinsiplari:

-Individuallastirish-oqitish processinin' bas strategiyasi

-oqitish processin individuallastirish arqali shaxsi rawajlandirish ta'minlenadi

-ha'rbir oqitish predmetin oqitishdi individuallastirish arqali a'melge asirish ku'tilgen na'tijeni kepillaydi

Oqitish formalarin individuallastirish menen integratsiyalaw sha'rayati jaratiladi.

-Individuallasqan ta'lim oqitish processin sifati ha'm na'tijeliligini ta'minlaydi

-Individuallasqan ta'limde ko'nlikpe, ta'jriybe, bilim alish oqitishshin' qizig'ishi tiykarinda keshadi

-g'a'rezsiz isley alish oqitishshin' uliwma oqitish ko'nlikpesin rawajlandiradi, rawajlandiradi.

Demek, ta'lim-ta'rbiya sifati ha'm sifatlilig'I oqitishshin' oqitish mazmunin o'zlestirishge bag'darlang'an g'a'rezsiz oqitish menen sapali shug'illanishi, g'a'rezsiz pikir ju'ritishi ha'm sana xizmeti menen baylanisli.

Interaktiv metodlarda sabaq processin alip barishda oqitishshilarda to'mendegi qatnashlardin' rawajlanishin ko'rsetish mu'mkin.

• Oqitishshin oqitilmaydi, onin' g'a'rezsiz oqitish, u'yrenish islesishge u'yretiledi

• Bunda oqitishshilari g'a'rezsiz ra'wishte dodalaw arqali o'zlestirishge, do'retishshin pikir ju'ritishge, shaxsiy sheshimlar tiykarinda erkin pikir ju'ritishge u'yretiledi. Bizge jat pikirlerge qarsi pikir ju'rite alish, o'z pozitsiyasin qorg'ay alish ko'nlikpelerdi qatnashtiriledi.

•Oqitiwshig'a bilimlar tayar halda berilmesten, bilimlar sabaqliqtan, internetten, turli basqa dereklerden izlew, tabiw, qayta islew arqali onin' bilim aliw ta'jriybesi qaliplestiriledi. Alg'an bilimlari arqali do'retiwshilik pikir ju'ritiw, imkaniyati jaratiladi. Oqiwshini sabaqliqlar menen islew, oqiw, u'yreniw, konspekt jaziw, qosimsha a'debiyat, spravochniklerden paydalanip g'a'rezsiz o'zlestiriw ko'nlikpelerin iyelewge u'yretiledi.

•Klastag'i barliq oqiwshilardin' o'z qa'biletleri da'rejesine a'llette o'zlestiriliwi kepillenedi. Bunda oqiwshinin' o'zlestirilgenligi alg'an bilimlar o'mirde, a'meliy xizmette paydalana aliw ko'nlikpe ha'm ta'jriybeleri menen belgilenedi.

•Barliq oqitiwshi-oqiwshilar interaktiv metodlar tiykarinda islewdi u'yrenip, oni o'z oqiw-biliw xizmetlerine alip kire alsa barliq oqiwshilar bir qiyli na'tiyjelerge erise aladi.

•Interaktiv tiykarda sabaq processin payda etilgende:

1. Oqiwshinin' o'z ara iskerligi asadi, sherik, do'retiwshilikte islew ko'nlikpeleri qaliplese.

2. Oqiw reje, da'stu'r, sabaqliq, standart norma, qollanbalar, tema mazmuni menen islesiw ta'jriybeleri qaliplese.

3. Ta'lim mamunin, tekstti g'a'rezsiz oqiw, islesiw, o'zlestiriw ku'ndelik shaxsiy islerge aylanadi.

4. Oqiwshi erkin pikir bildiriw, o'z pikir qorg'aw, sipatlay aliw, tastiqlawg'a aliwg'a a'etlenedi.

5. En' a'hmiyetlisi oqiw processinde didaktik motivlar ju'zege keledi. Yag'niy oqiwshinin' iqtiyaji, qal'ewi qandiriladi. Oqiw-biliw processinde oqiwshinin' ma'pdarlig'i asadi. Bul halat oqiwshini oqiw maqsetlerine erisiwde joqari basqishqa ko'teredi.

Sabaq interaktiv metodlarda payda etiwidin' qanday paydali ta'replari bar:

•Oqitiw mazmunin jaqsi o'zlestiriwge alip keledi

•O'z waqtinda oqiwshi-oqitiwshi-oqiwshilar arasinda ta'limiy baylanislar ornatiladi

•Oqitiw usillari ta'lim processinde turli ko'rinishlerde keshedi (jeke, jup, topar "u'lken topar")

•Oqiw processin oqiw iqtiyajin qandiriw menen joqari motivatsiyag'a iye boladi

•O'z ara axborat beriw, aliw, qayta islew arqali oqiw materiali jaqsi este qaladi

•Oqiwshida o'z ara baylanisqa kirisiw, pikir bildiriw, pikir almasiw ko'nlikpeleri qaliplese

•Oqiw processinde-oqiwshinin' o'z-o'zine baha beriw, sinliq qarawi rawajlanadi

• Oqiwshi ushin sabaq qiziqli oqitilip atirg'an predmet mazmunina aylanadi, oqiw processine do'retiwshilik jandasiw, do'retiwshilik ideasi payda boladi

• Ha'r bir oqiwshini o'zi g'a'rezsiz pikir ju'rite aliwg'a, izleniwge, pikirlewge alip keledi

• Interaktiv usilda o'tilgen sabaqlarda oqiwshi tek ta'lim mazmunin o'zlestirip g'ana qalmay, ba'lki o'zinin' sinliq ha'm logikaliq pikirlewdi de rawajlandiradi. A'llette, interaktiv sabaqlardi payda etiwdin' de o'zine jarasa kemshilikleri bar.

1. Oqiw-biliw processi ko'plep waqit sariplaniwi talap etiledi
2. Interaktiv shinig'iwlarda barliq oqiwshilardi kerekliginshe baqlap bariwdin' imkaniyati bola bermeydi.

3. Ju'da quramali materiallari u'yrenilip atirg'anda oqiwshilar problemani toliq, aniq sheshe almaydi, bunday sha'rayatlarda oqitiwshinin' roli pa's boliw hallari gu'zetiledi.

4. Toparlarda oqiw process keship atirg'anda ku'shsiz oqiwshilardin' qatnasiwi sebepli oqiwshilar da pa's ball yaki baha aliw hallari gu'zetiledi.

Bunday sha'rayatta oqitiwshi joqari rawajlang'an pikirlew qa'biletine, problemalar boyinsha pikir ju'ritiwge, problemalardi o'z waqtinda sheshe alatug'in qa'biletke iye bolivi kerek.

Interaktiv usillarda sabaqti payda etiwde oqiwshi shaxsin rawajlandiriwdi o'zine-o'zi sha'rayat jaratiwdan baslawi kerek.

Yag'niy oqiwshi:

-o'zi g'a'rezsiz oqiw, oqiw tiykarinda bilim aliwg'a
-o'zine-o'zi an'lap jetiwge, an'lap ta'rbiya tabiwg'a
-o'z ku'shi ha'm imkaniyatlarina isenim menen qarawg'a
-oqiw miynetine juwapkershilik penen qarawg'a
-o'z xizmetin g'a'arezsiz payda ete aliw, ha'r bir minutti qa'dirli biliwge
-oqiw miynetine o'zi de qa'lew payda ete aliwina
-ha'r qanday jag'dayda belsendilik ko'rsete aliwg'a
-a'sirese, ha'zirgi tez axborot dereklerinen o'nimli paydalana aliwdi tiykarg'I ha;m bas maqset etip aliwg'a u'yretiwi za'ru'r.

Sonin' ushin da ha'zirgi ku'nde oqiwshinin' o'z-o'zin rawajlandiriw texnologiyasin jaratiw pedagogika, didaktika pa'ni aldinda o'z sheshimin ku'tip atirg'an a'hmiyetli mashqalalarinan esaplanadi.

Keyingi waqitlari oqitiwshilar arasinda shaxsqqa qaratilg'an ta'lim ne, interaktiv usilda oqitiw ne ushin za'ru'r? Bul usil qashannan oqiw processine kirip kelgen? Onin' qanday tu'rleri bar? Quramliliq du'zilisi qanday? Oni oqiw processine qanday alip kiriw kerek, oni alding'i usillardan parqi need siyaqli sorawlarg'a dus kelemiz.

Bunin' ushin usi ku'nlerde mekteblerimizde alip barilip atirg'an da'stu'riy sabaqlarin ja'ne bit ma'rte eslep o'tiw za'ru'r. Da'stu'rlik oqitiw XVII a'sirde chex pedagogi Yan Amos Komenskiy ta'repinen usinis etilgen. Ol oqitiwdin' jalg'iz klassik dizimin islep shig'ip, oni klass-sabaq sistemasi dep ju'ritedi. Keyinshelli bul sistema pedagogikada ken' tarqalg'an. Da'stu'riy mektep klass-sabaq sistemasi atin aliw ol to'mendegishe o'zine ta'n da'stu'rlerge iye:

- Shama menen bir qiyli yaki jaqin jasli balalar tayarliq da'rejesi jaqin balalar klassin payda etedi

- Klass jalg'iz reje, da'stu'r, sabaq kestesini tiykarinda isleydi
- Tiykarinan shinig'iw tu'ri jalg'iz sabaq esaplanadi
- Sabaq ma'lim oqiw predmeti, temag'a bir qiyli material u'stinde isleydi
- Oqiwshilar xizmetin oqitiwshi basqaradi, ha'r bir oqiwshinin' bilim da'rejesin bahalaydi, jil aqirinda oqiwshini klastan-klasqa ko'shiriwdi de ol sheshedi
- Sabaqlar tiykarinan u'y isin orinlawda, u'ye qollaniladi.

Da'stu'riy sabaq sxemasi to'mendegi ko'rinshe iye: jan'a temani -Bekkemlew-baqlaw-bahalaw-u'yreniw

Da'stu'riy sabaqtin' koseptual halati

- Ilimiylik
- Oqiwshi ta'biyatina maslig'i
- Izbe-izligi, dizimliliği
- Tu'siniklik
- Ko'rgizbelilik
- Teoriyanin' a'meliyati menen baylanislig'i, a'melde qollap biliw

Da'stu'riy sabaqtin' kemshilikleri:

- Sabaqtin' bir qa'lipteligi, bir qiyiligi
- Baslang'ish mag'liwmat berilip, oni o'zlestiriw processini u'yine reje, waziypa arqali a'melge asadi
- Oqiwshilar passiv esitiwshi ha'm g'a'rezsizligi joq
- Oqiwshilar bir-biri menen pikir almasiw esaplanadi, pikir almasiw a'melge aspaydi
- Qayta baylanislar jolg'a qoyilmaydi
- Ha'r bir xizmet ortasha oqiwshi jandasiw tiykarinda keshedi
- Ta'lim mazmuni tiykarinan oqitiwshi ta'repinen a'melge asiriladi.

4. Tariyx pa'ni oqitiwshisinin' innovacion xizmeti

Ha'zirgi ku'nde tariyx pa'nlerin oqitiwdin' a'hmiyetli problemaların biri bul maqsetli ta'lim-ta'rbiyani jolg'a qoyiw esaplanadi. Usi a'hmiyetli ma'sele tiykarinda Prezidentimiz I.A.Karimovtin' " Qa'nigeli pedagog kadrlar tayarlaw ha'mde orta

arnawli, ka'sip-o'ner ta'lim mekemelerin sonday kadrlar menen ta'miyinlew sistemasin ja'ne de jetilistiriwge baylanisli shara-ilajlar haqqinda" g'i qararina ko're ta'lim processtin' jetik pedagogik usil ha'm texnologiyalar, axborat kommunakaciya texnologiyalari, elektron ta'lim resurslari ha'm multimedia taqdimotlarinan paydalaniw barisinda ilgeri su'rilgen waziypalar bu'gingi ku'nde ta'limdi rawajlandiriwda a'hmiyetke iye.

Tariyx pa'nlerin oqitiwda tarixiy bilim, tu'sinik ha'm ko'rinishlerdi iyelew, olardi dodalaw, ko'nlikpe ha'm ta'jriybeni qa'liplestiriw arqali oqiwshilar intellektual qa'biletlerin jedel o'stiriwdi maqset etip alinadi. Tariyx pa'nin oqitiwdi to'mendegi innovacion iskerlikke itibar beriw usiniladi:

Shinig'iwlar qurallari

Pedagog ushin:

Oqiw-metodik qollanba, metodik usinis, metodik islenbe, oqiw da'stu'ri, sabaq rejesi, leksiya teksti

Student ushin:

Sabaqliq, oqiw qollanba, kesteler, tarqatpa materiallari, jol-joriqli texnologiyaliq kartalar, tipik qa'teler kartasi, tapsirma beti, interaktiv usillar

Shinig'iw o'tkiziw ushin:

Plaktalar, modeler, maketler, mebeller, audiovisual, texnik ha'm real qurallar boliwi mu'mkin.

Oqiw maqsetleri

Pa'nnin' oqiw maqsetleri tarmaq standartinin' ha'r bir qa'nigelik boyinsha ka'siplik ta'vsifnomada keltirilgen ka'siplik xizmet tu'rleri, arnawli talaplar, ko'nlipeler ha'm bilimlerden kelip shiqqan halda islep shig'iliwi lazim yag'niy tarmaq standarti menen standartlastirilg'an oqiw da'stu'rleri toliq mas keliwi kerek. Oqitiwda oqiw maqsetlerini qoyiw usili o'zine ta'n qa'siyetke iye. Bul studentler ha'reketinde sa'wlelenetug'in ha'm aniq ko'rinetug'in na'tiyjeler arqali belgilenedi. Oqiw maqsetlerin aniqlaw, oqitiwdi qayta ta'kirarlaw imkanina iye boliw ushin ha'r bir maqsetke erisiw mezonin biliw kerek yag'niy ta'lim maqseti sonday qollaniliwi kerek, og'an erisiw haqqinda aniq juwmaq shig'ariw mu'mkin boliwi kerek.

Maqsetlerdin' qoyiliwi

Uliwmaliq maqsetler-DTS, oqiw da'stu'rinen o'tiletug'in tema mazmuni ju'zesinen studentlerde qanday bilim, ko'nlikpe ha'm ta'jriybelerdi qa'liplestiriw za'ru'rliqi aniqlastirilip, sol tiykarda shinig'iw maqsetleri belgilep alinadi.

Pedagog maqseti

1-ta'limlik shinig'iw processinde studentlerde du'nya qarasti ken'eytiw, biliw iskerligi, bilimlerdi a'meliyatta qollaw, belgili ko'nlikpe ha'm ta'jriybelerdi qa'liplestiriw

2-ta'ribiyaliq shinig'iw processinde studentler g'a'rezsizlik, o'zara mu'nasibet, aqiliy jo'nelislerdi, g'a'rezsiz xizmetke tiykar boliwshi motivlerdi qa'liplestiriw

3-rawajlandiriwshi shinig'iw processinde studentlerde diqqat, nutq, salistiriw, refleksiya, aniq sheshimlari izlep tabiw ko'nlikpelerin, shinig'iwg'a salistirg'anda qizig'iwshiliqti rawajlandiriw menen belgilenedi.

Oqiw maqsetlerin aniqlastirıwdın' a'hmiyeti

Oqiw maqsetlerin, olardı ayırıqsha bo'leklerge ajratıp aniqlastirıw ja'ha'n pedagogikasında ken' ulıwmalasqan. Bunday jandasıwıg'a tiykarınan oqıw maqsetlerine eriskenligin aniqlaw mu'mkin. Bunda oqiw maqsetleri sistemasi jaratılıp, o'z ara baylanisliliq izbe-izliginde jaylastiriladi yag'niy olardin' taksonomiyasi du'ziledi. Oqiw maqsetlerinin' bul sistema xaliq araliq ko'lemde belgili bolip, Blum taksonomiyasi dep ataladi.

"Taksonomiya" tu'sinigi grekshe- ta'rtip penen jaylastiriw bolip, biologiya pa'ninen aling'an. Ol obiektlerdi, olardin' o'z ara baylanisliliqqa tiykarlanip ha'm klasslari quramalasip baratug'in izbe-izliktegi jaylastirilip tu'rkimlew ha'm sistemastiriw esaplanadi. Blum taksonomiyasin qollaw, oqitiw maqsetlerin uliwmalasqan halda bayan etiw imkaniyatın beredi. Onnan paydalanilg'anda pedagog maqsetlerin ajiratadi ha'm aniqlastiradi ha'mde ta'rtipke saladı. Bul taksonomiya ja'rdeminde pedagog tek oqiw maqsetlerin aniqlastirıwıg'a, ba'lki olardi o'z ara baylanisli bolg'an aniq izbe-izlikte jaylastirıwıg'a erisedi.

Oqiw maqsetleri tarawlari

Kognitiv biliwge tiyisli taraw. U'yreniletug'in materialdi eslep qaliw ha'm oni qayta aytıp beriw, o'zlestirilgen bilimlerdi g'a'rezsiz toliq an'law, olardi aldin u'yrenilgen usil, usillar menen uyg'inlastirip oylap ko'riwge bolg'an mashqalalardi sheshiwdi o'z ishine aladi.

Affektiv-sezimgе tiyisli taraw. A'piwayi idrok qiliw, qizig'iw, qa'diryat jo'nelis ha'm mu'na'sibetlerdi o'zlestiriwge tayar bolıw, studentlerdi a'tirapqa salistirg'anda sezim shaxsiy mu'na'sibette bolıwıdı qa'liplestirıwshi maqsetler kiredi.

Psixomotor-ha'reketke tiyisli taraw. Ol yaki bul ha'reket xizmetinde, ha'reket jo'nelislerin tez o'zgertiw, nerv-muskullerin muwapiqlastirip basqariwıdı qa'liplestirıwge baylanisli maqsetler kiredi.

2.Tema: Tariyx sabaqların zamanago'y talaplar tiykarında sho'lkemlestiriw texnologiyası

Jobası:

- 1. Innovaciya tu'sinigi ha'm innovacion texnologiyalar**
- 2. Pedagogikalıq texnologiya tu'sinigi ha'm onın' aspektleri**
- 3. Pedagogikalıq texnologıyanın' ilimiy tiykarları**
- 4. Zamanago'y sabaqlardı sho'lkemlestiriw formaları**
- 5. Tariyx sabaqların sho'lkemlestiriwde innovacion jandasıw**
- 6. Sabaqtın' texnologiyalıq kartası**
- 7. Prezentaciya sabaqların sho'lkemlestiriwge qoyılatug'ın talaplar**

Tayanış tu'sinikler: Innovaciya, texnologiya, pedagogikalıq texnologiya, aspekt, zamanago'y sabaq, da'stu'riy sabaq, innovacion jandasıw, tiykar, pedagogikalıq texnologıyanın' filosofiyalıq, sociallıq ha'm ekonomikalıq tiykari, ko'rgizbelilik, texnologiyalıq karta, prezentaciya, slayd, test, tarqatpa materiallar, aqliy hu'jim.

1. Innovaciya tu'sinigi ha'm innovacion texnologiyalar

Innovaciya(inglizshe innovation)-jan'aliq kirgiziw, jan'aliq degeni. Innovacion texnologiyalar pedagogikalıq process ha'mde oqitiwshi ha'm student iskerligine jan'aliq, o'zgerisler kirgiziw bolıp, oni a'melge asiriwda tiykarinan interaktiv usıllardan paydalaniladi.

Kadrlar tayarlaw milliy bag'darlamasin a'melge asiriwda jas a'wladqa teren' bilim беретug'in, pikirlew shen'beri ken', ka'siplik ko'nlikpelerge iye bolg'an, huqiqiy-demokratiyalıq ja'miyet ag'zaların azat ha'm erkin jasawg'a, g'a'rezsiz pikir ju'rgiziwge u'yrete alatug'in joqari ta'jiriybeli qa'nigelerdi tayarlaw tiykarg'i waziypa etip belgilengen. "Aldinlari qandayda bir ma'mlekettin' rawajlaniwi ha'm ku'sh-qu'diretin belgilew ha'm bahalaw ushin onin' bar bolg'an ta'biyiy baylıqlari ha'm ekonomikalıq mu'mkinshilikleri haqqında so'z etiler edi. Bu'gin du'nya rawajlaniwinin' sonday basqishına qa'dem qoydıq, ha'r qanday millet ha'm ma'mleket imkaniyatların sheshiwshi belgisi bul-- ag'rtiwshiliq, insanlardin' intelektual, ka'siplik ha'm ma'nawiy jetilissenligi",-- dep atap o'tken edi birinshi Prezidentimiz Islam Karimov.

Kadrlar tayarlaw milliy bag'darlamasin a'melge asiriwdag'i tiykarg'i principlerdin' biri-- bul bilimlendiriw sistemasin du'zilisi ha'm mazmuni jag'ınan reformalaw ushin oqitiwshi ha'm mu'g'allimlerdi qayta tayarlaw, joqari ta'jiriybeli, ba'sekige shidamli qa'nigelerdi tayarlaw boyınsha bilimlendiriw ma'kemelerinin' iskerligin uyg'inlastiriw, jetekshi pedagogikalıq tehnologiyalardi, pedagogikalıq innovaciyalardi ta'lim processine kiritiw esaplanadi.

Biraq, jetekshi pedagogikaliq texnologiyalar ha'm innovაციyalar o'z-o'zinen ta'lim sistemasina kirip kelmeydi. Bul oqitiwshi iskerligi ha'm onin' motivაციyasina baylanisli process. Oqitiwshi iskerligin o'zgertpey turip, onin' juwapkershiligi ha'm belsendiligin asirmay turip bilimlendiriwde bir adim da alding'a jiljip bolmaydi. Akademik A.N.Leontev "Du'nyani an'lawdin' birinshi sha'rti-- iskerlik, ekinshi sha'rti-ta'rbiya. Iskerlik dawaminda adamlardin' qa'bileti, bilim ha'm ko'nlikpeleri qa'liplesedi, demek, iskerlik socialliq ha'diyse bolip, o'mir gu'resinin' tiykarg'i sha'rti" degen edi.

Pedagogikaliq iskerlik, onin' du'zilisi ha'm qura, bo'lekleri haqqinda ju'da' ko'p alimlar ilimiy izleniwler alip barg'an. Sol qatarda, S.L.Kozmina o'z izertlewlerinde pedagogikaliq iskerliktin' geneseologiyaliq(biliw), joybarlaw, sho'lkemlestiriwshilik, kommunikativ quram bo'lekleri bar ekenligin bayan etken.

Bu'gingi ku'nde pedagogika tarawinda jan'a ilimiy jo'nelis-- pedagogikaliq innovaciya ha'm ta'lim processin jan'alaw ideyalarinin' payda bolwi na'tiyjesinde oqitiwshinin' pedagogikaliq iskerliginde de jan'a jo'nelis "oqitiwshinin' innovacion iskerligi" tu'sinigi payda boldi.

Pedagogikada innovaciya, innovacion iskerlik, innovacion pedagogika, bilimlendiriwde innovacion processlerdi basqariw siyaqli tu'sinikler XX a'sirdin' 60-jillarinda da'slep AQSh ha'm batis Evropa ma'mleketlerinde "ta'lim texnologiyasi" tu'sinigi qa'liplesken da'wirde payda boldi. Usi da'wirde-aq, Evropada pedagogikaliq innovacion orayi ha'm instituti sho'lkemlesti. Bul tu'siniklerdin' payda bolwi ha'm innovacion ta'lim teoriyasinin' jaratiliwi haqqinda mag'liwmat beriwshi derekler talqilaw soni ko'rsetedi, bul tu'sinikler ta'lim sistemasin texnologiyalastiriw, pedagogikaliq texnologiyalardi ta'lim sistemasina kiritiw arqali bilimlendiriw sistemasin reformalaw, ta'lim na'tiyjeliligin asiriw, shaxs sociallasiwin ta'miuinlew, bul tarawda belgili bir jetiskenlikke erisiw ushin bilimlendiriw processinde balag'a dosliq mu'na'sibetti qa'liplestiriwge uriniw na'tiyjesinde kelip shiqti. Alip barilg'an ilimiy izleniwler na'tiyjesinde o'tken a'sirdin' 80-jillari ekinshi yariminda pedagogikaliq iskerlik bul do'retiwshilik process ha'm pedagogikaliq innovაციyalar birlespesi, degen jan'a ilimiy jo'nelis payda boldi. Bul bolsa oqitiwshinin' innovacion pedagogikaliq iskerliginin' qa'liplesiwi ha'm rawajlaniw processin talqilaw imkanin berdi.

Oqitiwshi innovacion iskerliginin' uliwmalig ha'm o'z aldina ta'replerin K.Angelovskiy, G.I.Gorskaya, V.A.Kan-Kalik, S.I.Kozmina, V.A.Slastenin, L.M.Fridman siyaqli alimlar o'zlerinin' ilimiy izertlewlerinde jaritip bergen. Ma'mleketimizde pedagogikaliq innovაციyani rawajlandiriw mashqalalari u'stinde pedagog alimlardan N.Azizxojaeva, B.Farberman, U.Nishonaliyev, N.Saidaxmedov, M.Ochilovlar ilimiy izleniwler alip barmaqta.

I.Shumpater ha'm N.Kondratevlar "Innovaciya" tu'siniginin' da'slepki ha'm iri teoriyashilari esaplansa, K.Angelovskiy, V.A.Slastenin ha'm V.I.Slobadchikovlar o'z ilimiy izleniwlerinde innovacion iskerlik pedagogikaliq iskerliktin' o'z aldina formasi ekenligin da'liyllewge ha'reket etken ha'm bul boyinsha belgili bir jetiskenliklerge erisken alimlar, dep esaplanadi. Sol qatarda V.I.Slobadchikov minanday dep jazadi:"En' aldi menen, innovacion iskerlikti ilimiy do'retiwshilik tarawindag'i iskerlikke uqsatip bolmaydi, sebebi bunday uqsatiw innovacion iskerlik termininin' mazmunin sayizlastirip jiberedi.Sebebi ha'qanday ilimiy-texnikaliq iskerlik o'z ta'biyatina ko're innovacion esaplanadi. Sonin ushin innovacion iskerlikti belgilbir socialliq ameliyat jardeminde korip shig'iw kerek. Bul ameliyatti konkret subiektiv ko'zqarastan ha'm a'meldede da'stu'rge qarag'anda a'dewir o'zgerislerge alip keletug'in ha'r qanday iskerlikti innovacion dep esaplaydi."

Sol ko'z qarastan kelip shig'ip 80jillarda pedagogikaliq iskerlikti aldinnan jaqsi islep shig'ilg'an da'stu'r ideyalarg'a tiykarlanip a'melge asiriw ha'm da'stu'rlestirilgen g'a'rezsiz ta'jriybe asiriwda payda etiw usinisi ko'terildi.Na'tiyjede oqitiwshilardin' araliqtan ta'jriybe arttiriw sistemasiniñ jaratiw ku'n ta'rtibindegi tiykarg'i ma'selege aylandi.

"Innovacion xizmet" tu'sinigin tu'sindirer ekenbiz: G.A.Mikrtichiyannin' bul haqqindag'i pikiri diqqatqa ilayiq:

-"Pedagogikaliq ta'jriybe sinaw xizmetinin' u'sh tiykarg'i formasinan ajiratiw mu'mkin: jeke ta'jriybe sinaw jumisi,oqitiwshinin' innovacion iskerligi.Pedagogikaliq xizmette innovაციyalar qansha ko'p bolsa oqitiwshi jeke eksperimenti sonsha jaqsi tu'sindi".

Innovacion xizmet-pedagogtin' o'z ka'sibi jetilistiriw bar bolg'an qurallardi iyelewge do'retiwshilik jag'inan kirisiwdi na'zerde tutadi.Ta'limdegi innovაციyalar ha'm innovacion pedagogikaliq xizmeti haqqinda jetilisken ha'm ha'mmege maqul bolg'an ilimiy ko'nlikpe sol waqirqa shekem toliq qaliplespegeninde aytip o'tiw lazim.Bunday halattin' tiykatg'i sebeplerinen biri ta'limge bag'darlang'an ilimiy bilimler sistemasi ortasindag'i qiyinshiliq penen jen'ip o'tiletug'in u'zilisler esaplanadi.Ja'ne a'hmiyetli sebep bolsa ta'limlik biliml a'meliy pedagogika ortasindag'i u'zilis. Oqitiwshi innovacion iskerliktin subiekti ha'm jaratiwshisi sipatinda jan'aliqti du'ziw,qollaw ham uliwmalastiriwda qatnasadi. Ol pa'ndegi bilim, da'stu'rlerdegi o'zgerisler mazmunin ha'm ma'nisin dodalay ala biliw kerek.

Innovacion xizmet tu'sinigi innovaciya, innvacion process siyqli tu'sinikler menen tigiz baylanisli. Sol sebeli bul tu'siniklerdin' mazmunin talqilamastan burin innovacion iskerlik mazmunin an'lap jetiw kerek.

Innovაციyalar basli, a'hmiyetke iye bolip,bir da'stu'rde sholkemlesken jana jandasiwlar. Olar tashabbuslar ham janaliqlar tiykarinda payda bolip, ta'lim mazmunin rawajlandiriw ushin ahmiyetli boladi, sonday-aq, uliwma talim sistemasi

rawajina jaqsi tasir korsetedi. Innoaciya- belgili xizmet maydanidagi yaki islep shigariwdagi texnologiyalar, forma ham metodlar problemalardi sheshiw ushin janasha jadasiw yaki jana texnologiyaliq processti qollaw, aldingidan bir qansha jetilisenlikke alip keliwi malim bolgan aqirgi natiyje esaplanadi.

Bugingi talim sistemasindagi innovაციyalardi tomendegishe sawlelendiriw baqlanbaqta:

Iskerlik jonelisine qarap (pedagogikaliq processtegi, basqariwdagi)

Kirgizilgen ozgerislerdin korinisine kore (radikal modivikaciyalaw, kombinaciyalangan)

- Ozgerisler ko'lemine ko're (lokal, modulli, sistemali)

- Kelip shigiw deregine ko're (sol topar ushin ishten ham sirttan alingan)

Innovatsiyanin' maqseti – sariplang'an qarji ya'ki ku'shten en' joqari natiyje aliwdan ibarat. Basqa tu'rli — o'z-o'zinen payda bo'latug'in jan'aliqlardan parqli, innovatsiya basqariliwshi ha'm qadag'alaniwshi o'zgerisler mexanizmin quraydi.

Ta'lim sistemasindagi ha'r qanday jan'aliq innovatsiya bola almaydi. Sol sebepli «novatsiya» ha'm «innovatsiya» tu'siniklari tiykarg'i parqlarin ko'rsetib o'tiw za'ru'r. Bunin' ushin reforma xizmetinin' aniq formasi, mazmuni ha'm ko'lemi tiykar bo'lip xizmet qiladi. Eger xizmet qisqa mu'ddetli bolsa ha'm aniq sistema qa'siyetine iye bolmasa, o'z aldina aniq sistemadag'i ayirim elementlerdi o'zgertiwdi maqset etip qoyg'an bolsa onda biz novatsiya menen baylanis qilg'an bolamiz. Eger xizmet belgili konseptual jandasiw tiykarinda a'melge asirilib atirg'an bolsa onin' na'tiyjesi sol sistemanin' rawajlaniwina ya'ki onin' prinsipial o'zgeriwine alip kelse g'ana innovatsiya dep ayta alamiz. Ha'r eki tu'sinikte de innovatsiya a'meldeg'i teoriya tiykarinda a'melge asiriladi, ko'lem ha'm waqit bolsa shegaralanadi, metodlar jan'alanadi ha'm na'tiyjesi aldin'g'i sistemani jetilistiredi. Innovatsiya bolsa sistemali, aniq ha'm dawamli boladi, aniq a'meliyatda jan'a xizmet sistemasin reformalaydi, a'meliyat subiektlari poziciyalarin jan'alaydi. Bunda xizmettin' jan'a jo'nelisleri ashiladi, jan'a texnologiyalar jaratiladi, xizmettin' jan'a sipat na'tiyjelerine erisiledi, na'tiyjede a'meliyattin' o'zi jan'alanadi. Innovatsiyanin' a'meliyatga kiritiliwi innovatsion jarayanlarda a'melga asiriladi. Innovatsion jarayan dep- innovatsion o'zgerislerga tayyarliq ko'riw oni a'melge asirisw jarayanina aytiladi.

Ta'lim jarayanidagi innovatsion o'zgerisler, ta'lim tizimine ha'r qanday jan'aliqtin' kiritiliwi tikkeley o'qitiwshi xizmetin jan'alaw ha'm o'zgertiwiw arqali a'melga asiriliwi ham tu'rlish u'yrenilgen .Ta'lim tizimidegi innovatsiyalar, olardi ameliyatga kiritiw, innovatsion jarayanlardi basqariwdi talqilaw arqali innovatsion xizmet tu'siniklerin ta'riyplew imkaniyati payda boldi. Innovatsion xizmet – pedagogikaliq ja'ma'a'ti ha'reketine keltiriwshi, alg'a baslawshi, rawajlaniwshi ku'sh.

Innovatsion xizmet — bul jan'a socialliq talaplar menen da'stu'riy normanin' sa'ykes kelmewi, aniq a'meliyattin' jan'a du'zilip atirg'an normanin' bar bolg'an norma menen qarsilasiwi na'tiyjesinde ju'zege kelgen mashqalalar jiynag'in sheshiwge qaratilg'an xizmet'' —dep ta'riypleydi V.I.Slobadchikov. Innovatsion xizmet bul a'meliyat ha'm teoriyanin' tiykarg'i bo'limi bolip, socialliq-ma'deniy obiekt sipatlarin jaqsilawg'a qaratilg'an socialliq subiektlernin' ha'reket sistemasi bo'lip, ol belgili topardag'i mashqalalardi sheshiw qa'biletine emes, balkim ha'r qanday jag'daydag'i mashqalalardi sheshiw ushin motivatsion tayyarliqqa iye boliw. O'qitiwshi innovatsion xizmetinin' orayliq ma'selesi oqiw jarayanin sapali du'ziliwden ibarat.

Juwmaqlap aytqanda, oqitiwshi innovatsion sabaqqa tayyar bolip sabaqqa ha'rtu'rli metodlar menen qiziqarli qilip o'tiwi kerek.

2.Pedagogikaliq texnologiya tu'sinik ha'm onin' aspektlari.

Texnologiyaga ta'riypler:

1)Ensiklopedik so'zlikte texnologiya so'zine sonday ta'riyp beriledi: texnologiya —bul “ bir material, yarim fabrikat, yaki zatti qayta islew, tayyarlaw, onin' jag'dayin o'zgartiriw, qa'siyetlerin basqasha qiliwg'a jo'nelitirilgen metodlar jiynag'i”.

2)V. Dal so'zligi: “ha'r qanday is, xizmet, jaqsi ha'm ko'rkem o'nerde isletiletug'in usillar jiynag'i”.

3)S.I.Ojegov so'zlikte texnologiya bir islep shig'ariw jarayaninda isletiletug'in tu'rli metodlar jiynag'i sipatinda qaraladi, texnologiya dep islep shig'ariwdin' ilmiy bayanina aytiladi: “Texnologiya —bul bilim, malaka, ko'nikpe, metodlar ha'm xizmet tu'rlerinin' jiynag'i bo'lip, ha'r qanday mashqalalardin' ilmiy sheshiliwi algoritmi esaplanadi”.

4)“Texnologiya—bul tu'rli metodlar jiynag'ina bo'lip qalmay,texnologiyada bir konkret o'nim ishlab shig'ariw bolivi za'rur” (S.A.Smirnov).

5)“Texnolgiya degende aldin'g'i jag'dayda ha'r qanday o'nimnin' jan'a ta'rizde o'nim sipatinda adamlar axborot, fizikaliq ha'm materialliq bayliqlar qaraliwi mu'mkin olardin' barlig'i jan'a o'nim islep shig'ariwg'a jo'neltiriledi. (M.X.Melson). Bu'gingi ku'nde isletiletug'in barliq texnologiyalar ikki tu'rge bo'linedi:

1-Islep shig'ariw texnologiyalari: tovardi ha'mde onin' tiykarindag'i polufabrikatlardi islew ha'm qayta islaw (neft, ruda, ag'ach) ha'm onin tiykarindagi polufabrikatlar (metall, prokat, tarket, gipsokarton v.b..).

2-Socialliq texnologiyada: shiyki zat ha'm onı qayta islew o'nimi sipatında insan ma'pi turadı. Onda qayta islewge bag'darlang'an na'rse insan ma'pi ha'm ondag'ı qasiyetler o'zgerisleri boladı. (ma'selen, oqitiw texnologiyalarinin' o'zgerisi).

Ta'lim-ta'rbiya mazmunı, maqset ha'm wazıypaları da'wirler o'tiwi menen ken'eyip barıwı na'tiyjesinde onin' forma ha'm usılları da quramalasıp barmaqta. Ha'zirgi insan xızmetinin' tiykarg'ı bag'darları usı xızmetten ko'zde tutılğ'an

maqsetlerdi toliq a'melge asırıw imkaniyatın jaratıwshı dizimge, yag'nıy texnologiyalarg'a aylanıp barmaqta

Pedagogikalıq texnologiyanın' mazmunı bolsa oqıtıwshı, ta'rbiyashi' ta'repinen oqı'wshı' (ta'lim alıwshı)g'a aqılıw, ruwxıy, jaqtan tu'rli usılda ta'sir o'tkiziwden ibarat. Pedagogikalıq texnologiya tu'sinigi XX asirde payda boldı' ha'm tu'rli rawajlanıw basqıshlarınan o'tip kelmekte.

Da'slep bul tu'sinik 1940-jıllardan 50-jı'llar ortası'na shekem „ta'lim texnologiyası" dep qollanı'lı'p, oqı'w protsessinde awdio-vizual texnika qurallarınan paydalang'an. Pedagogikalıq texnologiya tu'sinigi da'slep XX asirdin' ortaları'na AQSh'ta qollana baslag'an. Bunda „pedagogikalı'q texnologiya" ha'm „ta'lim texnologiyası" atamaları' tek g'ana texnika quralları' ja'rdeminde oqı'tı'wg'a qollang'an edi.

O'tken a'sirdin' 50-jı'lları' ortası'nan 60-jı'llarg'a shekem „ta'lim texnologiyası" atamasi qollanııp, bunda programmalastırılğ'an ta'lim na'zerde tutilg'an.

70-jıllarda „pedagogikalıq texnologiya" atamasi' qollanıli'p, ol a'welden proektlestirilgen ha'm anıq belgilengen maqsetlerge erisiwdi kepillik beriwshi oqıw protsessin keltirilgen.

1979-jılda AQSh'tın' Pedagogikalıq kommunikatsiyalar ha'm texnologiyalar assotsiatsiyası ta'repinen pedagogikalıq texnologiyag'a to'mendegishe ta'rip berilgen edi: „Pedagogikalıq texnologiya bilimlerde o'zlestiriwdin' ha'mme ta'replerin qamrap alıwshı mashqalanı analiz etiw ha'm rejelestiriw, mashqalanın' sheshimin bahalaw ha'm onı basqarıwshılar, ideyalar, qurallar ha'm xızmeti sho'lkemlestiriw usılların o'z quramına alatug'ın kompleks integrativ protsessten ibarat...".

80-jıllardın' basitan pedagogikalıq texnologiya dep ta'limnin' kompyuterli ha'm axborot texnologiyaların jaratıwg'a aytilg'an.

2. Pedagogikalıq texnologiyanın' ha'r tu'rli ta'ripleri bar bolıp, olardan ayrimların ko'rip shig'amız:

Texnologiya — bir jumısta, sheberlikte, o'nerde qollanılatug'ın usıllar, jollar jıyındısı. (Izoxli lug'at).

Pedagogikalıq texnologiya — oqıtıwshı sheberligine baylanıslı bolmag'an halda pedagogikalıq jen'iske erisiwge kepillik bere alatug'ın, oqıwshı shaxstı qa'liplestiriw protsessinin' proekti. (V.P. Bepalko).

Pedagogikalıq texnologiya — ta'limnin' rejelestiriletug'ın na'tiyjelerine erisiw protsessi (I.P. Volkov).

Ta'lim texnologiyası — didaktikalıq dizimnin' quramalı protsessli bo'limi. (M. Choshanov).

Pedagogikalıq texnologiya — oqıw protsessinin' oqıwshılar ha'm oqıtıwshı ushın so'zsiz qolay sharayatlar ta'minlewdi proektlew, sho'lkemlestiriw ha'm

o'tkiziw boyinsha ha'mme detalları oylap shig'alg'an birgeliktegi pedagogikalıq xızmet modeli. (V. M. Monaxov.)

Pedagogikalıq texnologiya — texnika resursları, adamlar ha'm olardıń o'z-ara ta'sirin esapqa alg'an halda ta'lim formaların optimallastırıw wazıypasın qoyıwshı oqıtıwshı ha'm bilimlerdi o'zlestiriwdin' ha'mme protsesslerin jarataw, qollaw ha'm anıqlawdın' dizimli metodı (YuNESKO).

Pedagogikalıq texnologiya — bul dizimli pikir ju'ritiw usılın pedagogikag'a sin'diriw, basqasha qılıp aytqanda, pedagogikalıq protsessti bir dizimge keltiriwdir.

Pedagogikalıq texnologiya — bul oqıtıwǵa o'zine ta'n jan'asha (innovatsion) jandasıwdır. Ol pedagogikadag'ı sotsiallıq-injenerlik oylawının' ko'rsetiliwi, texnokratik ilimiy an'ın' pedagogika tarawına ko'shirilgen su'wreti, ta'lim protsessinin' ba'rhulla standartlasıwı esaplanadı. (B. L. Farberman.)

Pedagogikalıq texnologiya — tu'rli avtorlar (derekler)din' ba'rshe ta'ripleri mazmunın o'zide tolıqtırıwshı ulıwmalasırıwdan ibarat. (G. K. Selevko.)

Ha'zir ta'lim-ta'rbiya tarawında rawajlanıp barıp atırǵan jo'nelislerden biri — zamanago'y

2. Pedagogikalıq texnologiya tu'sinigi ha'm onın' aspektleri.

Texnologiyag'a ta'ripler:

1) Ensiklopediyalıq awdarmada texnologiya so'zine sonday ta'rip beriledi: texnologiya—bu “birar bir material, yarımfabrikat, yaki shiyki zattı qayta islew, tayarlaw, onın' halatın o'zgartiriw, qa'siyetlerin basqasha qılıwǵa bag'darlag'an metodlar kompleksi”.

2) V. Dal awdarması: “ha'r qanday jumıs, xızmet, sheberlik ha'm sanaatta isletiletug'ın usullar kompleksi”.

3) S.I.Ojegov avtorlıǵında texnologiya birar bir islep shig'arıw protsessinde isletiletug'ın tu'rli metodlar kompleksi sıpatında qaraladı, texnologiya dep islep shigarıwdın' ilimiy bayanına ayıladı: “Texnologiya—bul bilim, ko'nlikpe, metodlar ha'm xızmet tu'rlerinin' kompleksi bolıp, ha'r qanday problemalardıń ilimiy sheshiliwi algoritmi esaplanadı”.

4) “Texnologiya— bul tu'rli metodlar kompleksi bolıp qalmay, ol texnologiyada birar bir konkret o'nim islep shıǵarıwǵa jo'neltirilgen bolıwı za'ru'r”(S.A.Smirnov).

5) “Texnologiya degende awelgi halattag'ı ha'r qanday o'nimnin' jan'a ta'rizde qayta qa'liplestiriliwi bolıp, o'nim sıpatında adamlar, axborot, fizikalıq ha'm materiallıq baylıqlar qaralıwı mu'mkin, olardıń ba'rshesi jan'a o'nim islep shıǵarıwǵa jo'neltiriledi” (M.X.Melson).

Bu'gingi ku'nde isletiletug'ın ba'rshe texnologiyalar eki tu'rge bo'linedi:

1-Islep shıǵarıw texnologiyaları: shiyki zattı ha'mde onın' tiykarındag'ı polufabrikatlardı islew ha'm qayta islew (neft, ruda, yog'och) ha'm onın' tiykarındag'ı polufabrikatlar (metall, prokat, tarket, gipsokarton h.t.b.).

2-Sotsiallıq texnologiyada: shiyki zat ha'm onı qayta islew o'nimi sıpatında insan ma'pi turadı. Onda qayta islewge bag'darlawshı na'rse insan ma'pi ha'm ondag'ı qa'siyetler o'zgerisleri boladı (ma'selen, oqıtıw texnologiyaların' o'zgeriwi).

Ta'lim-ta'rbiya mazmunı, maqset ha'm wazıypaları da'wirler o'tiwi menen ken'eyip barıwı na'tiyjesinde onın' forma ha'm usılları da quramalasıp barmaqta. Ha'zirde insan xızmetinin' tiykarg'ı bag'darları sol xızmetten ko'zde tutılǵ'an maqsetlerdi tolıq a'melge asırıw imkaniyatın jaratıwshı jeke dizimge, yag'nıy texnologiyalarg'a aylanıp barmaqta

Pedagogikalıq texnologiyanın' mazmunı bolsa o'qıtıwshı, tarbiyashı ta'repinen oqıwshı (ta'lim alıwshı)g'a aqılıy, ruhiy ta'repten tu'rli usılda ta'sir o'tkiziwden ibarat. Pedagogikalıq texnologiya tu'sinigi XX a'sirde payda boldı ha'm turli rawajlanıw basqıshlarınan o'tip kelmekte.

Dáslep bul túsiniq 1940-jıllardan 50-jıllar ortasına shekem „ta'lim texnologiyası" deb qo'llanılıp, oqıw protsessinde audio-vizual texnika qurallarınan paydalanıwdı úrdis qilǵ'an. Pedagogikalıq texnologiya túsiniqi dáslep XX asirdiń ortalarında AQShta qollana baslag'an. Bunda „pedagogikalıq texnologiya" hám „ta'lim texnologiyası" atamaları tek g'ana texnika quralları járdeminde oqıtıwg'a qarag'anda qollang'an edi.

O'tken ásirdiń 50-jılları ortasınan 60-jıllarg'a shekem „ta'lim texnologiyası" ataması qollanılıp, bunda dastu'rlestirilgtn ta'lim na'zerde tutı'lg'an.

70-jıllarda „pedagogikalıq texnologiya" ataması qo'llanılıp, ol aldınnan proektlestirilgen hám anıq belgilengen maqsetlerge erisiwdi kepillik beriwshi oqıw protsessin kórsetken.

1979-jılda AQShtıń Pedagogikalıq kommunikatsiyalar hám texnologiyalar assotsiatsiyası tárepinen pedagogikalıq texnologiyag'a tómendegishe tárip berilgen edi: „Pedagogikalıq texnologiya bilimlerdi o'zlestiriwdiń hámme táreplerin qamtıp alıwshı mashqalanı analiz qılıw hám rejelestiriw, mashqalanıń sheshimin bahalaw hám onı basqarıwshılar, ideyalar, qurallar hám xızmetin shólkemlestiriw usılların o'z quramına alatug'ın kompleks integrativ protsessten ibarat...".

80- jıllardıń basınan pedagogikalıq texnologiya dep ta'limniń kompyuterli hám axborot texnologiyaların jaratıwg'a aytilg'an.

2.Pedagogikalıq texnologiyaniń hár túrli ta'rifleri bar bolıp, olardan ayırımların ko'rip shıǵamız:

Texnologiya — bir iste, sheberlikte, ónerde qollanılatug'ın usıllar, jollar jıyındısı. (Túsindirme sózlik).

Pedagogikalıq texnologiya — oqıtıwshı sheberligine baylanıslı bolmag'an halda pedagogikalıq jeńisin kepillik bere alatug'ın, oqıwshı shaxstı qalıplestiriw protsessiniń proekti. (V.P. Bespalko).

Pedagogikalıq texnologiya — ta'limniń rejelestiriletug'ın natiyjelerine erisiw protsessi. (I.P. Volkov).

Ta'lim texnologiyası — didaktikalıq sistemanıń quramlı protsessli bōlegi. (M. Choshanov).

Pedagogikalıq texnologiya — oqıw protsessiniń oqıwshılar hám oqıtıwshı ushın so'zsiz qolay sharayatlar ta'minlewdi proektlew, shōlkemlestiriw hám o'tkiziw boyınsha hámme detalları oylap shıg'ılǵ'an birgeliktegi pedagogikalıq xızmet modeli. (V. M. Monaxov.)

Pedagogikalıq texnologiya — texnika resursları, adamlar hám olardıń o'z-ara ta'sirin esapqa alg'an halda ta'lim formaların optimallashtırıw wazıypasın qoyıwshı oqıtıw hám bilimlerdi o'zlestiriwdiń hámme protsesslerin jaratıw, qollaw hám anıqlawdın sistemalı metodı (YuNESKO).

Pedagogikalıq texnologiya—bul sistemalı pikir jūritiw usılın pedagogikag'a sińdiriw, basqasha qılıp aytqanda, pedagogikalıq protsessti bārhulla bir sistemag'a keltiriw bolıp esaplanadı.

Pedagogikalıq texnologiya — bul oqıtıwg'a o'zine tán jańasha (innovatsion) jandasıw bolıp esaplanadı. Ol pedagogikadag'ı sotsiallıq-injenerlik oy-pikirdiń sūwretleniwi, texnokratik ilimiy ańnıń pedagogika tarawına kōshirilgen sūwreti, ta'lim protsessiniń hámme waqıt standartlasıwı esaplanadı. (B. L. Farberman.)

Pedagogikalıq texnologiya — tūrli avtorlar (derekler)diń barshe ta'rifleri mazmunın o'zinde jámlegen ulıwmalastırıwdan ibarat. (G. K. Selevko.)

Házir ta'lim-tárbiya tarawında rawajlanıp barıp atırǵ'an bag'dardan biri — zamanagōy pedagogikalıq texnologiyalardı oqıw protsessinde qollaw bolıp, onı ámelge asırıw aktiv wazıypalardan biri. Ma'lim bolıwınsha, ta'lim-tárbiya protsessi ūlken áwlad tárepinen o'z bilim hám tájriybelerin o'sip kiyatırǵ'an áwladqa ūyretiwden ibarat bolıp, bul protsesste, tiykarınan, insan ōmiri ushın zárūr axborotlardı áwladtan-áwladqa uzatıw ámelge asırıladı.

Inson ōmiri axborotlar menen baylanıslı Basqasha aytqanda, insannıń hár bir háreketi axborot alıw hám uzatıw yaki onnan paydalanıw, onı o'yreniw, o'zlestiriw, saqlaw hám bayıtıwdan ibarat. Sonıń ushın da házirgi insoniyat sivilizatsiyasın axborot sivilizatsiyası dep ataladı.

Zamanagōy «texnologiya» ibarası ulıwmalassa ibara bolıp, ol o'z mazmunında ūsh tiykarǵ'ı aspektti qamtıp aladı:

1-ilimiy aspekti — texnologiya - mag'lıwmat bir mashqalanıń ilimiy tiykarlang'an sheshimi esaplanadı. Usı sheshim aldındı tájiriye hám psixo-pedagogikalıq teoriya nátiyjelerine tiykarlanadı.

2-Forma hám bayan aspekti–texnologiya – bul rejelestirilgen protsesstegi isletiletug‘ın maqsetler, metodlar, qurallar, protsessler kompleksi esaplanadı. Usı protsessler málim forma hám bayan arqalı o`zin kórsete aladı.

3-Protsess hám xızmet aspekti–texnologiya–xızmetti kórsetiw protsessi esaplanadı. Usı xızmet joqırıda ayılǵan maqsetler, metodlar, qurallar. protsesslerden ibarat boladı. Olardıń izbe-izligi, o`z-ara jeńiske erisiwi hám ámel qılıw nızamları texnologiyalıq xızmet protsessi hám xızmetin keltirip shıǵaradı.

Solay etip, texnologiya - bir islep shıǵarıw hám yaki sotsiallıq mashqalanı sheshimge keltiriw, onı ámelge asırıw boyınsha qılınatug‘ın qádemler hám xızmet izbe-izligi, ilimiy tiykarlang‘an halda hal etiliwi protsessi, mine usı protsessti shólkemlestiriwdiń tártibi bolıp esaplanadı.

3.Pedagogikalıq texnologıyanıń ilimiy tiykarları.

Tiykar, subestansiya-logikalıq oy-pikirdiń zárúr forması esaplang‘an juwmaq shıǵarıwdıń quramlı bólimlerinen biri. Nárese hám hádiyseniń tiykarınan nızamı arqalı kórsetiledi. Tabiat hám jámiyet hádiyselerin úyreniw, biliw izertlew kóp tárepten tiykar hám tiykarlaw protsessine baylanıslı. Ulıwma ilimde turmısta, hár qanday pikir alısıw hám dodalawda, bir pikirdi sıpatlaw yaki bir juwmaqqa keliw ushın paydalanatug‘ın pikir tiykar dep júritiledi. (M. Ens)

Tiykar– logikalıq oy-pikirdiń zárúr forması esaplang‘an juwmaq shıǵarıwdıń quramlı bólimlerinen biri. SHınlıǵı ámeliyatta tekserilgen hám sıpatlang‘an ma’lim pikirdi–kórsetedi. Onnan námálim pikirdi–juwmaqtı keltirip shıǵarıw ushın paydalanıladı. Tiykardıń shınlıǵı juwmaq yaki tezistiń shın bolıwı ushın zárúr shártlerinen biri, biraq bunnan tısqarı húkimler bir-biri menen tuwrı baylang‘an hám tártip penen keltirilgen bolıwı kerek. Bolmasa tuwrı tiykardan natuwrı juwmaq shıǵıwı mǘmkin.

Pedagogikalıq texnologiya bir qansha tiykarlarg‘a iye. Bulardan eń áhmiyetlileri sotsiallıq, filosofiyalıq, metodologiyalıq, didaktikalıq, pedagogikalıq, psixologiyalıq, fiziologiyalıq, gigienalıq, oyshılıq, huquqıy, ekonomikalıq, tariyxıy, teoriyalıq, ámeliy hám basqa tiykarlar esaplanadı.

Pedagogikalıq texnologıyanıń sotsiallıq tiykarı hár bir shaxs jámiyet hám mámlekettiń ta’lim-tárbiya tarawındag‘ı zárúrliklerinen kelip shıǵadı hám yaki zárúrliklerdi qandırıwdıń maqset hám talapların, shólkemlestiriwshilik formaları hám usılların belgileydi. Ol shaxstıń, jámiyettiń hám mámlekettiń rawajlanıwına tiykarǵı ámellerden esaplanadı.

Pedagogikalıq texnologıyanıń filosofiyalıq tiykarı onıń maqsetleri hámde shólkemlestiriwshilik forma hám usıllarınıń filosofiyalıq jag‘ınan tuwrı bag‘darda bolıwın ta’minlewge xızmet etedi. Pedagogikalıq texnologiya filosofiyalıq bag‘darı onıń tuwrı yaki natuwrılıǵın, jámiyettiń ma’lim maqsetlerine muwapıq yaki

muwapıq emesligin ko`rsetedi. Bul pedagogikalıq texnologiyag`a baha beriwde tiykarg`ı ko`rsetkishlerden esaplanadı.

Pedagogikalıq texnologiyanın metodologiyalıq tiykarı onı ámelge asırıwg`a qanday metodlar tiykarlanıwın belgileydi.

Pedagogikalıq texnologiyanın didaktikalıq tiykarı onıń ta`lim-tárbiya qag`ıyda hám kórsetpelerge muwapıqlıg`ın belgileydi. Pedagogikalıq texnologiyanın didaktikalıq jag`ınan tuwrı bolıwı onıń joqarı sapalılıg`ınıń zárúrli shárti esaplanadı.

Pedagogikalıq texnologiyanın pedagogikalıq tiykarı zamanagōy pedagogika pániniń ilimiy juwmaqlarınan kelip shıg`adı. Bunda pedagogikalıq texnologiyanın ulıwma quramlı dūzilisin, mazmunı forması, usılları, quralları, pedagogikalıq protsesstıń shōlkemlesiwi, alıp barılıwı, diagnostikası, monitoringi, oqıw-tema rejelerdiń ilimiy jag`ınan tuwrı bolıwın ta`miyinleydi.

Pedagogikalıq texnologiyanın psixologiyalıq tiykarı psixologiya pániniń ilimiy juwmaqları hám usınısları menen belgilenedi. Ta`lim-tárbiya protsessinde psixologiyalıq bilimlerden o`z ornında, tuwrı paydalanıw arqalı g`ana kútilgen natıyjege erisiw mūmkin (dıqqat, sezgi, qabile, sezimler)

Pedagogikalıq texnologiyanın fiziologiyalıq tiykarı bunda ta`lim-tarbiya protsessinde pedagogikalıq texnologiyalardı qollawdan fiziologiyalıq talaplardı esapqa alıw deni saw áwladtı ōsiriwdiń zárúrli shárti esaplanadı.

Sonıń ushın ta`lim-tarbiya protsessinde oqıwshılardıń tūrli jastag`ı fiziologiyalıq qásiyetin esapqa alınıwı kerek (ul bala-qız bala).

Pedagogikalıq texnologiyanın gıgienalıq tiykarı ta`lim-tarbiya protsessinde salamatlıqtı saqlaw talaplarına boysınıwdan ibarat onda tūrli zárerli hám artıqsha ta`sirlerdi sheshiw, oqıw sharayatı: Jarıtılğ`an, temperatura, hawanıń tazalıg`ı, oqıtıwshı oqıwshınıń jumıs ornı, ūskenerler, oqıw jūklemeler mug`darı, sharayatı, tabiyat fiziologiya, ekologiya talablarına insanpárwarlıq hám xalıqparwarlıq ideyaalarına muwapıq bolğ`an ilimiy tiykarlarda belgilep barıladı.

Pedagogikalıq texnologiyanın tiykarları bunda milliy g`árezsizlik ideyası o`zinde qamtıg`an hám olardı ámelge asırıwg`a bag`darlang`an bolıwı kerek.

Pedagogikalıq texnologiyanın huqıqıy tiykarları bul ta`lim-tarbiya protsessiniń shōlkemlestiriw menen belgilenedi.

- «Ta`lim haqqında»g`ı nızamdı
- KTMD
- DTS
- oqıw reje hám dástūrler
- prezidenttiń ta`lim-tarbiyag`a tiyisli pármanları, V.M. qararı hám buyırıqları, nızamlar.

Pedagogikalıq texnologiyanın ekonomikalıq tiykarı ta`lim menejmenti juwmag`ına hám marketing izleniwleri nátiyjelerine muwapıq belgilenedi.

Pedagogikalıq texnologıyanıń sotsiallıq tarawdag'ı xızmet bolg'anlıg'ı sebepli onıń ekonomikalıq ta'limniń maselelerin hal etiip barıladı. Pedagogikalıq texnologıyanıń ekonomikalıq tiykarınıń bekkem bolıwı ushın ámeliyatta dawam ettiriw ushın zarúrli shárti esaplanadı.

Pedagogikalıq texnologıyanıń tarixiy tiykarı ta'lim-tarbiyanıń qáiplestiriwdi túrli tariyxıy dawirlerde ámelge asırıwdıń forma hám usılları, pedagogikalıq teoriyalar tiykar boladı.

Joqarıdag'ılar ulıwmalastırılса hár bir pedagogikalıq texnologıyanıń óz teoriyalıq hám ámeliy tiykarı kelip shıg'adı.

4. Zamanagóy sabaqlardı shólkemlestiriw formaları.

Sabaq protsessin járiya etiwde hám onıń strukturasınan únemli paydalanıwda oqıwshılar aktivligin shólkemlestiriw zárúr rol oynaydı. Protsess Orayında oqıwshı shaxsı turadı. Demek, ta'lim protsessi oqıwshı shaxsına qaratılıwı zárúr.

Pedagogikalıq ádebiyatlarda, metodikalıq qollanbalarda hám mektep ámeliyotında aytıluwınsha oqıwshınıń oqıw-biliw qábiletin alıp barıw úsh bag'darda ámelge asiriladi.

1-ulıwma, 2-toparlı, 3-jeke tartipte.

Ulıwma bag'dardag'ı sabaq protsessi xızmetinde oqıtıwshı basshılıg'ında auditoriyadag'ı barshe oqıwshılardıń hareketleri tusiniledi.

Toparlı oqıwdı shólkemlestiriwde oqıwshılar xızmeti gruppalarg'a bo`linip alıp barıladı.

Jeke tartiptegi oqıw protsessinde oqıwshılar jeke xızmet alıp baradı.

Ulıwma formadag'ı xızmetti shólkemlestiriwshı sabaqlarda, oqıwshılar bir waqıttıń o`zinde bir túrdegi tapsırmalardı auditoriya boyınsha birgelikte dodalaydı. Pikir almasadı, salıstıradı, ulıwmalastırılǵ'an halda juwmaqlar shıg'aradı.

Oqıtıwshı, oqıwshılar birgelikte hám bir waqıtta wazıypanı orınlawda birge islesedi, is baradı. Oqıtıwshı so`ylew, tusindiriw, ko`rsetiw protsessinde barshe oqıwshılardı qaratqan halda maseleni birge dodalaydı.

Bunday sóylesiwler oqıwshılar isenimin aqlawg'a, oqıwshılar menen sóylesiwge kirisiwge, jámaát bolıp islew ko`nlikpesiniń hasıl bolıwına alıp keledi.

Ulıwma oqıw-biliw qábiletin shólkemlestiriw o`zine tán kemshilik hám jetispewshilikleri de bar.

Sabaqta xızmet oqıtıwshı tárepinen bárshege birdey qaratıladı, yag'niy bir az abstraktlıq júzege keladi. Hámmeni qızıǵ'ıw, qabiletlerine qaramastan bir túrde, bir maqset bag'darda izleniw, pikirlew, islewge umtıldıradı.

Oqıwshılardıń rawajlanıw dárejesi, tayarlıg'ı bir xıylı bolg'anlıg'ı sebepli bilim hám ko`nlikpelerdi qabıl etip alıw, o`zlestiriw birdey natıyjeni kepillik bermeydi. Sabaq sıpatı hám jaqsı ótiliwin paseyiwi halatları baqlanadı.

Oqıw, o`zlestiriwleri tōmen bolg'an oqıwshılar áste isleydi. Oqıw materialların tolıq o`zleshtire almaydı. Olar kobirek oqıtıwshınıń shaxsiy itibırına mūtájlik sezedi.

Biraq ayırım oqıwshılar quramalı, qıyınlıq dárejesi joqarı bolg'an materiallardı o`zlestiriwge beyim boladı.

Ayırımları bolsa kōpir ōz betinshe izleniw, tiykarında islewge qızıg'ıw menen qaraydı.

Sonıń ushın ulıwma bag'darlı sabaqlarda sawal-juwaplar, laboratoriya isleri, shınıg'ıwlar sheshiw, máseleler sheshiw ilajı barınsha oqıwshıg'a bag'darlang'an bolıwı maqsetke muwapıq.

Juwmaq ornında sonı aytıw kerek, sabaqlar bir qıylı, ulıwma jandasıw, bir qıylı qáliptegi ta'lim xızmetten qashıwdı másłáhát beredi.

Sabaqlarda oqıwshılardıń oqıw-biliw xızmetin toparlarda shōlkemlestiriw:

Interaktiv sabaqlarda oqıw-biliw xızmetti toparlarda shōlkemlestiriwdiń o`zine tánlikleri bar. Bul formada auditoriyadag'ı oqıwshılar toparlarg'a bo`linip, hár bir toparg'a anıq, ōz aldına wazıypalar beriledi. Hár bir topar ōz aldına (yag'nıy bir xıylı yaqı klasslarg'a bōlingen) tapsırmalar ūstinde isleydi. Tapsırma o`z-ara sōylesiwge tiykarlanadı yaqı bir jetekshi basshılıg'ında shōlkemlestiriledi.

Toparlarda tapsırma sonday ámelge asırıladı, shınıg'ıw aqırında hár bir qatnasıwshı yaqı topar ag'zasınıń qanshelli ūles qosqanlıg'ı esapqa alınadı. Toparlar quramı bárhulla bo`linbesligi mūmkin, olar sonday tártipte qáliplestiriledi, tapsırmanı orınlawda hár bir topar ag'zasına o`ziniń maksimal ūlesin qosıw imkanıyatı jaratıladı.

Toparlar tūrli ūlkenlikte qáliplestiriliwi mūmkin. Ádette toparlarda 4-6 dana ag'za qatnasadı. Onıń quramına beriletug'ın tapsırmalardıń mazmunı hám xarakterine qarap o`zgertiriwler kiritiliwi mūmkin. Topardı sonday qáliplestiriw kerek, hár bir topar quramında ōz betinshe islew ko`nlikpelerine iye bolg'an oqıwshılardıń bolıwı kūtılgen nátiyjeler beredi.

Toparlı oqıw-biliw islerin shōlkemlestiriwde ayırım oqıwshılardıń individual járdemge mūtájlikleri seziledi. Sonday jag'daylarda oqıtıwshı tayarlıq dárejesi joqarı bolmag'an oqıwshılarg'a járdem berip barıwı maqsetke muwapıq.

Toparlı oqıw-biliw xızmeti loyabatoriya isleri, ámeliy shınıg'ıwlar, tabiiy pánlerden bolg'an ámeliyat, **nutq o`stirish** shınıg'ıwları (dialog) tekstlerdi o`zlestiriw, tariyxıy materiallardı ūyreniw hám miynet sabaqlarında jūdá qol keledi. Bul halatlarda toparlarda o`z-ara sōylesiw ornatıw, ōz betinshe islew jaxsı nátiyje beredi.

Toparlı oqıw-biliw xızmeti jáne oqıw-temalı konferensiyalar, pikir alısıwlar, debat, sawal-juwap, ma'lim temadag'ı kishi leksiya, qosımsha shınıg'ıwlar, oqıw dástūrlerinen tısqarı temalardı ūyreniwde de jūdá qol keledi.

Bunday oquw-biliw xızmetinde topar ag'zaları jūdá aktivlik kōrsetedi, o`z pikir, pozisiyaların qorg'aw ko`nlikpeleri formalanadı. Topardag'ı birgelikte, kūshli

oqıwshılar kúshsiz oqıwg'a járdem beriw menen olardı qollap quwatlaydı, toparda birge islesiwlik payda boladı.

Toparlı oqıw-biliw xızmetin shólkemlestiriwge topar ag'zaları arasında wazıypalar anıq bólinse, o`z-ara birge islesiw tuwrı jolg'a qoyılsa, utımlı nátiyjeler beredi.

Oqıwshılardıń oqıw-biliw xızmetin toparlı shólkemlesiwde tómenдеgi elementler esapqa alınıwı zárúr;

-Oqıwshılardı toparlarda islewge tayarlaw, oqıw tapsırmaların anıq qoyıw, toparda islew boyınsha túsiniк beriw, reglament ornatiw.

-Oqıw tapshırmaların orınlaw boyınsha reje dúziw, onı dodalaw. Onı hal etiw jolların anıqlaw hám jumıstı alıp barıw boyınsha o`z-ara wazıypalardı bólistiriw.

-Oqıw tapsırmaların orınlaw boyınsha jumıstı shólkemlestirip biliw.

Topardag'ı jumıstı shólkemlestiriwde jumıs protsessi hám ag'zalar jumıs protsessin baqlaw hám zárúr hallarda járdemge keliw.

Toparda tapsırmalardı orınlaw protsessinde o`z-ara tekseriw hám qadag'alaw jolg'a qoyıw.

Toparlarda tapsırmalardı orınlaw nátiyjeleri boyınsha axborot beriw, auditoriyada oy-pikirler otkiziw, jumıs protsessiniń barıwına qosımsha hám dúzetiwler kiritip barıw. Oqıtıwshı tárepinen istiń natiyjeleri boyınsha juwmaqlar shıg'arıw hám juwmaq jasaw.

Hár bir topardıń jumıs nátiyjelerine, klass ishine analizlep bahalar beriw.

Topar jumısınıń utımlı shıg'ıwı oqıtıwshınıń oqıwdı shólkemlestirip biliwi háreketi, sheberligine baylanıslı.

YAg'niy oqıtıwshı toparda qatnasıp atırg'an hár bir oqıwshınıń shaxsiy xızmetin shólkemlestirip biliwi, hár bir oqıwshı oqıtıwshı ko`megin alıwı jumıstıń barıwı menen akırında jeńiske erisiwin kórsete alıwına baylanıslı

Toparlar jumısın oqıw biliw protsessinde shólkemlestiriwde bir qatar kemshilikler bolıwı mǘmkin. Qıyınshılıqlardan biri toparlardı tuwrı, maqsetli qaliplestiriw hám onda jumıstı shólkemlestirip biliw.

Toparlarda islew protsessinde oqıwshılar ayırım qıyın tapsırmalar sheshimin sheshiwge qıynaladı. Sol sebepli toparlarda jumıstı shólkemlestiriwde ulıwma jumıstı shólkemlestiriw menen bir waqıtta individual islerdi de shólkemlestiriwge tuwrı keledi. Bunday hallarda kóbinshe jaqsı natiyjelerge erisiw mǘmkin. Ulıwma alg'anda oqıw predmetleri boyınsha beriletug'ın tapsırmalardıń qıyınshılıq dárejesine qarap toparda jaratıladı. Toparlarda islew dawirinde oqıtıwshı, oqıwshı-oqıwshı arasında o`z-ara birge islesiw, o`z-ara járdem ornatiwlsa, toparlar isi kútilgen nátiyjelerdi beredi.

5. Tariyx sabaqların shólkemlestiriwde innovatsion jandasıw.

Oqıw orınları sistemasında tariyx pánlerin oqıtıw mazmunın ka'siplik taraw bag'darlarınıń mazmunına tán formada rawajlandırıw, yag'niy KHKlardıń kasiplik

qızıǵıwınan kelip shıqqan halda qosımsha mag'lıwmatlar kiritiliwi maqsetke muwapıq.

Oqıtıw protsessin kasiplik bag'darlaw – berilip atırg'an bilimlerdi KHKnıń kasiplik bag'darınan kelip shıǵıp sabaqtı shólkemlestiriw.

Tariyx pánlerini oqıtıwda tariyxıy bilim, túsiniw hám oy-pikirlerdi iyelew, olardı túsindiriw, ko`nlikpe hám qániygeligin qalıplestiriw arqalı oqıwshılar intellektual qabiletlerin jedel óstiriwdi, olarg'a kásip-ónerge bag'darlang'an bilim beriwdi ta'miyinlew hám kásip-óner kolleji oqıwshılarının' ka'sip-o'nerge qızıǵıwdı asırıw maqset qılıp alıńǵan. Tariyx pánlerin oqıtıwdıń o'zine tán qásiyetleri sonnan ibarat, oqıwshılardıń tańlag'an kasibi menen baylanıslı bolǵan tariyxıy bilim, túsiniw, oylaw jáne rawajlandırıw hámde o'ziniń tarawına tiyisli tariyxıy bilimler menen tanıstırıw olardı o'mirge hám kasiplik xızmetin ko'rsetiwdi úyretiwi bolıp esaplanadı.

Orta arnawlı ta'lim sistemasında pánlerdi oqıtıwda ulıwma orta ta'lim sistemasınan parıqlı shınıǵıwlarıń leksiya hám seminar (ámeliy) formaları bolıp, olar to'mendegi maqset hám wazıypalarg'a bag'darlang'an:

leksiya-oqıtıwdı sho'lkemlestiriwdiń jetekshi forma bolıp, to'mendegi wazıypalardı ámelge asırıwǵa imkan beredi:

bag'darlawshı-oqıwshılardı oqıw materialınıń tiykarg'ı halatlarına, onı kelesi jumısındag'ı ornı hám áhmiytine dıqqat qılıwlarına imkan beredi;

axborotlik - oqıtıwshı leksiya waqtında halat, tiykarg'ı ilimiy daliyiller hám juwmaqlar mazmunın ashıp beredi;

metodologiyalıq-leksiya waqtında oqıtıw usılları salıstırıladı, ilimiy izleniwdiń tiykarları ko'rsetiledi;

tárbiyalawshılıq-leksiya oqıw materialına sezimli-bahalaw munásibetinde bolıwdı oyatıw;

rawajlandırıwshılıq-bilim alıw qızıǵıwların, yag'nıy logikalıq pikirlew hám sıpatlaw qabiletlerin rawajlandırıwǵa járdem beredi.

Seminar - ta'lim beriwshini ta'lim alıwshılar menen aktiv sáwbetke kirisiwine jo'nltken, teoriyalıq bilimlerdi ámeliy jumısta ámelge asırıw ushın sharayattı ta'miyinlewshi, oqıw shınıǵıw forması.

Seminar shınıǵıwınıń tiykarg'ı maqseti - teoriyalıq materialin (bilimlerin) tártipke salıw, ámeliy ko`nlikpelerin hasıl qılıw hám bilimlerin qadag'alawdan ibarat.

6. Sabaqtıń texnologiyalıq kartası.

Texnologiyalıq kartada ta'lim beriwshi hám ta'lim alıwshı jumısı (oqıw protsessi) basqıshlarınıń izbe-izligi hám mazmunı hámde olarda qollanılatug'ın qurallar **tavsiflanadı**. Texnologiyalıq karta talabalardıń o'z betinshe jumısların qadag'alawǵa járdem beredi.

Texnologiyalıq kartanıń dúzilisi hám mazmunlı ko'rsatkishleri:

Oqıw shınıǵıwınıń texnologiyalıq kartası üsh qatardı o`z ishine alıp, 1-1,5-2 bette tablitsa ko`rinisinde orınlanadı: (1) oqıw shınıǵıwı basqışları hām waqtı; (2) ta`lim beriwshi xızmeti; (3) ta`lim alıwshı xızmeti.

1-basqış (5-10 minutqa deyin). Oqıw shınıǵıwına kirisiw.

Ta`lim beriwshi hām ta`lim alıwshılar hāreketi. Ta`lim beriwshi temanıń atı, (leksiya) rejesi menen, oqıw shınıǵıwınıń qāsiyeti menen (mashqalalı leksiya, üyreniwshi oyın hām basqalar.), tema boyınsha tiykarg`ı tūsiniklerin; o`z betinshe islew ushın ādebiyatlar dizimin, oqıw shınıǵıwına oqıw islerin bahalaw miyzanları menen tanıstıradı.

Ta`lim alıwshılar tıńlaydı, anıqlastıradı, sorawlar beredi, jazıp aladı.

2-basqış (55-65 minutqa deyin). Tiykarg`ı mag`lıwmat beriwshilik.

Ta`lim beriwshi hām ta`lim alıwshılar hāreketi. Ta`lim beriwshi oqıw shınıǵıwınıń rejesi dūziliske muwapıq dūzip shıqqan ta`lim modelin āmelge asıradı, ko`zengen maqset oqıw nātiyjelerine erisiw boyınsha ta`lim alıwshılar oqıw xızmetin basqaradı.

Ta`lim alıwshılar ko`zlenip atırǵan oqıw nātiyjelerge erisiw boyınsha rejelestirilgen oqıw hāreketin orınlanadı.

3-basqış (10-15 minutqa deyin). Juwmaqlawshı – nātiyjeli.

Ta`lim beriwshi hām ta`lim alıwshılar hāreketi. Ta`lim beriwshi tema boyınsha juwmaq jasaydı, ta`lim alıwshılar itibarın tiykarlarına qaratadı, orınlang`an islerdi kelesi kasiplik jumısındag`ı āhmiyetin ma`lim etedi, toparlar, o`z aldına talabalar jumısın bahalaydı yaki o`z-ara bahalawdı juwmag`ın shıǵaradı: oqıw shınıǵıwı maqsetine erisiw darejesin bahalaydı; o`z betinshe ushın tapsırma beredi.

Ta`lim alıwshılar o`z-ara bahalawdı o`tkizedi, soraw beredi, tapsırmanı jazadı.

Ilova. Oqıw protsessiniń sho`lkemlestiriwshilik-didaktikalıq wazıypasın orınlaydı: oqıw o`z betinshe jumıs ushın soraw hām tapsırmalardı, onı bahalaw miyzanların, oqıw jumıs protsessinde talabalar āmel qılıwı lazım bolǵan qag`ıydalar, ta`lim beriwshi paydalanatug`ın tayanış jazbalar, sonday-aq cızılma, tablitsa, slaydlar hām basqa ko`rgizbeli materiallar, rejelestirilgen maqsetlerge erisiwdi qadag`alaw ushın tapsırmalar (testler, sorawlar, tapsırmalar hām shınıǵıwlar).

Bul jerde berilgen materiallar shegaralanbaydı. Tek g`ana olar ūlken ko`lemli, jaxsı dūzilmege keltirilgen hām grafikli sızılmalarda rasmiylestirilgen bolıwı kerek.

Oqıw shınıǵıwınıń texnologiyalıq kartası

Is basqışları hām waqtı xızmeti

Ta`lim beriwshi Ta`lim alıwshılar

I-basqış.

Oqıw shınıǵıwına kirisiw

(min)1.1.Temanıń atı, maqseti hām kūtilip atırǵan nātiyjelerdi jetkizedi. SHınıǵıw rejesi menen tanıstıradı.

1.2. Tema boyınsha tiykarg'ı tūsiniklerdi; o'z betinshe islew ushın ādebiyatlar dizimin aytadı.

1.3. Oqıw shınıg'ıwında oqıw islerin bahalaw miyzanları menen tanıstıradı Tıńlaydı, jazıp aladı.

Anıqlastıradı, sorawlar beredi.

I I-basqısh. Tiykarg'ı (min) 2.1. Tezletilgen soraw, soraw-juwap, aqılıy hūjim, klaster arqalı bilimlerdi aktivlestiredi (1-2 ilova).

2.2. Leksiya, seminar, āmeliy shınıg'ıwdıń rejesi hām dūzilisine muwapıq ta'lim protsessin sho'lkemlestiriw boyınsha hāreketler tǵrtibin bayan etedi (3-ilova). Juwap beredi

Jazadı

Toparlarda isleydi, prezentatsiya qıladı hām basqalar

I I I- basqısh. Juwmaq

(min) 3.1. Tema boyınsha juwmaq qıladı, qılınǵ'an islerdi keleside kasiplik xızmetinde āhmiyetke iye ekenligi zārūrliǵı talabalar itibarın qaratadı.

3.2. Toparlar isin bahalaydı, oqıw shınıg'ıwınıń maqsetke erisiw darejesin analiz qıladı (4-ilova).

3.3. O'z betinshe jumıs ushın tapsirma beredi hām onıń bahalaw miyzanların jetkizedi (5-ilova). O'z-o'zin, o'z-ara bahalawdı o'tkizedi.

Soraw beredi

Tapsirmanı jazadı

7. Prezentatsiya sabaqların sho'lkemlestiriwge qoyılatug'ın talaplar.

Prezentatsiya jumısı haqqında esabatqa tayarlıq boyınsha kitapsha

1. Siz mirat hām usınıs berip atırǵ'an proektti sıpatlawshı juwmaqların (1 betten ko'p bolmag'ın leksiya tiykarında) ipadalań.

2. Siz hal etpekshi bolǵ'an mashqalanı (5-6 so'z benen) tiykarla.

3. Proektinızdıń maqseti: onıń ne ushın jaratılıwı, aqırǵ'ı o'nimdi qanday bolıwı hām ol kimgе qaratılǵ'anlıǵ'ın (1-3 mirat arqalı) ko'rsetiń.

4. Proekt wazıypaların (qısqa hām bir mǵnili) ko'rsetiń.

5. Proekttiń is rejesi (tablitsa) nı bayan etiń.

6. Wazıypa sheshiminiń natiyjeleri hām proektte orınlang'ın islerdi ko'rsetiń.

7. Siz mirat etken proekt o'nimin jǵriya etiw imkanın tastıyıqlawshı juwmaqlardı qǵliplestiriń

8. Orınlang'ın is boyınsha paydalanılǵ'an derekler dizimin quramlastırıń.

9. Bahalań:

Proekt ūstinde islew protsessi: istiń natiyjeligi, qıyınshılıqlar hām onı jeńip o'tiw jolları.

10. Ilavalardı quramlastırıń: proekt qatnasıwshılarınıń anketaları hām proekt isiniń is materialların kiritiń (qǵlewinińizge qarap).

1. MS Power Pointda prezentatsiyag'a tayarlaw boyınsha kitapsha

1. MS Power Pointda prezentatsiyag'a tayarlaw protsessi to'mendegilerden ibarat:

- > prezentatsiyag'a türin tañlaw;
- > prezentatsiyanı ulıwma rasmiylestiriwdi tañlaw;
- > slaydlardıń mazmunlı täreplerin tañlaw;
- > jańa slaydlardı qosıw;
- > slaydlardı belgilewdi tañlaw;
- > zarūr bolg'anda slaydlardı rasmiylestiriwdi o'zgartiriw;
- > slaydlardı ko'rsetiw waqtında türli dawıslı animatsiyalardı jaratıw.

2. Slaydlardı texnik ko'rsetiw to'mendegi usınıslarg'a juwap beriwi kerek:

- slaydlar mug'darı (8-12).
- slaydlardıń mazmunlı ko'rsetkishleri: birinshi slayd: proekt atı, avtor familiyası, oqıw toparı nomeri, jaratılǵ'an kuninen ibarat;

- aqırg'ı slayd axborot dereğine bag'ishlang'an;
- basqa slaydlar proekt mazmunın iqtıyariy formada ko'rsetedi.
- slaydlar o'z-o'zinen islew tǵrtibinde ko'rsetiledi.

3. Prezentatsiyanı rasmiylestiriw qag'ıydası:

- Eger tekst awızeki bolsa, to'mendegishe bolıwı zārūr:
- joqarı axborotlı;
- baylanıslı;
- anıq hām qısqa;
- āpiwayı sintaktikli (to'mendegilerge itibar berin, to'mende berilgen dizimler kibi aylandırıwshı kirisiw so'zleri kemrek bolıwı)-bulardıń hāmmesin lektordıń o'zi so'ylewi mūmkin. Āpiwayı dūzilgen gāpler ornı menen tanıstıradı hām jazıwdı ūlkenirek qılıwg'a imkan beredi;

• (tiykarınan termin hām ta'riflerde) tūsinerli, logikalıq, anıq bolıwı zārūr. Jāmāātshilikke ko'rsetiwden aldın tekstti tekseriwge erinbeñ.

• Dawıs tınıq bolıwı kerek. Prezentatsiyanı dawıslı qılıw kerek emes, bunda korrektordıń dawısı esitip bolmaydı, eñ jaqsısı lektordıń janlı dawısı esaplanadı.

• Sūwretler anıq hām jeterlishe ūlkenirek bolıwı zārūr. Sūwretler o'lshemin ūlken qılıwg'a urınbañ, tek g'ana siz sıpatın jog'altasız.

• Videolar prezentatsiya aynasınıń ūsh bo'limin iyelewi zārūr. Sūwretler ko'rsetimli bolıwı kerek. Bezekler shalg'ıtıwı mūmkin.

• Tablitsalarda ajratıwshı mag'lıwmatlar anıq ko'rsetiliwi, tablitsanıń atlanısı astına ūlken jazıwlarda beriliwi zārūr. Tablitsalardı hādden zıyat ko'p mag'lıwmatlar menen toltırıw kerek emes! Tablitsa qansha ko'p mag'lıwmat kiritilse, olardı ekrannan qabıl qılıw qıyın boladı. Prezentatsiya baslawdan āweli auditoriyada otırg'anlarg'a tablitsa hām sūwret nusxalarınan tarqatıw zārūr. Sızılmalar bir

bo'limnen basqa bo'limge aniq hām logikalıq rāwishte o'tiwge maslastırılıwı kerek. O'tiw sızıqları ekranda jaxsı ko'riniwin teksering.

O'z-o'zin tekseriw ushın sawal hām tapsırmalar:

1."Innovatsiya" tūsinigi pedagogikalıq xızmette qanday teoriyalar arqalı ilgeri sūrilgen?

2.Ta'limde innovatsiya hām innovatsion pedagogikalıq xızmetiniń abzallıqları nelerden ibarat?

3."Novatsiya" hām "Innovatsiya" tūsinikleriniń bir birinen parqı nede?

4.V.I.Slobadchikov tārepinen keltirilgen ta'rifke qarag'anda innovatsion xızmettiń mazmunın tūsendiriń?

5.Pedagogikalıq texnologiya dāslep qaysı māmlekette qollanılg'an hām mazmun tārepinen qanday xarakterge iye bolg'an?

6. Pedagogikalıq texnologiya tūrli avtorlardıń bergen ta'riflerine toxtalıń?

7."Texnologiya" tūsiniginiń zārūr aspektleri nelerdi o'z ishine qamtıp aladı?

8.Zamanago'y sabaqlar qanday tārtepte sho'lkemlestiriledi?

3-Tema: Tariyx ta'limi qurallarınan paydalanıwda innovatsion jandasıw

Jobası:

1.Ta'lim tiykarlari haqqında tu'sinik

2.Ta'lim tiykarlarińın' klassifikatsiyası

3.Ta'lim quralların tan'lawda anıqlawshi idiyalar, grafik organayzerlar

4.Ta'limnin texnik quralları: kompyuter ha'm axborat texnologiyalari, elektron oqiw usili ha'm du'zilisi

Tayanış tu'sinikler Ta'lim qurallari, mazmunli qurallar, su'wreti qurallar, audio vizual qurallar, járdemshi qurallar, modelli qurallar, real qurallar, ta'lim beriwdin' texnik qurallari, diaproyektor, grafoproyektor, doska-blaknot, doska-stend, vidiofilmler, ja'rdemshi texnik qurallar, model-mulyajlar, grafik, diagrammalar sizilma, sxema, kartalar, oqiw –usili materiallar, jumis da'ptershesi, eskertiw, baqlawshi da'ptershesi.

1. Ta'lim quralları haqqında tu'sinik.

O'zbekstan milliy rawajlanıwında en' tiyarg'i basqish ja'miyetlik, siyasiy ha'm ekonomikalıq turmisinin' keskin buriliw da'wirin bastan keshirmekte.

XX a'sir tamamlanıp, jamiyetimiz ha'r bir puqarasi XXI a'sir bosag'asında, artta qalg'an jillardı esaplap shig'iw ha'm keleshek turmistin' tūrli ta'replerin belgilep aliw qiyinshilig'ına dus keliwi ekonomikalıq pa'n alimlarına u'lken waziypañı ju'kliydi.

Joqaridag'lar ja'miyet turmisinin' ba'rshe bo'limlerinin' eriskenliklerin belgilep beriwshi, sonin' menen birge olardin' ta'lim - ta'rbiya tarawlarında da toliqlig'insha tiyisli.

“Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'ri” joqari uluwma ha'm ka'sip-o'ner mama'deniyatina, ekonomikalıq jetiskenlikine, siyasiy ha'mde ekonomikalıq turmisinda tuwri jol taba aliwi jetiskwnikine iye bolg' an g'aresiz waziypaların ilgeri su'riw ha'm oni islewde kadrlardin' jan'a awlawdın jetilistiriw, sondayaq, ha'r ta'repleme jetik bolg'an, ja'miyette turmisqa qa'nigelesken, ta'lim ha'm kasip-o'ner da'stu'rleri on'li ra'wishte puxta o'zlestirilgen, ja'miyet, ma'mleket ha'm shan'araq aldında o'z juwapkerligin seziniw puxaralardi ta'rbiyalawdi na'zerde tutqan pedagogik idiyani ilgeri su'redi.

"Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'rinde" de islep shig'ariw kadrlar tayarlaw milliy modelinin' tiykarg'i bo'limlerinen biri sipatında atap o'tedi. Islep shıg'arıw kadrlar kadrlar tayarlaw milliy modelinde" kadrlarg'a bolg'an itibardin', sondayaq, olardin' tayarliq sipati ha'm da'rejesine tiykarinan qoyilatug'in talaplardi belgilewshi tiykarg'i buyirtpasi, kadrlar tayarlaw bo'limi finans ha'm texnikalıq ta'repten ta'miyinlew tiykarinin' islewshisi" tiykarında ko'rinedi.

Bul metodik qurılma idiya ta'lim tiykarlari aldına:

-ta'lim ha'm kadrlar tayarlaw tiykarlari ja'miyette a'melge asirilatug'in jan'alaniw, rawajlang'an huqiqiy - demakiratik ma'mleket qurılısı tiykarlarına maslasıw;

-kadrlar tayarlaw bo'limi ha'm mazmunin ma'mlekettin' ja'miyetlik-ekonomikalıq rawajlanıw tarawlarinan, ja'miyet iqtiyajlarinan, pa'n, ma'deniyat, texnika ha'm texnologıyanın' zamanago'y jetiskenliklerden kelip shig'iw tiykarında qayta quriw;

-ta'lim aliwshilardi madeniy-axlaqiy tarbiyalawdin' belgili bo'limlerinin ha'm usılların islep shig'iw ha'mde jariyalaw orınlaw waziypaları ku'ndelikli ma'selege qoyıldı.

Bu'gingi ku'nde ja'miyetimizde jan'a ekonomikalıq mu'nasibetlerdin' qa'liplesiwi, ta'limnin' dunya ta'limi dizimine integrasiyalasiwi, demakratiyalıq ha'm jetilistiriw tiykarlarinin' rawajlanıwi ta'lim tarawında zamanago'y pedagogik texnologiyalarg'a jan'asha su'yeniw zaza'rurligin payda etpekte." Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'ri " inde zamanago'y pedagogik texnologiyalardi jariyalaw ha'm o'zlestiriw za'ru'rligi ko'p ma'rte takırlanıp, olardi oqıw bo'limlerine alıp kırıw za'ru'rligine tiykarlang'an.

Uzaq jıllardan beri pedagogik texnologiyalarg'a oqıw tiykarlarında texnik qurallar ja'rdeminde a'melge asiradi dep qarap kelingın. Tek g'ana 70-jıllardan baslap pedagogik a'debiyatlarda bul tu'sinik jan'asha qarap shig'iladi.

Ta'lim qurallari-oqıw materialın ko'rgizbeli engiziw ha'm sonın' menen birge oqıw ta'jiriybelerin asiriwshi ja'rdemshi materiallar esaplanadi.

Ta'lim quralları:

1. Ta'lim beriwshinin' texnik quralları
2. Ja'rdemshi texnik quralları

3.Oqiw - usillari materiallari

Ta'limnin' texnik qurallari-oqiw materiallari ko'rgizbe tiykarinda ko'rsetiw, oni du'zimli etip jetkizip beriwge ja'rdem beredi; studentlerge oqiw materialin tu'siniwge ha'm jaqsi eslep qaliwg'a imkan beredi. (Diaproyektor, grafoproyektor, Doska-blaknot, Doska - stend, Flipchart, Vidiofilmler).

Ja'rdemshi ta'lim qurallari-grafikler, sizilmalar, kerekli qurilmalar ha'm basqalar (Model-mulyajlar, diagrammalar, sxema kartalar ha'm basqalar).

Oqiw-usili materiallar-oqiw materiallar, o'zlestirilgen oqiw materiallari bekkemlew ushin shinig'iwlar. Olar studentlerdin' erkin islewlerine ja'rdem beredi. (jumis da'ptershesi, eskertiw, baqlaw da'pteri, temalar).

Ta'lim qurallari oqitiwshi ha'm oqiwshi ushin, ha'mde Sabaq o'tkiziw ushin o'z aldina variantlardi tuwri tan'law u'lken a'hmiyetke iye.

Oqitiwshi ushin qurallar: oqiw predmetin oqitiw metodikasi boyinsha qollanbalar, jeke metodika quramalı ma'seleler boyinsha metodik tu'sindiriwler, oqitiwshilar ta'repinen tayarlang'an metodik jumislar, oylaw strukturasi.

Taqatpa materiallar- ta'lim aliwshilar ushin u'yrenilip atirg'an temag'a baylanisli mag'luwmatlardi o'z ishine alg'an, ko'lemi onsha u'lken bolmag'an (1-2 bet) jazba oqiw materiali esaplanadı. Bul materiallar shinig'iwlardi qiziqli bolıp, ko'p jag'idayda bilim aliwshilar ushin g'aresiz ra'wishte oqip shig'ip, oni orilawg'a qarap ilg'an boladi. Taqatpa materiallardi tayarlaw ha'm qollaniwda to'mendegi qag'iydalarg'a a'mel etiw kerek.:

- ta'lim aliwshilarg'a hadden tisqari ko'p taqatpa materiallar bermew kerek;
- ayrim temalardi bas ha'ripler menen jaziw, bir shinig'iw ushin eki tarqatpali
- material zaza'ru'r bolsa, olarg'a kod-at berip olardi ajiratiwshini an'satlastiriw kerek.

- tema shrifti 12 den kishi bolmawi kerek;
- bir bette 80 nen ko'p belgi (ha'rip, qawis, u'ndew belgisi ha'm basqalar kerek) isletpew kerek;

- temalar tu'sinikli, qisqa ha'm a'piwayi boliwi kerek;
- bet dezayini itibardi o'zine tartiw kerek.

Jumis betleri-toparlarda ,jup bolip ha'm individual shinig'iwlar orinlawda qollaniladi. Olar tu'rli formada bolip ,ta'lim aliwshilar ta'repinen toltiriw talap etiledi.

Baqlaw betleri -shinig'iw juwmag'inda ta'lim aliwshilardin' o'zlestirilgen bilimlerden tekseriwde qollanılıp, olar test sorawlari, ma'seleler ha'm sol siyaqli formalarda boliwi mu'mkin.

Temalar-shinig'iw temasi boyinsha tayarliq ko'riwde, shinig'iw dawaminda sonday-aq bilimlerdi bekkemlewde paydalaniw ushin bilim aliwshilarg'a usiniladi.

Oqiwshi ushin qural sabaqliq, oqiw qollanba yaki oqitiwshinin' so'ylew temalari, kesteler, ha'r tu'rli kartalar, tapsirma kartichkalar ha'm basqalar. Sabaq o'tkiziw ushin plakatlar, diagrammalar, modeller, maketler, etalonlar, usinis etiw qurallari, labaratoriya a'meliy jumislardi o'tkiziw ushin qurilmalar, audiovizual qurallar, diafilm, videojaziwlar, diopozitivlar. Tan'lap aling'an metod, forma ha'm qurallar bir-birin toltiriwi yag'niy uyg' inlasiwi kerek. Joqarida sanap o'tilgen ta'lim qurallarinan natiyjeli paydalaniw ushin oqitiwshi qaysi quraldi qashan qollaniwi shinig'iw maqseti ha'm mazmuninan kelip shıqqan jag'idayda belgilep aliw orinli.

Grafoprojektor- shaffof plyonkadag'i slaydlardi ekrang'a proyeksiyalaw ushin qollanilatug'in qurilma esaplanadı. Onnan so'ylew waqtida materiallardi usinis etiw ushin, sonday-aq topar jumislari usinis etiw ja'rdemshi qural sipatinda paydalaniladi. Kodoskop paydalaniw ushin qolay maslasiwshi qural bolip, bir ma'rte tayarlang'an plyonkadan ko'p ma'rte paydalaniw mu'mkin, bunnan basqa doska bolmag'an jag'idaylarda tiykarg'i tu'sinik pikirler ha'm na'tiyjelerdi oqitiwshi plyonkag'a flomaster ja'rdeminde tuwridan-tuwri jazip ko'rsetiw ha'm mu'mkin.

Klass doskasi- oqiw materialin vizual inam etiwdin' dada'stu'rli ha'm qolay qurallari bolip tabiladi. Onnan oqiw materialinin' tiykarg'i tayanish noqatlarin belgilewde, yaki bir narseni tez jaziw lazim bolg'anda paydalaniw ju'da qolay esaplanadi. Bunnan basqa klass doskasi ta'lim bo'limlerinin' ha'r bir oqiw bo'lmesinde bar bolip tabiladi.

Kemshiligi: jan'a materialdi tu'sindiriw ushin doskada jazilg'anlardi o'shiriwge tuwri keledi ha'm aldin jazilg'anlardi qayta ko'rsetiw imkani bolmaydı. Bunnan basqa oqitiwshi doskag'a jazip atirg'an da uyrenip aliwshilarg'a tiykarinan kerı jag'dayda boladi ha'm oni esitiw qıyın boladi.

Doska-stend-shinig'iwlarda oqiw waqtindag'i, aqiliy hu'jim, topar jumislarin ha'm basqa so'ylew natiyjelerin hu'jetlestiriwde paydalanilg'an oqitiwdin' texnika qurallari esaplanadi. Bunda stendge sol ulkenliktegi qag'az qoyiladi ha'm og'an tu'rli ren'degi ha'mde formadag'i kartichkalar japistiriladi. Shinig'iw waqtında stentta belgili kartichkalar ja'rdeminde sxemalar, du'zimler ha'm sol siyaqlilardi du'ziw mu'mkin. Doska-stendtin' abzallig'i sonda, onda kartichkalar (sxemalar, du'zilmeler ha'm basqalar kerek) jaylasiwin qalegen waqitta o'zgertiw imkaniyatın beredi. Sonday-aq doska-stend penen islengende qısqa waqıt ishinde ba'rshe tin'lawshilardin' pikir-usinislarin ha'm idiyaların qamirap aliw ha'm qayta islew imkaniyatına iye boladi.

Insert kestesi

Grafik islewdir tu'ri, a'hmiyeti ha'm qasiyetleri

"INSERT" kestesi g'arezsiz oqiw waqtında alg'an mag'lıwmatlardı, tın'lag'an so'zlerdi orınlap jayg'astırıwdı ta'miyyinleydi; aling'an mag'lıwmatlardı tastıyıqlaw anıqlaw, shetke shıg'ıw, baqlaw.

Oqıw quralların rejelestiriw tiykarındag'ı du'zilmesı

Insert kestesin toltırıw qag'ıydası menen tanısw. Jeke halda o'zleri toltıradı. Oqıw jag'dayında aling'an mag'lıwmatlardı jeke halda o'zleri orınlaydı-keste betlerine "kirgizedi" temada belgilengen to'mendegi qag'ıydalarg'a baylanıslı:

"V"-men bilgen mag'lıwmatlarga sa'ykes;

"-"-men bilgen mag'lıwmatlarga tuwrı kelmeydi

"+"- men ushın jan'a mag'lıwmat;

"?"-men ushın tu'sinikli emes yaki mag'lıwmattı anıqlaw, toltırıw talap etiledi.

INSERT

V-bilemen

(-)- tuwrı kelmedi

(+)- jan'a xabar

(?)-tu'sinbedim

B/BX/B KESTESI

B/BX/B Kestesi-bilemen / bilip aldım Biliwdi qa'leymen. Tema, tekst bolim boyınsha izleniwshilikti alıp barıw imkanın beredi.

Kesteni du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarga kesteni rasmiylestiredi.

"Tema boyınsha nelerdi bilesiz" ha'm "Nelerdi biliwdi qa'leysiz" degen sorawlarga juwap beredi

Kestenin' 1 ha'm 2 bo'limlerin toltıradı.

Temanı tın'laydı, erkin oqıydı.

G'arezsiz / kishi toparlarda kestenin' 3 bo'limin toltıradı.

B/BX/B kestesı

Bilemen

Biliwdi qa'leymen

Bilip aldım

T-kestesi

T-keste qag'ıydaların tanıstıradı.

Jeke ta'rtipte rasmiylestiredi

Ajratılğ'an waqıt aralıg'ında ta'rtip penen toltırıladı, onın' shep ta'repine sebepleri jazıladı, on' ta'repinde bolsa shep ta'repine qarama-qarsı pikirler, tiykarlar ha'm basqalar

Ba'rshe oqıw toparı jalğ'ız T-du'ziledi.

T-keste"Test baqlawı"

Jetiskenligi

Waqıttı az sarıplanıwı

Frontal halda jumıs alıp barıw imkanı

Logikalıq pikirdi rawajlandırıw
Bahalaw an'sat boladı.
Kemshiligi
So'ylewdin' rawajlanbawı
Pikirlewdin' joqlıg'ı
Birgelikte islewdin' joqlig'i
Pedagogik pikirlewdin' joqlig'i.

VENN DIAGRAMMASI

Venn diagramması-2ha'm 3 tu'rdegi ha'mde ulıwma ta'replerinin' salıstırıw yaqi qarama-qarsı qoyıw ushın qollanıladı. Dizbekli pikirlew, salıstırıw, pikirlew ko'nlikpelerin rawajlandıradi.

Venn diagrammasın du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarg'a Venn diagrammasın kirgizedi ha'm kesilspiytug'in jerlerdi (×) toltıradi.

"Venn" diagraması

2.obiyekitti, tu'sinikti, pikirdi, ha'diyseni bayanlaw ta'rtibinde qollanıladı.

"Ne ushın" sxeması

"Ne ushın" sxeması-kelispewshilikdin' da'slepki sebeplerin anıqlaw boyınsha pikirler *shınjırı*.

"Ne ushın" du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarg'a kelispewshiliklerdi du'zetedı. "Ne ushın" sorawın beredi ha'm sıızadı, sol sorawg'a juwap jazadı. Bul jag'day kelispewshiliklerdin da'slepki sebebi anıqlanbag'ansha dawam etedi.

"Ne ushın?" sıızılmasın du'ziw qag'ıydaları

1.Aylana yaqi tuwrı to'rtmu'yesh formalarda paydalanıwdı o'zin'iz tan'laysız.

2.Sızılmanın' ko'rinisin-pikirler kestesi tuwrı sıızıqlıma, tuwrı sıızıqlı emesligin o'zin'iz ta'n'laysız.

3.Jo'nelis ko'rsetkishleri sizdin izleniwlerin'izdi: da'slepki jag'dayda izleniwine shekem bolg'an jo'nelisin belgileydi.

"Balıq skeleti" sıızılması

"Balıq skeleti" sıızılması-Bir qatar kelispewshiliklerdi su'wretlew ha'm onı sheshiw imkanın beredi. Sızılmanı du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarg'a joqarı"su'yeginde" kishi kelispewshiliklerdi belgileydi, to'mengi ta'repi bolsa bul kishi kelispewshilikler bar ekenligin tastiyqlawshi da'liller jazıladı.

Kishi toparlarg'a birlesedi, bekkemleydi, o'zlerinin sıızılmasın toltıradi. Ulıwma sıızılma'g'a keltiriledi.

" Balıq skeleti" sıızılması

Du'zilmeli-logikalıq sıızılma

"BAG'ANA"

Du'zilmeli-logikalıq sıızılma

"BAG'ANA" nı ko'riw qag'ıydaları

1. "Bag'ana" nı du'ziw waqtında sxemanın' tiykarg'ı bo'limi ha'm elementlerin jılıtıw mu'mkin-bul ol yaki bul jag'daydı qayta pikirlew imkanın beredi.

2.Egerde siz pikirlerdi islep shıg'arıwda tar jolg'a kirip qalsan'ız, ol jag'dayda bir-eki da'reje joqarıg'a qaytın ha'm kerek na'rseni umıtpasan'ız ha'm de basqa ne islew mu'mkin ekenligin ko'rip shıg'ın'.

3.Siz shepten on'g'a jazıwıg'a u'yrengensiz. "Kaskad" qurwdı on'nan shepke qarap du'ziwge ha'reket etin.Bunın ushın tiykarg'ı pikirdi shep ta'repte emes, balki on' ta'repke jaylastırın'.

"QANDAY" TEXNOLOGIYASI

Kelispewshiliklerdi qanday sheshiw haqqında oylasiladi.

Qanday

Qanday

Qanday

"Qanday" diagrammasın ko'riw qag'ıydaları

1.Ko'p jag'daylarda kelispewshiliklerdi sheshiwde "Ne islew kerek" ekenligi tuwrısında oylanıp qalmawımız kerek. Tiykarg'ı kelispewshilik, onı sheshiwde" onı qanday qollanıw kerek?,"qanday" tiykarg'ı sorawlar ju'zege keliwinen ibarat boladı To'mendegi joqarıda basqışpa-basqış boysınatug'ın pikirlerdi anıqlaydı. Diagramma strategik da'rejedegi sorawlar menen islewdi baslaydı.

1.Ba'rshe pikirlerdi oylap otimastan, bahalamastan ha'm olardı tezlikte jazıw kerek;

Diagramma ha'r qashan tamamlang'an bolmaydı: og'an jan'a pikirlerdi kirgiziw mu'mkin ;

Egerde sıızılmada soraw onın' "shaxlarında" bir neshe ma'rte qaytalansa, onda ol kerekli na'rseni an'latadı. Ol kelispewshilikti sheshiwdin' tiykarı bolıwı mu'mkin.

Jan'a pikirlerdi grafik qurılmada: terek yaki kaskad ko'rinishinde me yaki joqarıdan to'menge me yaki shepten on'g'a jazıwdı o'zin'iz ta'n'laysız.

4.Ta'limnin texnik quralları:kompyuter ha'm axborot texnologiyaları, elektron oqıw usılı ha'm onın' du'zilisi.

Kompyuter texnikanın' ta'lim qurallarına kirip keliwi menen" INSAN KOMPYUTER" kelispewshiligi oraylıq ma'selelerden biri bolıp qalmaqta. Bul global tarmaqlardan bolıp, kompyuter menen ha'r tu'rli ko'riniestegi baylanıslar tiykarında insannın' bilim alıwı ha'm du'nya qarası jetilisiwdin' ilimiy-metodologiyalıq qaraslarının' konsepsiyasın jaratıw za'ru'rlygın keltirip barmaqta. Kompyuterli sabaqlardı jaratıw onı a'melge asırıwshı insanlar:

-kompyuterdin' du'zilisi, imkaniyatı, basqarıw tajiriybesin arttırıw kerek.

- Kompyuter sawatqanlig'ın asırıwı kerek.
- Ta'lim mazmunın da'stu'rlew , jobalastırıw, algaritimlaw kerek.
- Kompyuterde oqıwshılardıń individual isley alıwı, basqarıw da'rejesin asırıwı kerek boladı.
- Oqıw waqtında oqıtwshı-kompyuter-oqıwshı baylanislarin ornatiw talap etiledi.

Bunday sabaqlar oqıw materialin oqıwshı ta'repinen jeke qattı-ha'reketler arqalı tez, o'zlestiriwine imkan beredi. Eger axborot texnologiyası kompyuter tiykarındag'i sabaqlar belgili tayarlang'an tema, usinislar, modeller menen ta'miyinlense oqıp bilim aliwi joqari da'rejede boladi.

Axborot texnologiyası, kompyuterler ja'rdeminde ta'lim da'rejesin algaritimlew oni modellerge ajiratiw, izbe-izligin islep shig'iw rejelestiriw oqıw maxsetine erisiw jolların ilgeriletiw imkanın beredi. Axborot texnologiyası, kompyuterler ja'rdemindegi sabaqlardıń da'reje ko'rsetkishı to'mendegi tiykarg'i faktorlar menen aniqlanadi.

- Oqıw rejelerinin' qa'liplesiwi
- Kompyuter texnikasinin' da'rejesi ha'm onin' imkaniyatlari
- Adamnıń kompyuter imkaniyatların i'zlestirip aliw ta'jiriybelerinin qa'liplesiwi sonin' ushin axborot texnologiyası kompyuter ja'rdemindegi sabaqlar rejelestirilgen jag'dayda a'melge asiwi ushin qolay imkaniyat jaratadi. Ta'lim tarawında axborot
- kommunikatsiya texnologiyalardan paydalaniwdag'i to'mendegi basqishlarg'a itibardi qaratiw kerek:

- Bilim aliwshılarg'a oqıw materialin usiniw ha'm tu'sindiriw basqishi;
- Kompyuter menen o'z-ara baylanis ja'rdeminde oqıw materialin o'zlestiriw basqishi;
- O'zlestirilgen bilim, ko'nlikpe ha'm ta'jiriybelerin takraralaw ha'mde bekkemlew basqishi;
- Erisilgen jetiskenlik ha'm na'tiyjelerdi o'zine- o'zi tekseriw arqalı baqlaw basqishi;
- Aralıq ha'm juwmaqlawshı basqishi;
- O'zin-o'zi, sonday-aq, aralıq ha'm juwmaqlawshı baqlaw basqishlari na'tiyje ha'm juwmaqlawg'a ko're oqıw materialinin' juwmaqlaniwi, du'zetiwler kirgiziw basqish;

EOUM-bul ba'rshe quramliq bo'limleri elektron hu'jjet formasında tayarlanatug'in pa'nnin' oqıw-usili esaplanadi. EOUM o'z ishine ma'jbu'riy ha'm qosımsha bo'limlerden ibarat.

Ma'jbu'riy bolim tiykarinan 4 basqishtan ibarat.

1. Da'stu'riy kompanent:

-Pa'n da'stu'ri-tiykarg'i hu'jjet bolip ma'mleket ta'lim standartinin' tiykarg'i pa'n boyinsha bakalabr (magestr) da'rejesi ha'm ta'jiriybeliligi bilim, ko'nlikpe ha'm ta'jiriybelerge qoyilg'an talaplarg'a baylanisli islep shig'iladi.

2.Pa'nnin' mazmunin belgilewshi komponentler:

-Elektron oqiw qollanba-ma'mleket ta'lim standarti ha'm oqiw da'stu'rine muwapiq oqiw pa'ninin toliq ya'ki o'z aldina bo'limlerinin' bayanina iye bolg'an jalg'iz kompyuter ja'rdeminde gipertemali texnologiya tiykarinda multimedia kompanentlerinen paydalang'an halda interaktiv baylanis imkaniyatın jaratiwshi, za'ru'r jag'idaylarda qosimsha da'stu'riy modellerge iye bolg'an elektron oqiw baspasi.

3.Metodik komponentler:

-Oqitiwshig'a qaratilg'an metodik komponent: elektron metodik qollanba-pedagogik ta'jiriybeni uluwmalastiriw ha'm uzatiw ha'm ta'lim tarawinin' jan'a modelin qaliplestiriw ha'm tarqatiw formasi. Elektron usil qollanba pedagogik ta'jiriybe shinig'iwinin' no'merlestirilgen video-ko'rinsler, elektron yaki og'an awdarilg'an formada jaratilg'an oqiwshilar jumislarin sabaqlar boyinsha rejelestirilgen formada ko'rsetiledi. Didaktik materiallarga oqitiliwi ha'm u'yreniliwi lazim bolg'an bilimlerde beriwshi ha'r qanday axborat tasiwshilar tu'siniledi.

-Oqiwshilarg'a tiykarlang'an metodik komponent: simenar, a'meliy ha'm laboratoriya jumislar ha'm olardi orilawg'a tiykarlang'an metodik qollanbalar;

4.Bahalaw komponentleri:

-Elektron testler-saqlang'an, islew berilgen ha'm test islewshilerge kompyuter yaki telekommunikasion texnikasi ja'rdeminde islenetug'in testler. Test islewshi "qag'az" blankalardi toltirip son' og'an kompyuterde islew berilse onda olar Kompyuterli test bolip esaplanbaydi.

-Elektron tapsirmalar-oqitiwshig'a bilim aliwshilardin' individual imkaniyatlardi esapqa alg'an halda erkin ha'm baqlaw jumislari ushin ta'rtipke keltiriletug'in tapsirmalardi payda etiwshi axborot dereginin' tiykarg'i ko'rinsli. Tayarlag'an tapsirmalar bilim aliwshilarg'a da'stu'riy "qag'az" lı ha'm elektron variantlardı usınadı.

4-Tema: Tariyx sabaqlarında joybar texnologiyaların a'melde qollanıw.

Joba:

1. Joybar texnologiyası haqqında tu'sinik.
2. Joybarlastırılǵ'an ta'limnen paydalanıwdn' sotsiallıq-pedagogik sha'rtleri. Joybarlastırılǵ'an ta'limnin' tiykarları.
3. Oqıw joybarı. Oqıw joybarlıq iskerligi. Oqıw joybarının' mu'ddetleri.

Tayanış so'zler:

Joybar, texnologiya, joybarlıq ta'lim, tayarlıq basqishi, joybarg'a kiritiw, joybar iskeriligin sho'lkemlestiriw ha'm rejelestiriw, kishi joybarlar, qisqa muddetli joybarlar, ha'ptege mo'lsherlengen joybarlar, uzaq muddetke mo'lsherlengen joybarlar, kurs jumisi, joybardi orinlaw basqishi, prezentatsiya, qorg'aniw, refleksiya, bahalaw.

1.Joybar texnologiyası haqqında tusinik.

Joybarlı ta'lim - ta'lim modeli bolip, onda oqitiwshi ta'repinen joybar ko'rinisine iye, mashqalani izlew, oni analiz etiw ha'm oni sheshiw, ten'siz, shaxsiy ha'm sotsiallıq a'hmiyetge iye natiyje (onim)ge erisiw, oni g'alaba usiniw ha'm jama'a'tshilik ta'repinen bahalaniwin sho'lkemlestiriw ha'm jobalastiriw an'latiwshi, ga'rezsiz oqıw iskerligin sho'lkemlestiriw.

- Joybar (design - dizayn) - bazi quramali islenbelerdi jaratiw boyınsha hu'jjetler jiyidisi.

Joybar (proekt) – tu'sinigi ken'lew an'latilip, belgili na'tiyje (joybardin' ahmiyetli o'nimi)ne iye maqsedli iskerlikti sho'lkemlestiriw ushin qandayda bir sho'lkemlestiriw formasin belgilew ushin paydalaniladi.

Joybarlastiriw - («joybar» so'zinen) - real natiyjege alip keliwshi, qatan' ta'rtipge saling'an hareketler dawamlilig'in o'z ishine aliwshi mashqalani o'zgertiwshi iskerlikti an'latadi. Joybar - ko'binese ekanomikalıq-sotsiallıq bag'darda , qurilis, ilmiy islerdi a'melge asiriw jag'daylarida qollanilg'an. Bul atama pedagogikag'a XX a'sir baslarında kirip kelgen. Bunday bag'dardagi oqitiw joybar tiykarında oqitiw metodi dep qaraladi.

Ta'lim ma'nisindegi joybarlastiriw- oqitiwshi tarepinen oqiwshinin' mashqalani izlew, oni sheshiw boyınsha iskerlikti jobalastiriw ha'm sho'lkemlestiriwden (intellektual yaki materiallıq onimdi) g'alabaliq bahalaw ushin oni sheshiw usulin islep shig'iwg'a g'arezsiz ha'reket qiliwin ta'miynlewshi arnawli (laboratoriya sharayitlarında) sho'lkemlestirilgen maqsetli oqıw iskerligi.

Joybar tiykarında oqitiw oqiwshinin' g'arezsiz islewi, pikir ju'rrgiziwi, o'zi o'zlestirip aliwin kepilleydi. Bul metod oqiwdin onimdarligin asiriwda na'tiyjeli bolip, oqiwshinin' oqıw-biliw iskerligin payda etiwde ken' tu'rde usinis etiledi.

Interaktivlikti joybar tiykarinda sholkemlestiriw ha'zirgi ku'nde en' aktual, joqari natiyje beriwshi metod esabinda ta'n alinbaqta. Sabaqliq barisinda joybarlar u'stinde islew aniq sotsial-ekonomikalıq ma'seleler sheshimine qaratiladi.

Sunday-aq, ilimiy izleniwlerdi, do'retiwshilikti, axborotlardi, ameliy ma'selelerdi sheshiwde qolaylılıqti keltirip shig'aradi.

Joybar tiykarinda sho'lkemlestirilgen sabaqlarda oqiwshilar pikir almasadi, izlenedi, birgelikte sheshimin tabadi. Joybar tiykarindag'i sabaqlardin basqa usillardan parqi sonda, bunda oqiwshilar axborotlardi izlep tawip, qayta islep, uliwmalastirip o'zleri qorg'aydi.

Sabaq joybarlari individual ha'm toparlarg'a arnalip du'ziledi. Jeke shaxsqa qaratilg'an joybarlardin' abzalligi sonda: uliwmalıq oqiw-biliw ko'nlikpelerin iyelewde oqiwshinin' oqiw miynetine jeke juwapkershiligi ju'da joqari boladi. Sebebi onin' pirovard na'tiyjesi oqiwshinin' o'zineg'ana baylanisli boladi.

Joybar tiykarinda toparlarg'a bolinip sabaqti sho'lkemlestiriwde oqiwshilar arasinda o'zara sheriklik, doretiwshiligi tiykarinda is jurgizedi ha'm jumisti bul tiykarda sho'lkemlestiriw sabaqtin' natiyjeliligini kepillaydi.

Ha'r bir oqiwshi o'zinin' bar talantin iske saaladi. Joybar sheshimin tabiwg'a belsene kirisedi.

Joybrli sabaqlardi sholkemlestiriw ju'da' quramali protses, bunda har bir oqiwshinin' g'arezsiz islewin sho'lkemlestiriw mashqalasi jatadi. Yag'niy qaysi waziypalardi oqitiwshi orinlawi kerek ha'm qaysilarin oqiwshilardin' o'zleri sheshiwi kerek ha'm qaysilarin o'zara birgelikte a'melge asiriwin aldinnan ko're biliwi kerek, bulardin' ha'mmesi joybarda ko'zde tutiliwi talap etiledi.

Oqiwshilardin' g'arezsiz islewi ko'p faktorlarg'a atap aytqanda: jasina, jeke xarakterine, beyimligine, qa'lewine, aldın joybar tiykarında islegen-islemegenine, joybar mazmuninin' quramaliligina, toparlarda qatnasiwshilardi'n' o'zara munasibetlerine baylanisli boladi. Joybar tiykarında sabaq protsesin alıp bariwda oqiwshinin' imkaniyati, talanti, taayarlıq darejeleri esapqa aliniwi lazim.

2. Joybarlı ta'limnen paydalanıwdın' sotsiallıq-pedagogik sha'rtleri. Joybarlı ta'limnin' tiykarları.

Joybarlı ta'lim to'mendegi ahmiyetli bilimlendiriw mashqalaların sheshiwge imkaniyat beredi ha'm dawir talabına sa'ykes keledi:

- ta'limdi real turmisqa joqari da'rejede jaqinlastirilg'an jag'dayda amelge asiriwdi tamiynleydi;

- teoriyalıq mag'liwmatlardi a'meliy iskerlik penen bahalaw ham oqiwshilardi belsene g'arezsiz biliw protsesine tartiw imkaniyatın beredi;

- kasiplik ham tayanish uqiylilig'in qa'liplestiriw ha'm rawajlandiriwdi ta'miynleydi.

Oqiw joybarlı iskerlik – bul qoyilg'an waziypag'a erisiw, ta'lim aliwshilar ushin

ahmiyetli ham aniq paydalaniwshig'a arnalg'an qandayda bir juwmaqlawshi mag'liwmat ko'rinisinde ra'smiylestirilgen, mashqalani sheshiw ushin ta'lim aliwshilardin' belgilengen izbe-izliktegi ha'reketler jiynag'i.

Tayarlaniw basqishi: joybarg'a kirisiw, joybar iskerlgin sholkemlestiriw ha'm jobalastiriw-kurs jumisi.

Joybardi orinlaw basqishi: auditoriyadan tisqari.

Juwmaqlawshi basqish: joybar prezentatsiyasi, oqiwshilar o'nimi ha'm joybar iskerliginin' bahalaniwi, joybar iskerligi refleksiya – auditoriya jumisi.

OQIW JOYBARLI ISKERLIGININ' PROSESSUAL STRUKTURASI (1-BASQISH) Tayarlaw: "joybarg'a kirisiw" fazasi oqiwshilar a'melge asiradi:

- jag'dayg'a iykemlesiw;
- mashqalani jeke o'zlesiriw (mashqalani tu'siniw ha'm a'meliy iskerliktin' belgili tarawi ushin onin'sheshimi a'hmiyetliligin an'law);
- joybardin' maqseti, mashqalani sheshiw ma'selelerin qabil qiliw, aniqlastiriw ha'm belgilew;
- joybardin' na'tiyjesi (o'nimi) ha'm oni usiniw formalarin an'law, joybardin' basqa qatnasiwshilari ha'm oqitiwshi menen qatnastin' xarakteri.

Oqiwshilardin' joybar u'stinde islew formasin tan'laydi: bo'lek yaki topar boyinsha. Eger toparli formasi tan'lang'an bolsa:

- toparlarga birlesedi;
- joybar boyinsha isler tu'rlerin ajratip, qatnasiwshilar arasinda bolistiriledi;
- joybardi orinlaw boyinsha jumisshi jobasin islep shig'adi;
- oni orinlawdin' optimal usullari ha'm quralların tan'laydi;
- natiyje prezentatsiyani rasmiylestiriw usullari ha'm formalarin belgileydi;
- joybarg'a juwapker, esabat ha'm prezentatsiyani bahalaw barisin muhokama qiladi.

OQIW JOYBAR ISKERLIGININ' PROSESSUAL STRUKTURASI

(2-BASQISH) Joybardi orinlaw.

Joybardin' usi dawirinde oqiwshilar o'zlerinin' waziypalarina muwapiq ta'rizde ha'm belgili bolg'an jag'dayda belsene ha'm g'a'rezsiz isleydi:

- tu'rli dereklerden axborot toplaw, analizlew ha'm uliwmalastiriwislerin alip bariw;
- izertlew o'tkizedi, esap-kitaplardi orinlaydi;
- za'ru'rlik bolsa ma'sla'ha'tlesedi;
- araliq na'tiyjelerdi o'zara kelisip aladi;
- ha'mmeden aling'an natiyjelerdin' uliwma toplaniwi ha'm o'zara tartis o'tkizedi.

OQIW JOYBARI ISKERLIGININ' PROSESSUAL STRUKTURASI (3-BASQISH) Juwmaq: prezentatsiya, qorg'aw, bahalaw, refleksiya.

- Joybardin' topar prezentatsiyasi waqtinda to'mendegilerdi sa'wlelendiredi:
- Mashqala, maqset, ha'm waziypalardi tu'siniw;
- Jumisti jobalastiriw ha'm amelge asiriwdi biliw;
- Sheshimlerdi izlew barisin analiz qiliw;
- Joybarlar ha'm prezentatsiyani ozara bahalaydi;
- Iskerlik ha'm natiyjenin' refleksiya'sin a'melge asiradi: is dawaminda ha'm aqirianda ju'zege kelgen jetiskenliklerdi aniqlaw, jol qoyilg'an qa'telerdi analizlew, jeke o'zgerislerdi an'lawdi ko'rsetiw;

- Joybar iskerligi haqqinda esabat tapsiradi.

Oqiw joybari uslubiy pasportinin' du'zilisi:

1. Pedagogikalıq annotatsiya.
2. Joybar tapsırması.
3. Oqıwshılarg'a uslıblı ko'rsetpeler.
4. Joybarlı ta'limnin' texnologiyalıq kartası.

Pedagogikalıq annotatsiyanın' du'zilisi

- Oqiw predmeti
- Oqiw temasi
- Qatnasıwshılar
- Ta'limnin' maqseti
- Jobalastırılǵ'an oqıw na'tiyjeleri
- Oqıwshılar joybardi na'tiyjeli sheshiw ushin iyelewi lazim bolg'an alding'I

bilim ham ko'nlikpeler dizimi

- Joybardin' tu'rleniwine qarap minezlemesi
- Joybardı orinlaw ta'rtibi
- Joybardin' bahalaniwi
- Joybarlı ta'limdi sho'lkemlestiriw basqishlari
- Ta'lim modelinin qisqasha minezlemesi
- Ha'mmeden aling'an na'tiyjelerdin' uliwmalig'in toplaw ha'm ba'sekisin o'tkiziw.

3.Oqıw joybarı. Oqıw joybarlı iskerligi. Oqıw joybarının' mu'ddetleri.

3.1 Oqıw barısın joybar tiykarında sho'lkemlestiriw:

1. Oqiw predmeti temasi ha'm mazmunin tan'law.
2. Sabaqtin' oqiw temasi ju'zesinen birden-bir uliwmalıq maqsetti belgilep aliw.
3. Sabaqtin' oqiw mazmunin islep shig'iw, beriletug'in teoriyalıq ha'm a'meliy bilimlerdi belgilew.
4. Oqiwshi ta'repinen o'zlestiriliwi lazim bolg'an tu'sinik, bilim, ko'nlikpe, ta'jriybelerin an'latiw.
5. Sabaqtin' formasi, metodi, quralların ta'nlaw.

6. Tu'sinik, bilim, ko'nlikpe, ta'jriybeni o'zlestiriv ushin ta'lim aliwshi ta'repinen sarplanatug'in waqit birligi esabin aliw.

7. Ha'r bir basqish na'tiyjelerin aliw ushin shinig'iw ha'm misallar sistemasin jaratiw.

8. Teoriyalıq alıp bariw, testler, sorawlardı islep shig'iw.

9. Joybardi sabaq barisinda ko'rsetiw.

10. Sabaq barisin alıp bariw ha'm juwmaqlaw mexanizmin jaratiw.

3.2. Joybarlı oqitiw protsesi oqiwshinin' oqiw protsesin sho'lkemlestirivshi protses bolip esaplanadi.

Bunda:

2. Oqitiwshi ta'repinen usinilg'an oqiw joybarlari, kishi joybarlaarddin' mektep oqiwshilari ta'repinen orinlaniwi ko'zde tutiladi.

3. Oqiw joybarlari aldinnan islep shig'ilg'an u'lgı ko'rsetkishleri tiykarında bahalaanadi, joybarda predmetler aralıq maqsetler ko'zde tutilsa, juwmaqlawshi bahalarda shig'ariliwi mu'mkin.

4. Joybar tiykarında protses sho'lkemlestirilgende oqiw-temalarda jodbalastirilg'an joybardi tapsiriw mu'ddetleri ko'zde tutiladi.

5. Joybar tiykarında oqiw barisi sho'lkemlestiriliwine oqitiwshi basshiliq qiladi ha'm ol joybardin' koordinatori esaplanadi.

6. Joybarlar jekke shaxslarg'a ha'm toparlarga qaratilg'an boladi.

7. Joybar tapsirmalari aniq, tiniq qaliplestirilgen, onin' maqset ha'm waziypalari tu'sinerli aniqlang'an, oqiwshilar menen onin' orinlaniw jollari ha'm mexanizmleri kelisilgen boladi.

8. Ayirim jag'daylarda joqri klass oqiwshilarinin' qalentine baylanisli joybarlardi qaliplestiriv joybar baslig'i menen birgelikte a'melge asiriliwi mu'mkin.

9. Oqiw jili dawamında ornatilg'an tartibde du'zilgen joybarlar prezentatsiyasin ilimiy konferentsiyalarda, pedagogik ken'elerde, metod-birlespelerinde o'tkiziw, qorg'aw yaki tan'law ju'zinde o'tkiziw mu'mkin.

3.3. Sabaq joybarlari o'zinin' dawamlilig'ina qarap:

- Kishi joybarlar (bir saatliq);
- qisqa mu'ddetli joybarlar (4 saatga mo'lsheirlengen)
- ha'ftege mo'lsheirlengen joybarlar;
- uzaq mu'ddetge mo'lsheirlengen joybarlar (ko'binese bunday joybarlar sabaqtan tisqari ko'binese ta'limdi a'melge asiriwda xizmet qiladi) bolivi mu'mkin.

Joybar tiykarında sho'lkemlestirilgen sabaqlar oqitiwshidan sabaqti sho'lkemlestiriv ta'repinen puqta oylang'an, sapali, ha'reketshe'nlik sharaıtında, oqiwshilardi protseske qiziqтира alatug'in ta'rizde joybarlastıra aaliwdi talap etedi. Oqiw protsesin joybar tiykarında sho'lkemlestiriwde oqitiwshi belsene is ju'rgiziwshi emes, ba'lkim ken' ko'lemli do'retiwshi pedagog ro'lin o'tewi talap etiledi.

Oqitiwshi joybar baslig'i esabinda joqari ma'deniyatli, do'retiwshi, izleniwshen', sho'lkemlestiriwshi boliwi tiyis.

Joybarlar sonday du'ziliwi kerek, ol oqiwshi shaxsina qaratilip, onin' jeke rawajlaniwina xizmet qiliwi kerek.

Joybar tiykarinda oqiw protsesin sho'lkemlestiriwde oqitiwshi erlik ko'rsetiwi, oqiwshini ruwxlaandiriwi, olardi qiziqtiriw arqali pirovard maqsetge erisiwi talap etiledi.

Joybar tiykarinda sho'lkemlestirilgen sabaqlar ha'm og'an sarp etilgen waqit, sho'lkemlestiriw jumislari, beriletug'in ha'm tuwri jolg'a saliwshi sorawlar aldinnan jobalastiriliwi kerek.

Bunnan tisqari sabaq barisinda ju'z beriwi mu'mkin bolg'an kemshilik, qa'teler, olardin' aldiniw, protsestin' analiz ta'repleri esapqa aliniwi kerek.

O`z-o`zin tekseriw ushin soraw ha`m tapsırmalar:

1. Joybarlı ta`lim ne?
2. Joybar tiykarında oqıtıwda qanday na`tiyjege erisiledi?
3. Jeke shazslarg`a qaratilg`an joybardin` abzallig`I nede?
4. Oqıw joybari iskerligi degen ne?
5. Joybardi tayarlaw neshe basqishta a`melge asiriladi?
6. Oqıw joybari iskerliginin` 1-basqishi qanday sho`lkemlestiriledi?
7. Sabaq joybarlari o`zinin` izbe-izligine qarap qanday tu`rlerge ajratiladi?
8. Joybarli ta`limnin` tiykarg`i maqsedi?

Adebiyatlar:

1. Golish L.V., Fayzullaeva D.M., Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish. Wquv-uslubiy qwllanma. – T.: Iqtisodiyot, 2011. - 206 b.
2. G`afforov YA. Maxsus fanlarni wqitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari. - Toshkent, “Universitet”, 2008.
3. Ishmuhamedov R. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta`lim samaradorligini oshirish ywllari. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2009.
4. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. “Tarbiyada innovatsion texnologiyalar. - Toshkent, “Iste`dod”, 2010.
5. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. “Ta`limda innovatsion texnologiyalar (ta`lim muassasalari pedagog-wqituvchilari uchun amaliy tavsiyalar)”. - Toshkent, “Iste`dod”, 2008.
6. M.V.Klarin. Pedagogicheskaya texnologiya v uchebnom protsesse. - M.: Znanie, 1989.. Kamoldinov M., B.Vaxobjonov. Innovatsion pedagogik texnologiyalar asoslari, savollar, javoblar. – T.: “Talqin”, 2010.
7. Karlibaeva G.E. Bakalavr uqituvchilarini tayorlashga innovatsion yondashuvlar. – T.: 2010.
8. Lafasov M. “Jahon tarixi”. (1918-2008). – Toshkent, “Turon-iqbol”, 2011.

A`debiyatlar dizimi:

I. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарлари

1. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида. -Т.: “Ўзбекистон”. 2011. - 440 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга кураимиз. – Т.: “Ўзбекистон”. 2017. – 488 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз – Т.: “Ўзбекистон”. 2017. – 592 б.

II. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар

4. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон. 2018.
5. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПФ-4732-сонли Фармони.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги 4947-сонли Фармони.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 февралдаги “Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5325-сонли Фармони.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 июндаги “2019-2023 йилларда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида талаб юқори бўлган малакали кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ва илмий салоҳиятини ривожлантири чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПКҚ-4358-сонли Қарори.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 11 июлдаги «Олий ва ўрта махсус таълим тизимида бошқарувнинг янги тамойилларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПКҚ-4391- сонли Қарори.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 11 июлдаги «Олий ва ўрта махсус таълим соҳасида бошқарувни ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5763-сон Фармони.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 августдаги “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларининг узлуксиз малакасини ошириш тизимини жорий этиш тўғрисида”ги ПФ-5789-сонли Фармони.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 2018 йил 21 сентябрдаги ПФ-5544-сонли Фармони.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 майдаги “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини янада

такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5729-сон Фармони.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 февралдаги “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2752-сонли Қарори.

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сонли Қарори.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 27 июлдаги ПҚ-3151-сонли Қарори.

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 15 сентябрдаги ПҚ-3276-сонли Қарори.

20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 2018 йил 5 июндаги ПҚ-3775-сонли Қарори.

21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли Қарори.

1. Akademiyaliq liceylerdin' social-gumanitar pa'nler ha'm shet tili filologiyasi bag'darindag'i tarmaq ta'lim standarti ha'm shuqirlastirilg'an pa'nler oqiw da'stu'rleri. T. 2005.

2. Karimov.I.A "Joqari ma'nawiyat-- jen'ilmes ku'sh". Tashkent Manaviyat 2008. B.173

3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent.: Ma'naviyat, 2008. – B. 173.

4. Xodiyev B.Yu., Golish I.V., Rixsimboyev O.K. Keys-studi-ekonomikaliq joqari oqiw orinlarindag'i zamanago'y ta'lim texnologiyasi: Ilimiy-uslibliq qollanba/ Zamanago'y ta'lim taxnologiyalari du'rkini. T. TDIU, 2009.

5. Ishmuhammedov R. Innovacion texnologiyalar ja'rdeminde oqitiw na'tiyjeliligini asiriw jollari. T. Nizomiy atindag'i TMPU, 2009.

6. O'zbekistan Respublikasini' «Ta'lim to'g'risida»gi Nizami. Barkamal awlad – O'zbekistan rawajlaniwini' pundamenti. – T.: Sharq, 1997.

7. Lafasov M. Ja'ha'n tariyxi(1918-2008). T. Turan-iqbol, 2011.
8. Ismuhamedov R. Innovatsion texnologiyalar jardeminde bilimlendiriw na'tiyjeliligini arttiriw jollari. - T., Nizamiy atindag'i TDPU, 2009.
9. Ochilov M. Jan'a pedagogikalik texnologiyalar/ Qollanba. Qarshi: Nasaf, 2000.
10. A.Abduqodirov, R.Ishmuhammedov. "Ta'limda innovatsion texnologiyalar" T.:2008
11. Fuzailova G.S, Rahmatullaeva O.R Tariyx pa'nin ka'siplik tarawlarg'a jo'neltirip oqitiw metodikasi. Qollanba. T. TMPU, 2012. 140b.
12. S.Usmonov. "Pedagogik texnologiya asoslari" T.:2004
13. Fuzailova G.S, Rahmatullaeva O.R Ta'sriyx pa'ninen oqiw qollanba. T. TMPU, 2012. 200b.
14. Fuzailova G.S, Rahmatullaeva O.R."Tarix fanini kasbiy sohalarga yo'naltirib o'qitish metodikasi". Uslubiy qo'llanma. – T., TDPU, 2012.
15. Usmanov Q., Sodiqov M. O'zbekistan tariyxi (1917-1991) Akademiyaliq licey ha'm ka'sip-o'ner kolledjleri ushin sabaqliq. T. O'qituvchi, 2003.
16. Xodiyev B.Yu., Golish L.V., Rixsimboev O.K. Keys-stadi - iqtisodiy oliy o'quv yurtidagi zamonaviy ta'lim texnologiyasi: Ilmiy-uslubiy qo'llanma /"Zamonaviy ta'lim texnologiyalari" turkumi. - T.: TDIU, 2009.
17. Usmanov Q. O'zbekistan tariyxi. Milliy g'a'rebsizlik da'wiri. Akademiyaliq licey ha'm ka'sip-o'ner kolledjleri ushin sabaqliq. T. O'qituvchi, 2003.
18. J.Yo'ldoshev, F.Yo'ldosheva, G.Yo'ldosheva. "Interfaol ta'lim sifat kafolati".-T.:2008

III.A'meliy shunig'iw ushin materiallar

Tariyx oqitwda paydalanilatug'in interaktiv metodlar

"Qarama-qarsi mu'na'sibet" metodi

Metod o'z mazmunina qarag'anda o'zlestirilgen bilimlardi analiz h'a'm sintez qilw tiykarında tiykarg'ı ha'mde ekinshi da'rejeli mag'lıwmatlar sıpatında toparlarg'a ajratıw imkanın beredi. Metodtı qollawda to'mendegi ha'reketler a'melge asırladı:

• Temanın' ulıwma mazmunı yadqa alınıp, onın' a'h'miyetin jarıtıwshı tayanış tu'sinikler anıqlanadı; olar ba'rh'ulla izbe-izlikte qayd etiledi; tu'sinikler shaxsiy jandasıw tiykarında za'ru'r h'a'm og'an shekem kerekli

Talabalar xızmetinin' samaradorligini ta'miyinlew ushın olardıń
itibarlarına to'mendegi tablitsalardı beriw maqsetke muwapıq.

1. Jeke ta'rtipte islew protsessinde paydalanıw ushın:

Temanın' a'hmiyeti

№	Za'ru'r tusinikler	№	Za'ru'r bolmag'an tu'sinikler
1		1	
2		2	
3		3	

2. Jamaat tiykarında islew protsessi ushın:

Temanın' a'hmiyeti

№	Jamiyettin' sotsiallıq (ekonomikalıq, ma'deniy) o'mirindegi roli	№	Jeke o'mirindegi roli
1		1	
2		2	
3		3	

“Su'wretlerdi tuwrı jaylastırıw” metodi

Kishi toparda islewde usı metodtan paydalanıw ha'm ijabıy natiyjelerge kepillik beredi. Metodtı qollawda to'mendegi ha'reketler a'melge asırıladı:

juplıqqa birigedi; juplıqlarg'a tema mazmunın jarıtwshı tiykarg'ı tu'sinikler (tayanış so'zler, sanalar, sanlar, belgiler h'a'm b.)nı kartochkalarg'a qayd etiw wazıypası ju'klenedi; oqıtwshı oqıwshılar menen birgelikte toparlar ta'repinen tapsırmanın' orınlanıwın tekseredi; tapsırmanı orınlag'an topardın' bir ag'zası oqıtwshı rolin orınlaydı h'a'm tapsırmanın' sheshimin jazıw taxtayshag'a jazadı; klass oqıwshıları jazıw taxtasında qayd etilgen pikirdi sharxlaydı(tayanış so'zler, sanalar, sanlar, belgiler qanday ma'nini an'latıwdı aytadı); tuwrı juwap bergen oqıwshı rolin orınlap, juyatliklerge tema mazmunın jarıtwshı sxema, tablitsa yaki ko'rgizbe jaratıwdı tapsıradı h'a'm oqıtwshı ja'rdeminde

Eger tapsırma toparlar ta'repinen tuwrı orınlang'an bolsa, juwmaqlawshı protsesste oqıwshılarda temanın' barlıg'ın bo'limler ortasındag'ı logikalıq baylanıslı ha'mde baylanışlıqtı analiz h'a'm sintez tiykarında anıqlaw ko'nlikpeleri hasil qılınadı.

“Pikirli hu'jim” (“Mozgovaya ataka”) metodi

“Pikirli hu'jim” metodınan paydalanıw waqtıda oqıwshılardıń sanı aspaslıg'ı maqsetke muwapıq. Usı metodqa tiykarlang'an shınıg'ıw bir saatqa qadar tashkil etilishi mumkin.

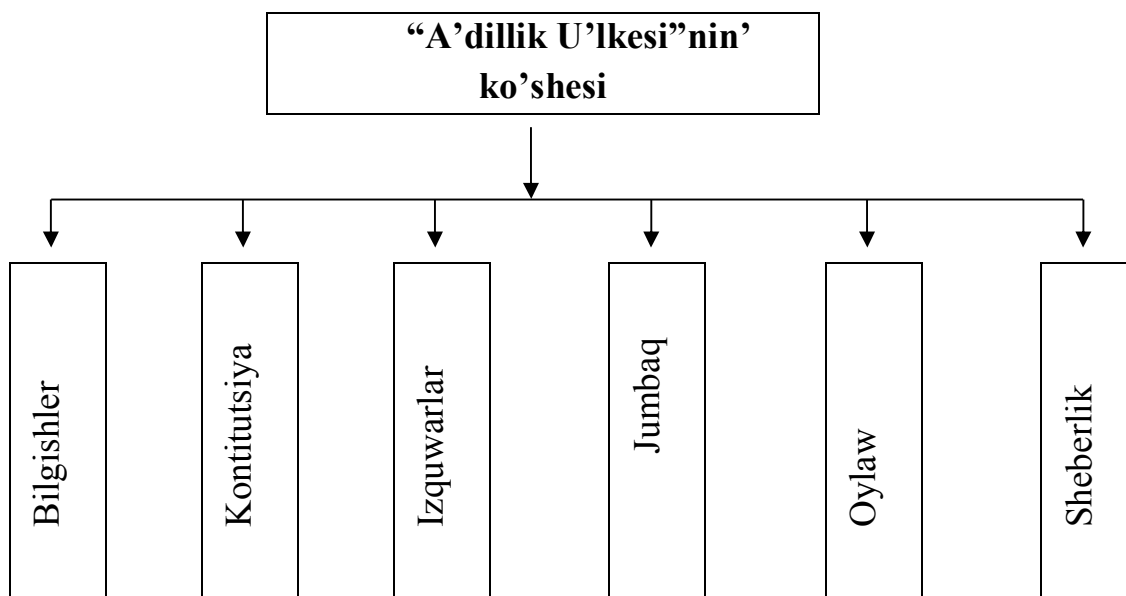
Usı metod tiykarlang'an oqıwshılardıń shınıg'ıwlar protsessindegi aktivliklerin ta'miynlew, olardı erkin pikir ju'ritiwge xoshametlew ha'mde bir qıylı pikirlew inersiyadan azat etiw, h'a'mme waqıt tema h'aqqında ren'be-ren' ideyalardı toplaw, sonday-aq, wazıypalardı hal etiw protsessinin' da'slepki basqışında payda bolg'an pikirlerdi jen'iwge u'yretiw ushın xızmet qıladı.

“Pikirli hu'jim” metodi A.F.Osborn ta'repinen usınıs etilgen. bolıp, onın' tiykargı printsipi h'a'm sha'rti shınıg'ıw (bahs)tın' ha'r bir qatnasqanın ta'miynlew.

Ta'lim protsessinde usı metodtan durıs h'a'm muwapıq paydalanıw oqıtıwshının' pedagogikalıq sheberligi h'a'm oylawdın' ko'leminin' ken'ligine baylanışlı boladı.

“A'dillik u'lkesine sayahat”

Rolli oyınlardan ja'ne biri – “A'dillik u'lkesine sayaxat” dep ataladı. Oyının' maqseti – oqıwshılar huqıqıy bilimlerin teren'lestiriw, olarda huqıqıy sana sezim h'a'm zeyindi qa'liplestiriw. Usı oyın bellesiw formasında da uyımlastırılıwı mu'mkin. Onda eki yaki to'rt topar qatnasıp, bir qatar sha'rtlerdi orınlaydı. “A'dillik u'lkesi”de to'mendegi ko'sheler bar.

“Bilgishler” ko’shesi

Bul jerde ha’r topar su’wretlerde sa’wlelengen yaki o’zleri tanlap alg’an varaqlardan atları jazılg’an ma’mleket, siyasat h’a’m huqıq arbablarının’ o’miri, xızmeti h’aqqında gu’rrin’ etip beriwleri kerek boladı. Oyında:

Aristotel, Platon, Abu Nasr Forobiy, Burxoniddin Marg’iloniy, Amur Temur, Mirzo Ulug’bek, Jaloliddin Davoniy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Fayzullo Xwjaev, Akmal Ikromov, Islom Karimov, Kabilar twg’risidagi mag’lıwmatlardı beriw talap etiledi.

“Sheberlik” ko’shesi

Bul jerde ha’r bir topar tariyxıy temada qosıq aytıp beriwleri kerek (usı sha’rtte aqlaqıy temadag’ı, tiykarınan, hah’ıyxat, a’dillik, watanpa’rwarlıq kibi tuyg’ılar haqqındag’ı ko’rkem shıg’arma u’lgilerinen de paydalanıw mu’mkin).

Rolli oynlar tiykarında sho’lkemlestirilgen bellesiwler oqıwshılarda teoriyalıq tariyxıy bilimlerdi puxta iyelew, huqıqıy xızmetti sho’lkemlestiriw ıxtıyatlıq ju’zege keliwine tu’rtki beredi.

Demek oyn texnologiyaları tu’rlishe. Biraq olardıń barlıg’ı o’z mazmunına qarag’anda jeke maqset qaray bag’darlanadı. Yag’nıy olar oqıwshılardıń teoriyalıq bilimlerin teren’lestiriw, ken’eytiriw, iyelegen teoriyalıq bilimlerin a’meliyatta o’z betinshe h’a’m jaqsı paydalana alıw ko’nlikpelerdi hasıl qılıw h’a’m olardı sotsiallıq-ekonomikalıq mu’na’sibetlerdi uyımlastırıwg’a tayarlaw, sotsiallıq aktivlikti qa’liplestiriw, jetik aqlaqıy sıpatlardı ju’zege keltiriw, teren’ h’a’m sag‘lam pikir, ken’ du’nya qaras iyesi bolg’an ka’mil shaxstı kamal taptırıwg’a xızmet qıladı.

“Konstitutsiya” ko’shesi

Ol jerde ha’r bir topardın’ O’zbekistan Respublikası Konstitutsiyası mazmunın qay da’rejede biliwleri ha’mde sharxlawı anıqlanadı. Topar ag’zalarının’ bul h’aqqındag’ı bilimlerin Respublika konstitutsiyası boyınsha du’zilgen sawallarg’a olardın’ bergen juwapların “5”ballı sistema boyınsha bahalaw tiykarında keshedi.

“Oyshıllar” ko’shesi

Bul jerde ha’r bir topar“Tariyx” kursı do’geregindagi qa’legen tema tiykarında ko’rsetpeli qural, tablitsa yaki sharx tayarlawı kerek boladı.

Jumbaq ko’shesi

Bul jerde toparlar itibarındag’ı tariyxıy mazmundag’ı rebus yaki krossvordlardı sheshiw wazıypası yaki to’mendegi ko’rinistegi tablitsa mazmunın jarıtw tapsırıladı (O’zbekistan Respublikası Konstitutsiyası teması boyınsha):

a) O’zbekistan Respublikası Konstitutsiyasının’ to’mendegi berilgen bo’lim h’a’m baplardın’ qanday atlanıwın aytın’:

1-bo’lim 1-bap	5- bo’lim 21-bap	3- bo’lim 14-bap
2- bo’lim 7-bap	6- bo’lim	4- bo’lim 16-bap

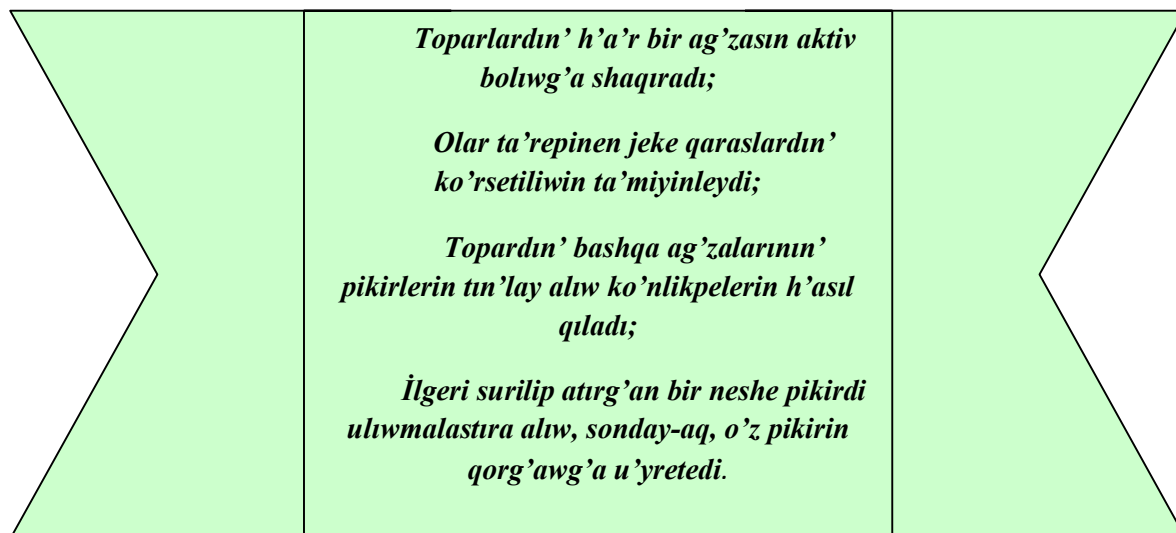
b) To’mendegi berilgen ipadalar qaysı yuridik xu’jjetlerdin’ mazmunın jarıtw:

Tapsırmalar		
Usı nızam puqaralarg’a ta’lim ta’rbiya beriw; Ka’sip o’ner u’yreniw din’ huqıqıy tiykarların belgileydi ha’mde puqaralardın’ bilim alıwdan ibarat konstitutsiyalıq huqıqtı ta’miyinlewge qaratılğan	O’zbekistan Respublikasının’ ulıwma orta ta’lim mektepleri o’z xızmetlerinde “Ta’lim h’aqqındag’ı” Nızamg’a; Sol nızamg’a muwapıq qabıl etiletug’ın basqa nızamshılıq h’u’jjetlerine h’a’m usı nızamg’a a’mel qıladı	Milliy dasturdin’ maqseti xalıqtın’ barlıq qatlamlarının’ huqıqıy sawatlılıqqa erisiwleri joqarı da’rejedegi huqıqıy sanag’a iye bolıwlarına ha’mde huqıqıy bilimlerde ku’ndelik o’mirge qolay alıwları huqıqıy ma’deniyattı qa’liplestiriwdin’ ken’ qamtıg’an sistemanı jaratadı

«6x6x6» metodu:

«6x6x6» metodı tiykarında sho'lkemlesip atırg'an shınıg'ıwda ha'r birinde 6 dan qatnasıwshı bolg'an 6 topar oqıtıwshı ta'repinen ortag'a taslang'an mashqala (ma'sele)ni dodalaydı. Belgilengen waqıt aqırına jetken oqıtıwshı 6 topardı qayta du'zedi. Qaytadan qa'liplesken toparlardın' ha'r birinde alding'ı 6 toparan birewden wa'kil boladı. Jan'a qa'liplesken topar ag'zaları o'z jama'a'sidegilerge alding'ı topar ta'repinen mashqala (ma'sele) sheshimi sıpatında berilgen juwmaqtı bayan etip beredi h'a'm usı sheshimlerdi birgelikte dodalaydı

«6x6x6» metodının' abzallıq ta'repleri to'mendegilerden:

En' keregi, shınıg'ıw qatnasıwshılarının' biri qısqa waqıt (20 minut) ishinde de qatnasıwshıları, ha'm tın'lawshı, ha'm lektsiyashı sıpatında xızmet alıp baradı.

Sheshiw ushın belgilengen waqıt aqırına jetkennen keyin, oqıtıwshı toparlardı qaytadan qa'liplestiredi. Jan'adan qaliplesken ha'r bir topar da alding'ı 6 topar dın' ha'r birinen birewi wa'kil bolıwına o'z aldına itibar qaratıladı. Oqıwshılar o'z orınların almastırıp alğanlarınan son' belgilengen waqıt ishinde topar ag'zaları alding'ı toparlarına tapsırılğ'an wazıypa h'a'm onın' sheshimi h'aqqında toparlaslarına tapsırılğ'an wazıypa h'a'm onın' sheshimi h'aqqında toparlaslarına aytıp beredi. Sol ta'rtepte jan'adan qaliplesken topar alding'ı toparlar ta'repinen qabıl qılınğ'an juwmaqlar (tapsırma sheshimleri)n dodalaydı h'a'm juwmaqqa keledi.

“Bilemen. Biliwdi qa'leymen. Bilip aldım” metodı

Usı metod oqıwshılarg'a barlıq temalar boyınsha bilimleri da'rejesin bahalay alıw imkanın beredi. metodtı qollau protsessinde oqıwshılar menen toparlı yaki birgelikte islew mumkin. Topar bolıp islesiwde shınıg'ıw juwmag'ında ha'r bir topar ta'repinen orınlang'an xızmet analiz etiledi. Toparlardın' xızmetleri to'mendegi ko'riniste sho'lkemlesiwı mu'mkin:

1) Ha'r bir topar ulıwma sxema tiykarında oqıtıwshı ta'repinen berilgen tapsırmalardı orınlardı h'a'm shınıgıw son'ında toparlardın' mu'na'sibetleri proekt ba'ntleri boyınsha ulıwmalastırıladı;

2) toparlar ulıwma sxemanın' o'z aldına ba'ntleri boyınsha oqıtıwshı ta'repinen berilgen tapsırmalardı orınlaydı.

Oqıw xızmeti jazıw taxtası yaqı is qag'azında o'z ko'rinisin tapqan sxema tiykarında sho'lkemlesedi.

Bilemen	Biliwdi qaleymen	Bilip aldım

Metodtan paydalanıw u'sh basqısh tiykarında a'melge asırıladı, yg'nıy:

1. Oqıwshılardıń u'yreniliwshi rejelestirilip atırǵan tema boyınsha tu'siniklerge iyelik da'rejeleri anıqlanadı.

2. Oqıwshılardıń tema boyınsha bar bilimlerin bayıtıwǵa bolǵan ıqtıyajların u'yrenedi.

3. oqıwshılar temag'a tiyisli mag'lıwmatlar menen tolıq tanıtırıladı.

Basqıshlar boyınsha a'melge asırılǵan hareketlerdin' tolıq mazmunı to'mendegishe:

oqıwshılar toparlarg'a biriktiriledi; oqıwshılardıń jan'a tema boyınsha tu'siniklerge iyelik da'rejesi u'yreniledi; oqıwshılar ta'repinen qayd etilgen Proektin' 1-bandine jazıp barıladı; oqıwshılardıń jan'a tema boyınsha bar bilimlerin bayıtıwǵa bolǵan ıqtıyajları u'yreniledi; oqıwshılardıń aqtıyajları sıpatında bayan etilgen tu'sinikler proektin' 2-bandine jazıp qoyıladı; oqıtıwshı jan'a temag'a tiyisli ulıwma mag'lıwmatlar menen oqıwshılardı xabardar qıladı; oqıwshılar o'zlestirgen jan'a tu'sinikler anıqlanadı; bayan etilgen jan'a tu'sinikler proektin' 3-bandine jazıp qoyıladı; shınıǵıwlar juwmag'ında jeke proekt jaratıladı.

“Domalaq qar oyını” metodu

Bul metod da temanı barlıq bo'limlerge bo'lgen h'alda o'zlestiriw imkanın beredi ha'mde oqıwshılarda topar h'a'm juplıqta isleu ko'nlikpelerin qa'liplestiriwde xızmet qıladı. Metodtı qollaw protsessinde to'mendegi hareketler a'melge asırıladı:

Su'wretli kartochkalar tayarlanadı:

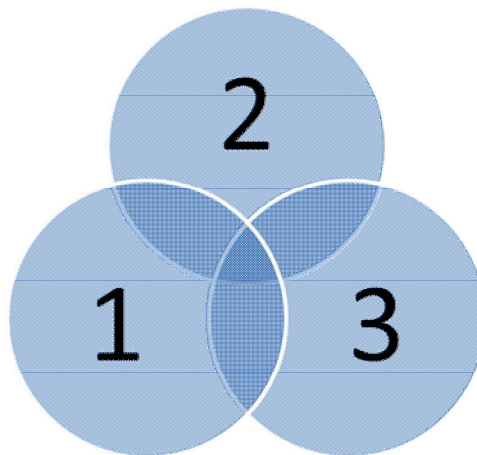
Olardıń arqa ta'repke temanı o'zlestiriwge tiyisli on bes varianttan ibarat tapsırmalar jazıladı; auditoriya talabalari eki yaki u'sh toparg'a bo'linedi (toparlardı hasıl qılıwda Su'wretli kartochkalardan paydalanılardı); h'a'r bir topar' ag'zaları bir neshe juplıqlarg'a berkitiledi; h'a'r bir juplıq bir varianttag'ı tapsırmanı orınlaydı; protsess juwmag'ında ulıwma juwmaqlar shıǵarılardı.

“Domalaq qar oyini” metodidan barlıq bo’lim yaki bablar boyınsha o’zlestirilgen teoriyalıq a’meliy bilimlerde bekkemlew maqsetinde paydalanıw qolay.

“Ven diagramması” strategiyası (metodi)

Bul strategiya oqıwshılarda temag’a qarag’anda analiz jandasıw, ayırım bo’limler negizinde temanın’ ulıwma mazmunın o’zlestiriw (sintezlew) ko’nlikpelerdi hasıl etiwge bag’darlaydı. Strategiya kishi toparlardı qa’liplestiriw tiykarında sxema boyınsha a’melge asırıladı.

Jazıy taxtası o’z-ara ten’ to’rt bo’lekke ajratıladı h’a’m ha’r bir bo’lekke

to’mendegi sxema cızıladı:

Strategiya oqıwshılar ta’repinen o’zlestirilgen o’z-ara jaqın teoriyalıq bilimler, mag’lıwmatlar yaki dalillerdi qıyaslap analiz etiuge ja’rdem beredi. Bul strategiyadan barxama bo’lim yaki bablar boyınsha juwmaqlaushı sabaqlardı sho’lkemlestiriwde paydalanıw ja’nede jaqsı.

Strategiyanı qollaw basqışları to’mendegilerden ibarat:

Oqiwshilari to'rt toparg'a bo'linedi; jaziw taxtasina tapsimaqni orinlaw mazmunin ko'rsetiwshi sxema ciziladi;

h'a'r bir toparg'a o'zlestirilip atirg'an tema (bo'lim, bap) ju'zesinen o'z aldina tapsirmalar beriledi;

tapsirmalar orinlang'annan, topar' ag'zaları arasınan liderler tan'lanadi;

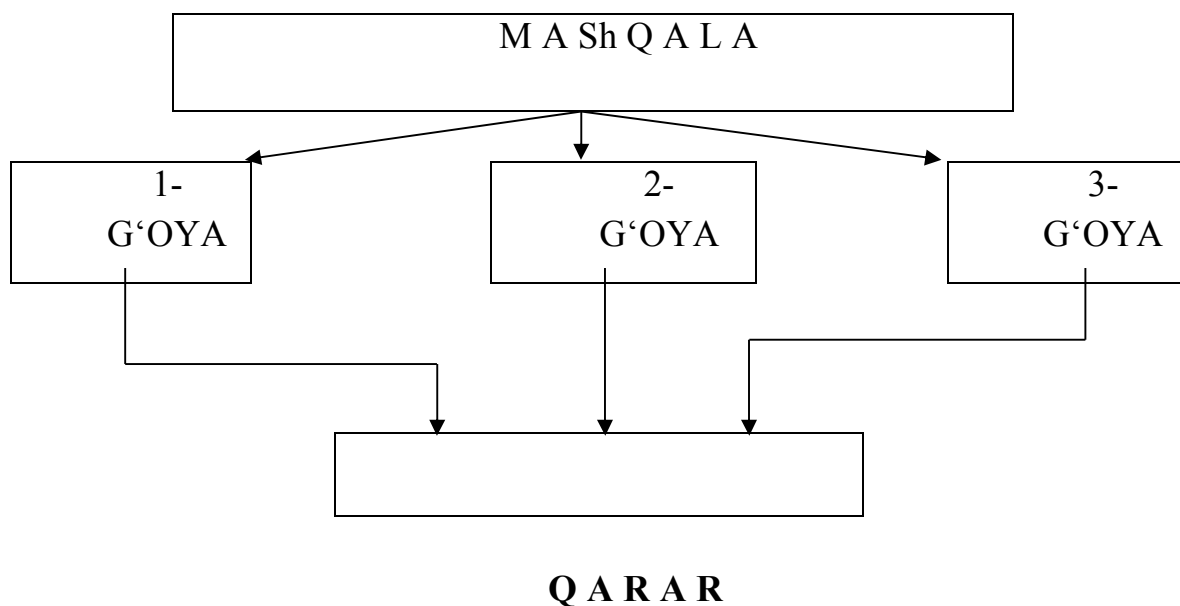
“Ven diagrammasi” strategiyasin qollaw protsessinde toparlar ta'repinen sho'lkemlestiriushiler xizmet mazmunin to'mendegishe (akademik litseylerdin' 1-kursında oqitilatug'ın “Tariyxıy u'lketanıushi” pa'ni boyınsha “O'zbekistan Respublikası geografiyası” teması tiykarında bilimlerde u'yreniw tiykarında ashıp beriledi):

Toparlar	Diagrammani n' ta'rtip nomeri	Tapsirmalar mazmuni
1-topar	1-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı tegislikler
	2-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı tawlar
	3-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı taw aralıq
2- topar	1-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı neft h'a'm gaz ka'nleri
	2-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı ko'mir ka'nleri
	3-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı mis h'a'm altın ka'nleri
3- topar	1-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı da'ryalar
	2-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı ko'ller
	3-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı suw saqlag'ishlar
4-topar	1-diagramma	O'zbekistan aymag'indag'ı sho'ller
	2-diagramma	Sho'l o'simlikleri
	3-diagramma	Sho'l h'aywanlari

“Qararlar shejiresi” (Qararlar qabil etiw texnologiyası) metodu

“Qararlar shejiresi” metodu barlıq pa’n tiykarları h’aqqındag’ı bir qatar quramalı temalardı o’zlestiriw ma’lim maselelerdi h’a’r ta’repleme puxta analizlew tiykarında olar ju’zesinen barxama juumaklar arasınan en’ maqul h’a’m tuwrısın tabıwg’a bag’darlang’an texnik jandasıwlar. Bull metod, sonday-aq alding’ı jag’daylarda qabil etilgen qararlar mazmunın jane bir analiz etiu h’a’m onı tolıq tu’siniuge xızmet etedi.

Topar yaki auditoriya okıushıları qatnasında qollanılatus’ın “Qararlar shejiresi” bir neshe on oqıwshılardıń bilimleri da’rejesin anıqlaw olardı pikirlerin ja’mlew h’a’m bah’alaw imkanın beredi. Ta’lim protsessinde usı metodtıń qollanıluwı barlıq mashqala ju’zesinen aqıllıq penen qarar qabil etiu oqıwshılar ta’repinen bildirilip atırg’an h’a’r bir variant olardıń maqul h’a’m de naqabil ta’replerin analiz etiu imkaniyatın jaratadı. Shınıg’ıw protsessinde oqıwshılar to’mendegi cızılma tiykarında du’zilgen tablitsanı toltıradı (yaki usı tartibtegi xızmetin alıp barıuda jazıw taxtasınan paydalanadı):

“Qararlar shejiresi” metodu to’mendegi sha’rtler tiykarında qollanıladı:

1. Oqıwshı shınıg’ıw baslanıwınan aldın analiz ushın temag’a tiyisli bir mashqalanı belgileydi. Toparlar ta’repinen qabil etilgen juwmaqlardı jazıw ushın plakatlardı tayarlaydı.

2. Mug’allım oqıwshılardı 4 yaki 6 adamnan ibarat toparlarg’a ajratıladı. Mashqalanın’ h’al etiliwi ol h’aqkında en’ maqul qarardıń qabil etiliwi ushın barxama waqıt belgilenedi.

3. Qarardı qabil etiu protsessinde toparlardıń ha’r bir ag’zası ta’repinen bildirilip atırg’an variantlardıń maqullıq h’amde namakul da’rejeleri tolıq dodalanadı. Ha’r bir

varianttın' abzallıq abzal emes natiyjeleri azıp barıladı Bildirilgen variantlar tiykarında mashqala unamlı h'al etiwge xızmet etiushi usıl h'aqında topar ag'zaları bir toxtamg'a kelip aladı.

4. Bah'slar ushın ajratılǵ'an waqıt aqırına jetkennen keyin, ha'r bir topar ag'zaları o'z toparı qararı h'aqqında axborot beredi. Zaru'r hallarda mug'allim basshılıǵ'ında barlıq oqıwshılar bildirilgen juwmaqlardı bir-biri menen salıstıradı.

Mashqala h'aqında bildirilgen qararlar h'aqqında sorawlar tug'ılǵ'anday bolsa olarg'a juwaplar qaytarılıp barıladı barıladı, anıq emeslerge anıqlıq kiritiledi. Egerde barlıq toparlar ta'repinen mashqala ju'zesinen birdey qararg'a kelgen bolsa, oqıtıwshı bunın sebebin tu'sindiredi.

"Qararlar shejiresi" metodtın' o'zine ta'n ta'repi sonnan ibarat, bull metod ma'lim proekt tiykarında qollanıladı. Usı proekt to'mendegi ko'rinske iye:

"QARARLAR SHEJIRESI" metodi

Ulıwma mashqala

1-qarar variantı		2-qarar variantı		3- qarar variantı	
Abzallıǵı	Kemshiligi	Abzallıǵı	Kemshiligi	Abzallıǵı	Kemshiligi
QARAR:					

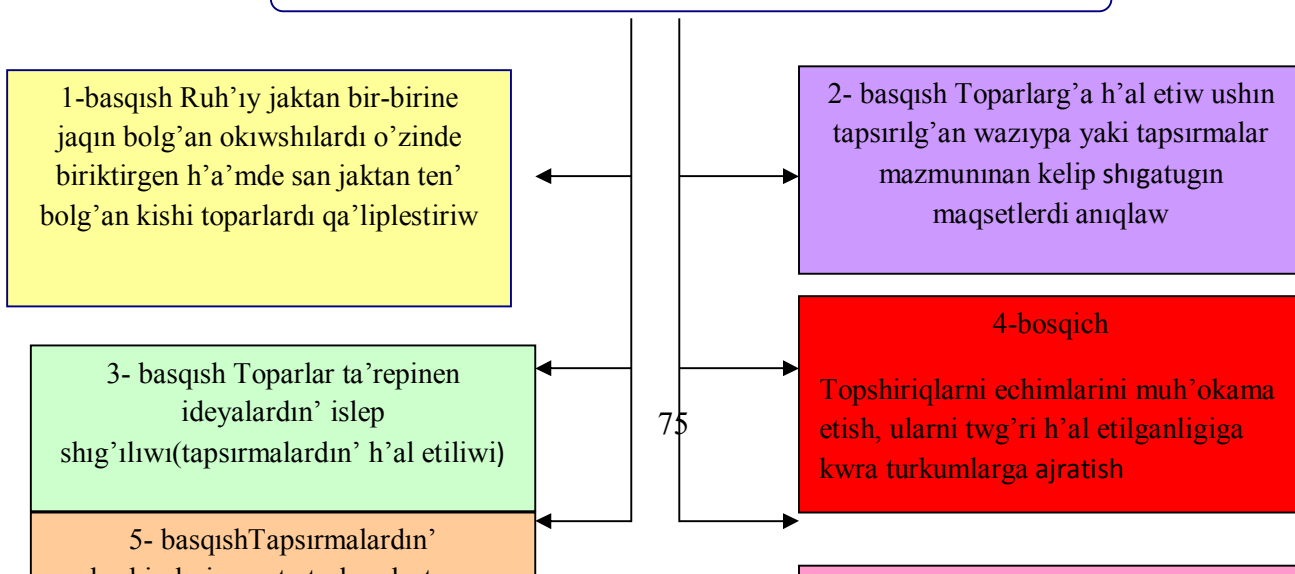
"Pikirlerdin' shiddetli hu'jimi" metodi

Metodtın' mazmunı to'mendegishe:

Ja'ma'a't arasında tapsırmalardı orınlap atırǵ'an h'a'r bir oqıwshının' jeke imkaniyatların ju'zege shıǵ'arıwǵ'a ko'meklesiw; oqıwshılarda ma'lim ja'ma'a't (topar) ta'repinen bildirilgen pikirge qarsı ideyanı ilgeri surıwden ibarat.

Bull metodtan paydalanıwǵa tıykarlangan shıǵıw bir neshe basqısha sho'lkemlestiriledi. Olar to'mendegilerden ibarat:

Metodtan paydalanıw basqıshları

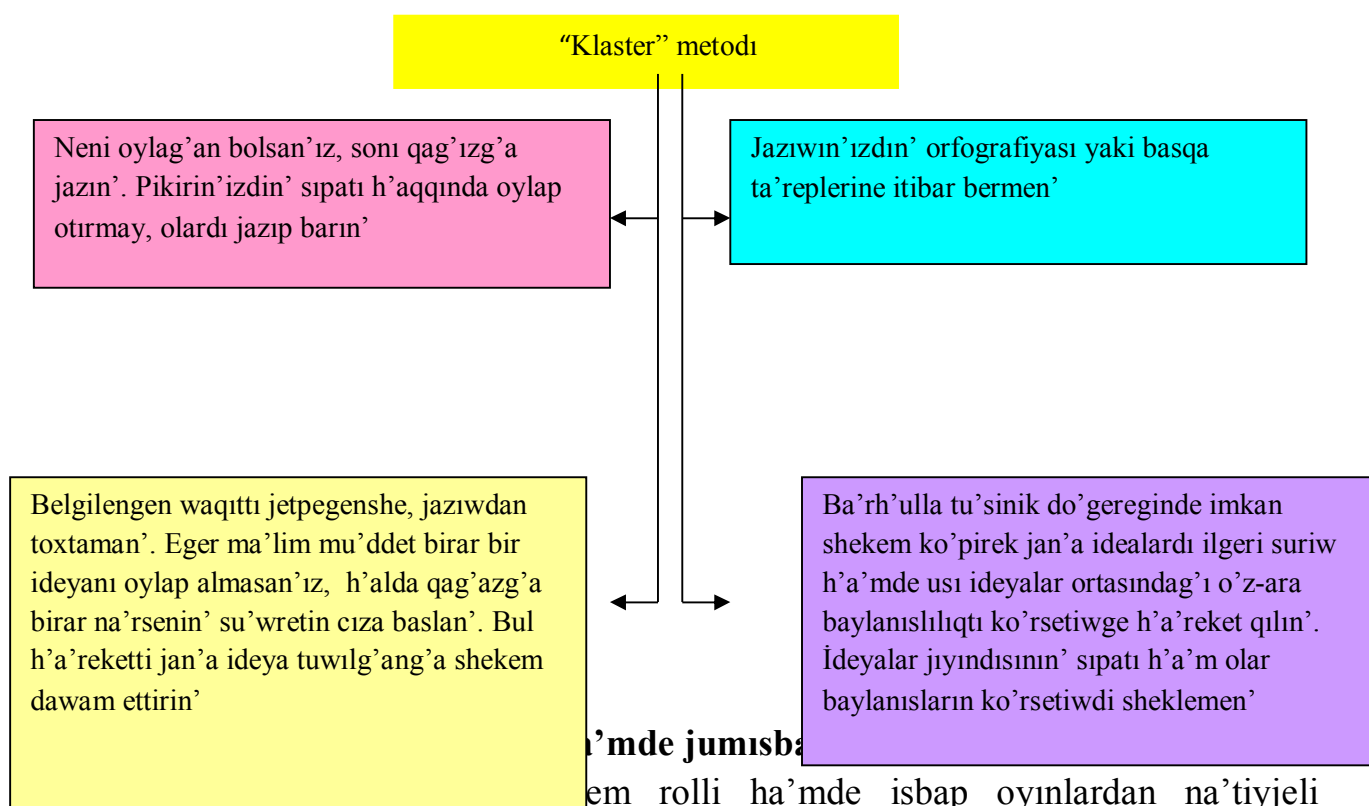

“Klaster” metodu

Klaster (g‘umsha, baylam) metodu pedagogikalıq, didaktikalıq strategiyanın forması bolıp, ol oqıwshılarg’a ıxtıyariy mashqalalar h‘aqqında erkin, ashıq oylaw h‘a‘m jeke pikirlerdi biyma‘lel bayan etiw ushın sharayat jaratıwg’a ja‘rdem beredi. Bul metod tu‘rli ideyalar ortasında baylanıslar h‘aqqında pikirlew imkaniyatın beriwshi du‘zilme anıqlawdı talap etedi. “Klaster” metodu anıq obektke bag‘darlanbag‘an pikirlew forması sanaladı. Onnan paydalanıw insan miyi xızmetin islew printsipi menen baylanıslı ra‘wishte a‘melge asadı. Usı metod temanın‘ okıwshılar ta‘repinen teren‘ h‘a‘mde puxta o‘zlestirilgenge shekem pikirlew xızmetinin‘ bir tegiste bolıwın ta‘miyinlewge xızmet etedi.

Stil h‘a‘m Stil ideyasına muwapıq islep shıg‘ılǵ‘an “Klaster” metodu puxta oylang‘an strategiya bolıp, onnan oqıwshılar menen jeke ta‘rtipte yaqı topar tiykarında sho‘lkemlestiriletug‘ın shınıǵ‘ıwlar protsessinde paydalanıw mu‘mkin. Metod topar tiykarında sho‘lkemlesip atırǵ‘an shınıǵ‘ıwlarda oqıwshılar ta‘repinen bildirilip atırǵ‘an ideyalardıń jıynag‘ı tarzinde ko‘rsetiledi. Bul bolsa ilgeri su‘rilgen ideyalardı ulıwmalashtırıw h‘a‘m olar ortasındag‘ı baylanıslardı tabıw imkanın jaratadı.

“Klaster” metodınan paydalanıwda to‘mendegi sha‘rt-sharayatlarg’a a‘mel etiw talap etiledi.

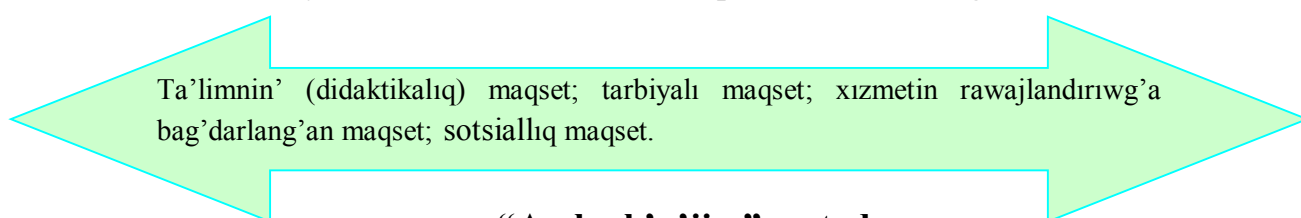
o‘nimde jumısbaşqaruvda o‘nim em rolli ha‘mde isbap o‘yinlardan na‘tiyjeli paydalanıwǵ‘a itibar berilmekte. Oyin waqtında o‘nimdar emes, ba‘lkim protsessli halat sho‘lkemleskenligi sebepli oqıwshılar su‘wretli jag‘daylardı jaratıw tiykarında o‘zlerinin‘ a‘tirapqa bolǵ‘an mu‘na‘sibetlerin ta‘biyiy ko‘rsete aladı. Oyinlı aktiv

xızmet bolsa olardıń imkaniyatların asırıp, oyların rawajlandırıwǵa ja'rdem beredi. Oqıwshılardıń teoriyalıq bilimlerin a'meliy ko'nlikpe h'a'm qa'niygeligine aylandırıw olarda bilim boyınsha aktivlikti ju'zege keltiriw, olardı sotsiallıq mu'na'sibetler protsessine bag'ishlasa rolli ha'mde isbap oyınlar o'zine ta'n orın tutadı.

Oyın texnologiyaları ta'lim na'tiyjeliligin ta'miyinlew, oqıwshılarda aktivlikti ju'zege keltiriw, bilim, ko'nlikpe, qa'niygeligin qa'liplestiriw waqıttı qısqartırıw, ta'limdi jedellestiriwge ja'rdem beredi.

Oyın protsessinde ko'rsetiwshi psixologiyalıq qa'siyetler ha'r oqıwshıǵa jeke imkaniyatların ko'rsete alıw imkanın beredi, olardıń sotsiallıq o'mirde iyelegen ornın rawajlandıradı, olarda o'z-o'zin ko'nlikpelerin hasıl qıladı.

Oyınlar sho'lkemlestiriw maqsetleri to'mendegilerden:

“Aqılıy h'u'jim” metodu

Bul metod tema ju'zesinen berilgen mashqalalardı hal etiwde ken' qollanılatus'ın metod sanalıp, ol shınıǵ'ıw qatnasıwshılar mashqalalı h'aqqında ken' h'a'm ha'r tamanlama pikir ju'ritiw ha'mde o'z su'wretlewleri h'a'm ideyalardı unamlı paydalanıw h'aqqında ma'lim ko'nlikpe ha'mde qa'niygeligin hasıl qılıwǵa xoshametlenedi. Bul metod ja'rdeminde sho'lkemlesken shınıǵ'ıwlar protsessinde ıqtıyarlı tu'rde mashqalalar sebepli bir neshe original sheshimlerdi tabıw imkoniyatı tuwıladı. Aqılıy h'u'jim metodu tan'lap alıng'an temalar do'gereginde ma'lim qadriyatlar anıqlaw h'a'm olarg'a alternativ bolg'an ideyalardı tan'law ushın sharayat jaratadı.

Sabaq protsessinde “Aqılıy h'u'jim” metodınan paydalanıwda to'mendegi qag'ıydalarg'a a'mel qılıw talap etiledi:

1. Oqıwshılardı mashqala do'gereginde ken' pikir ju'ritiwge iytermelew, olardıń regionlıq pikirlerdi bildiriwlerine erisiw.

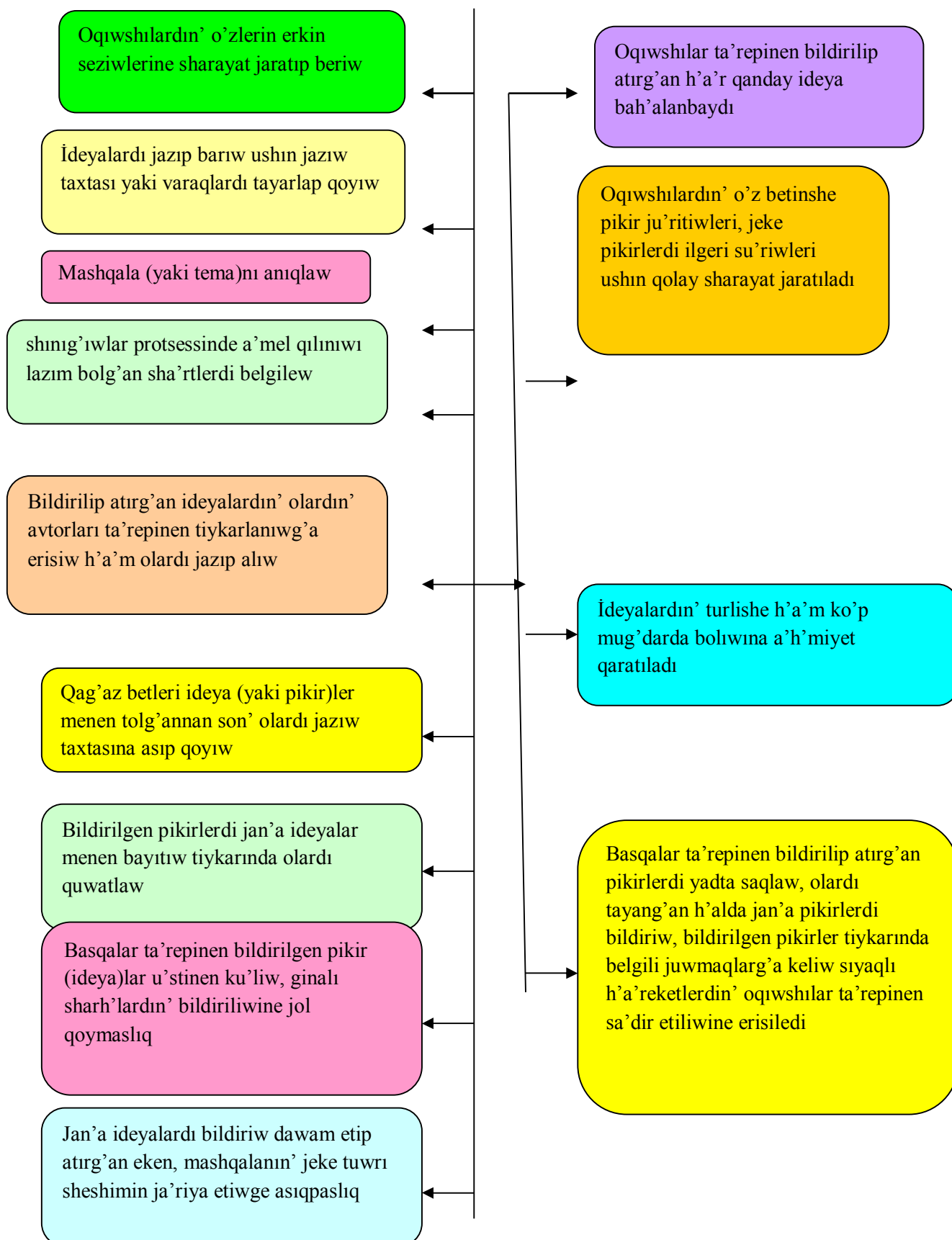
2. Ha'r bir oqıwshı ta'repinen bildirilip atırg'an pikirler xoshametlenip barıladı. Bildirilgen pikirler arasınan en' maqulları tan'lap alınadı. Pikirlerdin' xoshametleniwi na'wbettegi jan'a pikirlerdin' tuwılıwına alıp keledi.

3. Ha'r bir oqıwshı o'zinin' jeke pikirlerine tiykarlanıwı h'a'm olardı o'zgartiriwi mu'mkin. Aldın bildirilgen pikirlerini ulıwmalastırıw yaki olardı o'zgartiriw ilimiy tiykarlang'an pikirlerdin' qa'liplesiwine zaman ha'zirleydi.

4. Shınıǵ'ıw barısında oqıwshılar xızmetin standart talap tiykarda qadag'alaw, olar tamanınan bildirilip atırg'an pikirlerdi bahalawǵa jol qoyılmaydı. Olardıń pikirleri bahalanıp barılsa oqıwshılar dıqqatların jeke pikirlerin qorg'awǵa qaratadı,

aqıbette jan'a pikirler ilgeri su'rilmeydi. Metodtı qollawdan go'zlengen tiykarg'ı maqset oqıwshılardı mashqala boyınsha ken' pikir ju'ritiwge iytermelew ekenligin yadda tutqan halda olardıń jumısın bahalap barıwdan waz keshiw maqsetke muwapıq.

“Aqliy h’u’jim” metodu

FSMU (PRES) texnologiyası

«Zaxiriddin Muhammad Bobur» temasın u'yreniwde FSMU (PRES) texnologiyasınan paydalanıw mu'mkin. pikir, yaki ma'sele boyınsha o'z pikirın bayan etin'. S – Pikirin'iz bayanına bir sebep ko'rsetin'. M – Ko'rsetilgen sebepti tu'sindiriwshi (sıpatlaushı) misal keltirin'. Ol – pikirın'izdi ulıwmalastırın'.

Mısal: F.: Z.M.Bobur tek g'ana hu'kimdar g'ana emes, ba'lkim joqarı manawiyatlı insan bolg'an.

S.: U «Boburnama»nın' avtorı, Hindistanda Amritsar qalasında kitapxana ushın birinshi ma'rte arnauılı imarat qurdıradı, Deli qalasında kitapxanag'a tiykar saldı.

M.: Hindistan hu'kmdarı Ibrohim Lodinin' jen'ilisinen son', Malub qorg'anında sarkarda G'ozixan Boburg'a qarsılıq ko'rsetedi. Awır urıstan son' G'azıxandı jen'gen Bobur en' aldın, basqa ayırım hu'kimdarlar kibi onın' g'a'ziynexenasın qıdırmastan, G'azıxannın' kitapxanasın tawıp, qızıqqanlıg'ı ushın ha'tteki sol jerde tunep qaladı, uyqlamastan kitaplardan tan'lap, ulları Xumayung'a h'a'm Kamrang'a beriw ushın tayarlap qoyadı.

Ol: Bul misallardın' o'zi Z.M.Boburdın' joqarı ma'deniyatlı, ma'nawiyatı bay insan bolg'anlıg'ın sıpatlaydı.

«Sinkveyn» («bes qatar») metodi

Tariyxıy bilimlerni qaliplestiriwde «Sinkveyn» («bes qatar») metodi da a'hmiyetli. Onda juwaplar 5 qatarda qısqa keltiriledi: 1-qatarda tema bir so'z benen (ot bolıwı kerek) ataladı, 2-qatarda eki so'z benen ha'reketti ta'riflew (eki sıpat), 3-qatarda usı tema do'gereginde ha'reketlerdi ta'riflew (u'sh so'z, feyil kirgiziledi), 4-qatarda maqsetti ko'rsetiwshi 4 so'zden ibarat fraza boladı, 5-qatarda temanın' sinonimi ko'rsetiledi (bir so'z benen ko'rsetiliwi maqsetke muwapıq).

Mısal: 1) Amir Timur.

2) A'dalatlı, g'amxor.

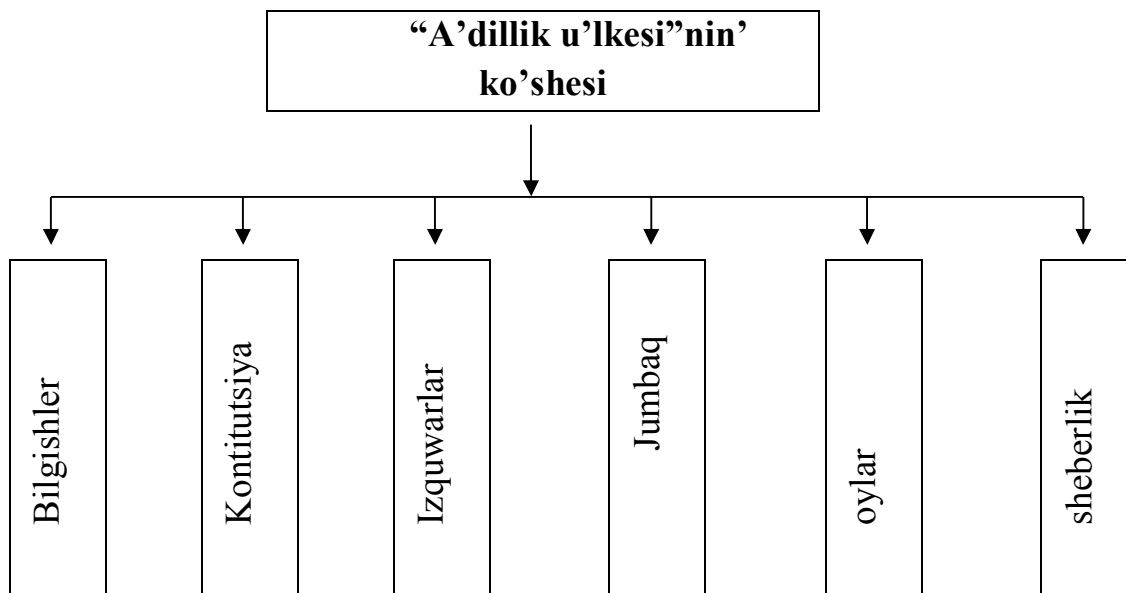
3) Maverennaxr h'a'm Xorasandı birlestirdi.

4) Ku'shli oraylasqan ma'mleket du'zdi.

5) Soqıpqıran.

“A’dillik u’lkesine sayahat”

Rolli oʻyinlardan ja’ne biri – “A’dillik u’lkesine sayahat” dep ataladi. Oʻyinning maqseti – oʻqıwshılar huqıqıy bilimlerin teren’lestiriw, olarda huqıqıy sana h’a’m zeyindi qa’liplestiriw. Usı oʻyin bellesi tarzinde de uyımlastırılıwı mu’mkın. Onda eki yaki to’rt topar qatnasıp, bir qatar shartlerdi orınlaydı. “Adillik u’lkesi”de to’mendegi ko’sheler bar.

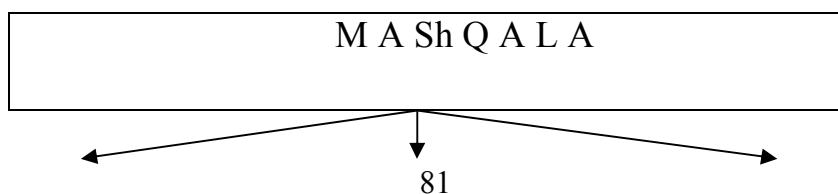

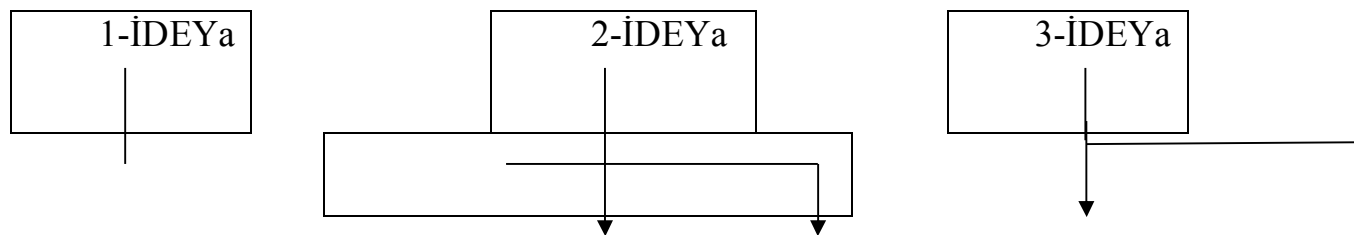
“Qararlar shejiresi”

(Qararlar qabıl qılıw texnologiyası) metodi

“Qararlar shejiresi” metodi pa’n tiykarları tuwralı quramalı temalardı o’zlestiriw, ma’lim maselelerdi ha’r ta’repleme, puxta analizlew tiykarında olar u’stinen juwmaqlar arasınan en’ maqul h’a’m de tuwrısın tabıwg’a bag’darlang’an texnik jandasıw. Usı metod, sonday-aq, aldındı jag’daylarda qabıl qılınğ’an qararlar mazmunın ja’ne bir bara analizlew h’a’m onı quramalı tu’sinikke xızmet qıladı.

Topar yaki auditoriya oʻqıwshıları qatnasında qollanilatug’ın “Qararlar shejiresi” bir neshe on oʻqıwshılardıń bilimleri darejesin anıqlaw, olardı pikirlerin ja’mlew h’a’m bahalaw imkanın beredi. Ta’lim protsessinde usı metodtıń qollanılıwı mashqala ju’zesinen aqıllıq penen qarar qabıl qılıwda oʻqıwshılar ta’repinen bildirilip atrgan h’a’m bir variant, olardıń maqul ha’mde namaqul jaqların analizlew imkaniyatın jaratadı. Shınıg’ıw protsessinde oʻqıwshılar to’mendegi cızba tiykarda du’zilgen toltıradı (yaki usı tartibtegi xızmetin alıp barıuda jazıw taxtasınan paydalanadı):

Q A R A R

“Qararlar shejiresi” metodı to’mendegi sha’rtler tiykarında qollanıladi:

1. Oqıtıwshı shınıg’ıw baslanıwınan aldın analiz ushın temag’a tiyisli birar mashqalanı belgileydi. Toparlar tamanınan qabıl qılınğ’an juwmaqlardı jazıu ushın plakatlardı tayarlaydı.

2. Oqıtıwshı oqıwshılardı 4 yaki 6 kisilerden ibarat toparlarga ajratıladi. Mashqalanın’ hal etiliwi, bul barada en’ maqul qarardın’ qabıl qılınıwı ushın waqıt belgilenedi.

3. Qarardı qabıl qılıw protsessinde toparlardın’ har bir ag’zası ta’repinen bildirilip atırg’an variantlardın’ maqullıq ha’mde namaqullıq da’rejeleri tolıq dodalanadı. Ha’r bir varianttın’ abzallıq h’a’m abzal emes ta’repleri jazıp barıladi. Bildirilgen variantlar tiykarında mashqalanı unamlı hal etiwge xızmet qılıwshı usıl h’aqqında topar ag’zaları bir toxtamg’a kelip aladı.

4. So’ylesiw ushın ajratılğ’an waqıt aqırına jetkennen keyin, ha’r bir topar ag’zaları o’z toparı qararı barasında axborot beredi. Za’ru’r hallarda oqıtıwshı basshılıg’ında barlıq oqıwshılar bildirilgen juwmaqlardı bir-biri menen qıyaslaydı.

Mashqala ju’zesinen bildirilgen qararlar h’aqqında sorawlar tuwılğ’anday bolsa, olarg’a juwaplar qaytarılıp barıladi, aniq emesliklerge anıqlıq kiritiledi. Egerde barlıq toparlar ta’repinen mashqala ushın birdey qararg’a kelingan bolsa, oqıtıwshı bunın’ sebebin tu’sindiredi.

“Qararlar shejiresi” metodının’ o’zine ta’n ta’repleri sonnan ibarat, bul metod ma’lim proekt tiykarında qollanıladi. Usı proekt to’mendegi ko’riniske iye:

“QARARLAR SHEJİRESİ” metodı

Ulıwma mashqala

1-qarar variantı		2-qarar variantı		3-qarar variantı	
Abzallıg’ı	Kemshiligi	Abzallıg’ı	Kemshiligi	Abzallıg’ı	Kemshiligi
QARAR:					

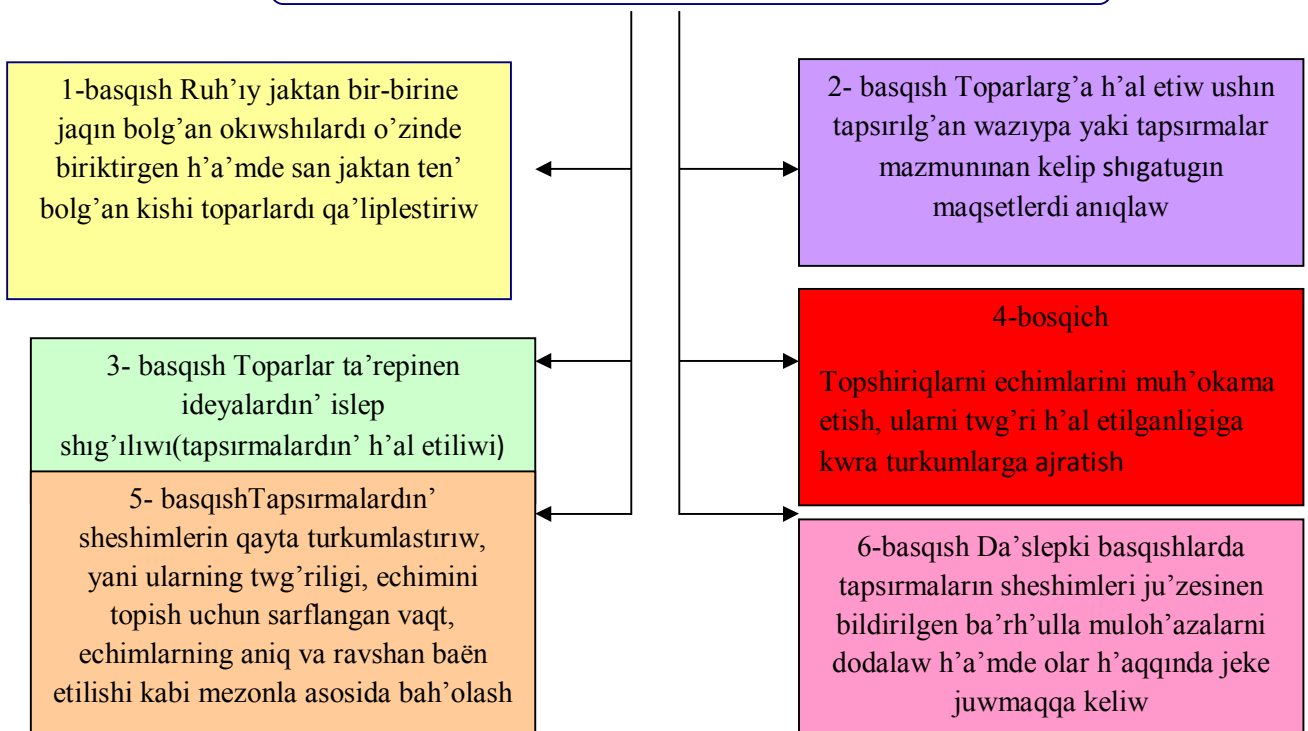
“Pikirlerdin’ shiddetli hu’jimi” metodı

Metodtın’ mazmunı to’mendegishe:

Ja'ma'a't arasında tapсыpmalardı orınlap atırǵ'an h'a'r bir oqıwshınıń jeke imkaniyatların ju'zege shıǵ'arıwǵ'a ko'meklesiw; oqıwshılarda ma'lim ja'ma'a't (topar) ta'repinen bildirilgen pikirge qarsı ideyanı ilgeri surıwden ibarat.

Bul metodtan paydalanıwǵ'a tiykarlang'an shınıǵ'ıw bir neshe basqısha sho'lkemlestiriledi. Olar to'mendegilerden ibarat:

Metodtan paydalanıw basqıshları

Oqıwshılar ta'repinen barxulla teoriyalıq bilimlerde puxta o'zlestiriliwine erisiw; waqıttı ekonomikalıq h'a'r bir oqıwshını aktivlikke iytirmelew olarda erkin pikirlew bilimin qa'liplestiriw.

Oyin texnologiyaları teoriyalıq bilimlerde bekkemlep, a'meliy ko'nlikpelerdin' qa'niygeligine aylanıwın ta'miyinlep qalmay, oqıwshılarda ku'shli sıpatların da ta'rbiyalaydı.

Ta'limnin' (didaktik) maqset; tarbiyalı maqset; xızmetti rawajlandırıwǵ'a baǵdarlawshı maqset; sotsiallıq maqset.

Oyinlar sho'lkemlestiruv maqsadlari to'randegiler:

S.Kallagannin' aytiwınsha, rolli oyınlarınin' jen'isli sho'lkemlesiwi ushın bir qatar sha'rtlerge a'mel qılıw za'ru'r. Olar to'randegi:

IV. O'Z BETINSHE TA'LIM USHIN SORAWLAR

1. O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda o'z betinshe ta'lim ushın ajratılğ'an saatlar haqqında pikirlerin'iz, mira't h'a'm qa'lewin'iz?
2. O'zbekistan tariyxı ta'lim mazmunın jan'alaw h'aqqında tiykarınan nelerge itibar qaratılıwı kerek dep oylaysız? pikirin'iz?
3. O'zbekistan tariyxın oqıtıw texnologiyaları ko'p qırlı bolıwı ushın WMKXWM da tariyx ta'limin sho'lkemlestirıwde jeke qaysı h'a'm qanday hu'jjetlerge tayanıp is ko'rmekdesiz?
4. O'z betinshe ta'lim alıwdın' oqıw-metodik ta'minatı.
5. O'zbekistan tariyxı sabaqların zamanago'y talaplar tiykarında sho'lkemlestirıw texnologiyası.
6. Presentatsiya sabaqların sho'lkemlestirıwge qoyılatus'ın talaplar.
7. O'zbekistan tariyxı ta'limi qurallarınan paydalanıwg'a innovatsion jandasıw
8. O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda lektsiya h'a'm seminar shınıg'ıwların proektlestirıw.
9. O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda oyınlı texnologiyalardan paydalanıw.
10. O'zbekistan tariyxı ta'liminde keys-stadi texnologiyasınan paydalanıw.
11. O'zbekistan tariyxı sabaqlarına proekt texnologiyasın ja'riya etiw.
12. O'zbekistan tariyxı sabaqlarına birgelikte oqıtıw texnologiyaların ja'riya etiw
13. O'zbekistan tariyxı ta'liminde aralıqtan ta'limdi sho'lkemlestirıw.
14. O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda axborot texnologiyaların ja'riya etiw.
15. O'zbekistan tariyxı pa'nlerinen elektron sabaqlıqlardı jaratıw.
16. Pa'nler boyınsha elektron oqıw komplekslerin jaratıw.
17. Elektron sabaqlıqlar, interaktiv doskalardan paydalanıw.
18. Jetekshilerdin' wazıypaları nelerden ibarat?
19. Demokratik jamiyetti barpa etiwde metodikalık jetekshi h'a'm metodikalıq elitannın' juwapkershilik nelerden ibarat?
20. U'yrenge bilimler O'zbekistan tariyxın'ız tiykarında metodik jetekshinin' metodik qıyapasın analizlep berin'.

• Ta'limde innovatsion protsesslerdin' ornı nede?

- “Innovatsiya” tu'sinikti ta'riplep berin'?
- “Innovatsion ta'lim texnologiyaları” n qanday tu'sinesiz?
- “Innovatsion ta'lim”, “Innovatsion ta'lim texnologiyaları” ortasında uqsas

h'a'm o'zine ta'n ta'replari qaysilar?

- Ta'limde da'stu'riylik h'a'm innovatsiya ortasindag'i pariqlik nede?
- Ta'limde innovatsion aktivlik degende neni tu'sinesiz?
- Ta'limde jeke bag'dardın' mazmunın tu'sindirip berin'?
- Joqari ta'limnin' ko'p basqishli sisteması qanday?
- Qanday komponentler didaktikanı u'yretiw h'a'm u'yreniwde o'z aldına a'h'miyetke iye?
- Ta'lim sistemasının' jan'a buwınlarında ma'mleket ta'lim standartlarının' ornı neden ibarat?
- Ta'limdi basqarıw sistemasında sho'lkemlesken jan'a buwınlardıń wazıypaları nelerden ibarat?
- Innovatsion jan'alıqlardı toplawshılardıń wazıypaları nelerden ibarat?
- Pedagogikalıq innovatsiyalardı toplaw h'a'm qollawshılar ortasındag'ı tiykarg'ı buwınnın' wazıypaları qanday?
- Ma'mleket ta'lim standartının' tiykarg'ı jen'isi nelerden ibarat? Qanday bah'slı ta'replari qayd etilmekte? DTS, dastu'r h'a'm sabaqlıqlardıń muwapıqlıg'ı analizi.
- Tariyx ta'lim konsepsiyası degende ne tu'siniledi? qaysı ta'replari na'zerde tutiladı?
- Tariyx pa'nin oqıtıwda qollanilatug'ın pedagogikalıq texnologiyalardı barlıq temalarda qollaw mu'mkinbe? Pikirin'iz.
- Tariyx pa'nin oqıtıwda oqıtıwshının' informatika h'a'm axborot texnologiyaları bilim da'rejesi qanday bolıwı kerek?
- O'z betinshe ta'limdi sho'lkemlestiriwdin' qanday tu'rlerin bilesiz?

Test tapsırmaları

№	Test tapsırmaları	Tuwrı juwap	alternativ juwap	alternativ juwap	alternativ juwap
1	«Innovatsion texnologiyalar» tu'sinigi qanday ma'nini an'latadı?	*jan'asha usıllar	alding'ı tajiriybeler	Zamanago'y usıllar	Da'stu'riy emes viyuzullar
2	Kadrlar tayarlaw milliy modelinin' tiykarg'ı quramlı bo'limleri tuwrı ko'rsetilgen qatardı belgilen'	*Shaxs, ma'mleket h'a'm ja'miyet, u'zliksiz ta'lim;	SHaxs, mahalla, semya	Ma'mleket h'a'm ja'miyet, mahalla, siyasiy partiyalar	U'zliksiz ta'lim, tarbiya, shan'araq
3	Kadrlar tayarlaw dastu'rin ju'zege shıg'arıw basqıshları neshe basqıstı o'z ishine aladı	*3	4	5	2
4	Kadrlar tayyarlaw milliy modeli o'z ishine to'mendegilerdin' qaysı birin aladı	* Shaxs, ma'mleket h'a'm ja'miyet, u'zliksiz ta'lim, pa'n, islep shıg'arıw	Institut, jeke, universitet	SHaxs, jamaa, kollektiv, topar h'a'm basqalar	SHaxs , basshılar oqıtwshıl ar, talabalar
5	Ta'limdi basqarıw sistemaları	*Oraylasqan, Oraylaspagan	joqarı h'a'm orta ta'lim	To'mengi , orta h'a'm jokarı	orta arnawlı ta'lim
6	Pedagogik texnologiya ne?	*ta'lim texnologiya sı	ta'limat texnologiyası	is texnologiya sı	bilim texnologiyası
7	Axborotlı texnologiya ne?	*pedagogik texnologiya nın' quramlı bo'limi	qadag'alaw tu'rleri (h'a'zirgi, aralıq, juwmaqlawshı)	o'z-ara ta'sirler	Kompyuter lestiriw
8	«Texnologiya» so'zi haqqında tu'sinik	«texne» - sheberlik, o'ner,	«texne» - miynet, o'ner, «logos» -	«texne» - qabilet, o'ner,	«texne» - o'ner, «logos» –

		«logos» - tu'sinik ta'limat	tu'sinik bilim	«logos» - tu'sinik ta'lim	tu'sinik oqitw
9	Jeke bag'darlı ta'lim konsepsiyası qaysı izshillikte a'melge asırıladi	*jeke, ta'lim, ta'rbiya, xızmet	ta'lim, shaxs, empatik mu'na'sibetler, an'lı protsess	talaba, u'yreniwshi , oqıwshı, oqıtatur'ın	shaxs, ta'rbiya, muhit, an'lı protsess
10	Da'stu'riy usılda oqıtıwdın' mazmunı qanday	*klassik predmetli	o'z betinshe oqıwg'a tiykarlang'an	informatsion bildiriwshi	jan'a material beriwge qaratılğ'an
11	Oqıw xızmeti tu'rleri qaysı juwapta tuwrı ko'rsetilgen	*Lektsiya, laboratoriya h'a'm a'meliy shınıg'ıwlar , seminarlar, qa'niygelik a'meliyat, kurs proektleri	A'debiyatlar analizi	lektsiya, laboratoriya h'a'm a'meliy shınıg'ıwlar	Seminarlar, qa'nigelik a'meliyat
12	Ta'lim protsessi nelerden ibarat	*maqset, qadag'alaw, bahalaw, na'tiyje, ta'lim metodları	Ha'reketlerdi tekseriw	Qa'teni du'zetiw, bahalaw	maqset, qa'teni du'zetiw
13	Innovatsiya protsessi qaysı basqıshlardı qamtıp aladı	*Jan'alıqtı jayıw, onı ken' ja'riyalaw	etiw basqıshı	jaratılğ'an jan'alıqtı a'melde qollay biliw basqıshı	Oylap tabıwshılı q, yag'nıyi jan'alıq jaratıw protsessi
14	Joqarı mektep pedagogikasının' bas mashqalası ne	*Joqarı mektep oqıtıwshısın ın'	So'ylesiw ma'deniyatı	Aqıl-idrak qabıleti	jan'alıqqa bolğ'an mu'na'sib eti

		innovatsion xizmeti			
15	Innovatsiya xizmettegi «kreativlik» degende siz neni tu'sinesiz	*Individtin' jan'a tu'sinik jaratiw h'a'm jan'a ko'nlikpeler hasıl qılıw qabiletin bildiredi	Oqıtıwshının' kasiplik sheberligi shoqqılarg'a erisiwi	Sotsiallıq jag'daylarda o'zinin' ornın an'lap alıw	SHaxs o'zin ko'rsete alıw h'a'm o'zinin' islerin a'melge asırıw.
16	Jan'alıq kiritiwdin' sotsiallıq-psixologik aspekti qaysı alım ta'repinen islep shıg'ılg'an	*E.Rodjers	R.Karlson	A.Xeyvloxx	M.Mayrs
17	Na'tiyjeli rejelerdi du'ziw, olardı orınlanıwdı sho'lkemlestiriw, natiyjelerdi orınlanıwın qaysı printsipke tiykarlanadı	*Rejelestiriw	Ijadiy jandasıw	Maslasıw	Jamaa birge islesiwi
18	Jan'alıq kiritiwdin' za'ru'r sha'rti ne?	*So'ylesiwdi n' jan'a jag'dayın tuwrılaw	Oqıtıwshının' ma'deniyat h'a'm so'ylesiwin qa'liplestiriw	Oqıtıwshının' o'z bilim h'a'm ilimiy xizmetin ko'rsete alıwı	O'z bilimlerin ken'eytiriw h'a'm teren'lestiriw
19	Innovatsion xizmetinin' na'tiyjeligi ne menen belgilenedi	*Pedagog shaxsiyati	Pedagog xizmeti	Pedagogtın' jumıs xizmetleri	Pedagogtın mamilesi menen
20	Texnologiyalastırıw ne?	*Ob'ektiv protsess, ta'lim evolyusiyasın nın'	Ta'lim evolyusiyasın a'melge asırıw	Ta'lim evolyusiyasın nın' wazıypalar dawiri	Ob'ektiv protsessin de
21	Okıu tarbiya protsessin basqıshların belgilang	*tayarlıq dawiri	Sho'lkem, rejalashtirish	Nazorat taxlil	baxolash va natija kilish

22	Innovatsion xızmet neshe tiykarg'ı funksiyalardı o'z ishine aladı	*:6	4	3	8
23	Texnologiya so'zi qaysı so'zden aling'an?	*grekshe	Latinsha	Fransuzsha	Arabsha
24	Texnologiya tu'sinigi neshinshi jıllarda kirip kelgen	*30-jıllarda	40-jıllarda	60-jıllarda	70-jıllarda
25	Texnologiyalıq sub'ekt ne	*Sub'ektiv mu'na'sibetlerdi ornatiw da'rejesinde isleydi	Teoriya h'a'm a'meliyat ortasında aralıq halatın iyeleydi	Ob'ektiv mu'na'sibetlerdi ornatiw da'rejesinde isleydi	Ob'ektiv h'a'm subektiv mu'na'sibetler ornatiw da'rejesinde isleydi.
26	Mashqalalı oqıtıw jeterli da'rejede bolıwı ushın qanday bolıwı kerek	*Oqıw-tarbiya protsessinin ' uzliksiz bo'limi bolıwı kerek	oqıu pa'nleri h'a'm biliwge bolg'an qızıg'ıw menen baylang'an bolıwı kerek	Didaktikalıq qıymatın belgilewshi oqıw materialına berilip o'tiwi kerek	Talaba menen individual sa'wbet qıla biliwi kerek
27	Seminar shınıg'ıwının' en' za'ru'r basqışhı ne?	*Onın' o'zegi mashqalalı sorawg'a juwap izlewdi sho'lkemlestiriw	Mashqalalardıń sheshimi usılın izlewdi sho'lkemlestiriw	Mashqalanı sheshiw usılın izlew	Sorawlarg'a juwap beriw
28	Ijadiy xızmetin rawajlandırıw metodları kimler ta'repinen islep shıg'ılǵ'an	*S.Altshuller , O.G.Bogdanova	S.YU.Stepanov, I.N.Semyonova	V.V.Davidov , I.S.Ladenko	M.V Klarin, V.A.Petrovskiy
29	O'zgartiriwge, onın' mashqalaları h'a'm usılların sheshiwdi anıqlawdag'ı maxset	*Waqıyalıqq a o'zgartiriwge, onın'	Jeke ijadiy-motivatsion bag'darlang'an lıg'ı	Kasıplik xızmetin bahalawg'a qaratılǵ'an	Innovatsion xızmetke bolg'an zaru'rlikti

		mashqalalar h'a'm usulların sheshiwdi anıqlawg'a qaratılǵ'an	anıqlawg'a qaratılǵ'an		an'lawg'a qaratılǵ'an
30	Internet, yaki birar bir kommunikativ maslama (maselen lakal) tarmaq arqalı sizge qolay bolǵ'an waqıtta oqıtıwǵ'a ne dep ataladı	*aralıqtan oqıtıw	internet tarmaqlar aralıq	lektor oqıtıw	diskussiya
31	proektlew	*Metodik funktsiya orınlanadı	Sistemalı funktsiya orınlanadı	Ulıwma funktsiya orınlanadı	Metodologi yalıq funktsiya orınlanadı
32	Texnologiyalastırıw bul-...	*Bul ob'ektiv protsess bolıp, ta'lim evolyusiyası nın' jan'a wazıypaları n sıpatlı hal qılıw ushın tayarlıq dawiri	Islep shıǵ'arıw protsessinde zatlar, materiallar h'a'm yarım tayar zatlarǵ'a muwafıq islep shıǵ'arıw quralları	Pedagogtın' talablarg'a ta'sir qılıwdı sho'lkemles tiriw boyınsha kasiplik a'hmiyetke malik maseleler	Innovatsion protsessler i, olardıń funktsiyala rı, rawajlanı w nızamları, mexanizm leri
33	PT ma'mleketimiz ta'lim sistemasında yaki pedagogikalıq baspaxanalarda qashan payda bolǵ'an	*1997 j «Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'ri»nd e	1993 j «Xalıq ta'limi» jurnalında	1993 j «Ta'lim h'aqqında» g'ı nızamda	2004 j. «U'zliksiz ta'lim» da'stu'rin de
34	Pedagogikalıq sistema komponentleri	*Oqıwshı, maqset, mazmun, didaktik protsessi,for malar,	Oqıtıw metodları h'a'm oqıtıwdın' texnik quralları	Ta'lim mazmunı, formaları, metodları	Lektsiya h'a'm da'stu'r

35	«SHaxsqa bag'darlang'an ta'lim» texnologiyası avtorı...	*Lerner I.YA	Nazarova T.S	Bespalko V.P	Saidaxmedov N.S.
36	Mashqalalı oqıtıw texnologiyası ne	*Quramalasqan oqıtıw texnologiyası	oqıtıw texnologiyası	Reproduktiv formalarına qarag'anda texnologiyası	Mashqalalı jag'daylar dın' payda bolıwı
37	PT ta'lim maqsetin anıqlan'	*Rawajlandırıw h'a'm qaliplestiriwshi	Mikro maqsetlerge aylandırıw	Tema boyınsha diagnostikal anıwı	Tema boyınsha ulıwma belgilewd e keltiredi.
38	Test-bul	*qadag'alaw	Tapsırma	Sınaw	Tapsırma h'a'm etalon
39	Talabalardıń bilimleri h'a'm ko'nlikpelerin qadag'alaw metodları ulıwma halda bolıwı mu'mkin	*Ob'ektiv h'a'm sub'ektiv	Imtixan, sınaw	Test	awızeki soraw
40	Interaktiv metodlar keltirilgen qatardı anıqlan'	*Qarsı pikirlew, debat, so'ylesiw, aqılıy hu'jim h' b.	Aqılıy hu'jim, tusindiriw, lektsiya, seminar	a'meliy, awızeki, ko'rsetpeli	Mashqalalı jag'daylar
41	Jan'a pedagogikalıq texnologıyanın' prinsipleri - bul ...	*Maqsetlilik, aldınnan proektler, kepililik, tamamlang'anlıq	Bilim, ko'nlikpe, qa'niygelik	Integratsiya h'a'm differensiatsiya	An'lılıq, aktivlik, sistemalılıq
42	Kadrlar tayarlaw milliy modelinin' qaysı komponentleri oqıwshı xızmetinin' ilimiy-metodikalıq ta'minatın ta'miyinleydi	*SHaxs, islep shıg'arıw ma'mleket, ja'miyet, pa'n	Pa'n	Ma'mleket h'a'm ja'miyet, pa'n	Ja'miyet, pa'n

43	.Pedagogikalıq texnologiyanı du'zilmesı ko'rsetilgen qatardı tabın'	Konseptual tiykar, ta'lim protsessi mazmunı, texnologiyalıq protsess	Usınıslı, ilimiy, a'meliy	ulıwmapedagogikalıq, predmetli, lokal	Mashqalalı oqıtıw, da'stu'rles tirilgen, klasslastırılǵ'an oqıtıw
44	1961 jılı AQSHta qanday jurnal shıǵ'ara baslandı	*«Pedagogik texnologiya» jurnalı	«Dasturli ta'lim» jurnalı	«Aldıng'ı texnologiyalar»	«Jan'a axborot texnologiyaları» jurnalı
45	Kadrlar tayarlaw milliy dastu'ri qashan qabıl etilgen?	*1997 jıl 29 avgust	1997 jıl 29 iyun	1997 jıl 29 iyul	1997
46	«Texnologiya» tu'sinigi texnikalıq rawajlanıw menen baylanıslı xalda pa'nge neshinshi jılı kirip keldi	1930	1872	1772	1950
47	Biliw xızmeti teoriyasına u'lken u'les qosqan h'a'm biliwdin' tajiriybe, baqlaw h'a'm eksperiment metodına tiykar salg'an SHarq oyshılı kim?	Al- Kindiy	Alisher Navoiy	Al- Xorazmiy	Fargoniy
48	Didaktik oynlı sabaqlardı o'tkeriwde qanday talaplarg'a a'mel qılınadı?	Didaktik oynlı sabaqlar dastu'rde qayd etilgen talimli, tarbiyalıq,	Za'ru'r mashqalalarg'a batırılınıwı h'a'm olar oyın dawamında h'al qılınıwı	rawajlandırıwshı maqset h'a'm wazıypalardı h'al etiuge qaratılǵ'an bolıwı	usı sabaqlarda didaktik prinsiplerge a'mel qılınıwı
49	Trening ne?	*shınıǵ'ıw isleu	shınıǵ'ıw forması	shınıǵ'ıw metodı	Baxrlaw tu'ri
50	Kadrlar qa'niygeligin asırıw h'a'm olardı qayta tayarlawdın' maqseti	* qa'niygeligin asırıw	Ko'nlikpelerin teren'lestiriw, DTS talapların teren' u'yreniw	DTS talapların teren' u'yreniw h'a'm	Kasip bilimlerin h'a'm ko'nlikpelerin

				onnan na'tiyjeli paydalanıw dı u'yreniw	teren'lestir iw, jan'alaw
51	Qadimnen beri ta'limde usılı ken'	*Soraw- juwap	Mushoxada	pikir bildiriw	Bahalaw
52	Lektsiya ne?	*Bilim, ko'nlikpe h'a'm qa'niygelik i iyelew tiykari	Seminar tiykari, bilim alıw usı lı	U'lken ko'lemdegi oqıw materialın qarag'anda uzaq, waqıt dawamında monologik bayan etiw	teoriyalıq bilimler kompleksi
53	Mashqalalı jag'daydın' belgileri qaysılar	*Wazıypalar dı orınlaw ushın talabag'a beriletug'in ko'rsetpeler	Talabag'a tanıs emes faktın' bar bolıwı	Ju'zege kelgen bilim, qıyınshılıg'ı n hal etiw de olardıń jeke ma'pligi	Barlıq juwaplar tuwrı
54	Ma'mleket ta'lim standartları neni belgileydi?	*Ulıwma orta, orta arnawlı, ka'sip o'ner h'a'm joqarı ta'lim mazmunına h'a'm sıpatına qoyılatug'in talaptı	Ta'limge tiyisli h'u'jjetlerdi standart talapları tiykarında beriliwin	Talabalar bilimin anıqlawdı	Ta'lim dastu'rleri n orınlawın
55	joqarı ta'limdi h'a'm mazmun ha'mde sho'lkemlestiriushilik- du'zilmes jaktan qayta islep	*zamanago'y innovatsion jag'daylar	kreativlik;	ijadkarlikke qabilet	innovatsion aktivlik.

	shig'iw menen baylanisli protsess, bul.....				
56	Pedagogikalıq innovatsiyalardı a'meliyatqa tartıw qatnasıwshılar, bular	*jan'alıq kiritiwshi, qadag'alaws hı, oqıtıwshı	baqlawshı, qadag'alawshı, ja'riyalawshı	basqarma baslıg'ı, xalıq ta'limi bashlıg'ı	oqıw isler boyınsha prorektor
57	Pedagogikalıq texnologiyalar orayı a'meliyatqa kirgiziwshilerdi.	*oqıtadı, qa'niygeligin asıradı, tajiriybe almasıwın jolg'a qoyadı	dastu'r, oqıw materialı h'a'm texnik imkanıyatlar menen ta'minleydi	seminar-trening o'tkizedi	sabaq analiz o'tkizedi, analiz qılıwg'a u'yretedi
58	Pedagogikalıq innovatsiyalardı a'meliyatqa ko'rsetiwdin' sho'lkemlesiw tiykarları bul.....	*innovatorlar tayarlaw, olardı oqıtıw, treningler o'tkiziw.	toplaw, tan'law, qollaw	basqarıw, jollaw, qollaw;	tan'law ja'riyalaw
59	innovatsion sistemalardıń baslı bag'darı	*oqıw ornı, pedagogikalıq sistema, pedagogikalıq teoriya, oqıtıwshı, pedagogikalıq texnologiya, mazmun, forma, metod, qurallar, basqarıw, maqset h'a'm natiyjeler	maqset, natiyjeler, oqıw tarbiyalıq protsess, oqıwshı, oqıtıwshı, basqarıw, texnologiyalar, metod, forma, qurallar	maqset, mazmun, forma, metod, qurallar, oqıtıwshı, oqıwshı, natiyje	maqset, natiyje, mazmun, forma, metod, qural, pedagog, oqıwshı
60	Refleksiv innovatsiya bul	*aldıng'ı iyelengen bilim, tajiriybelerdi qayta an'law	Sha'rtli reflekslerge tiykarlang'an protsess	Sha'rtsiz h'a'm sha'rtli refleksler uyg'ınlıg'ı	ulıwma ko'riniste qayta an'law

61	Innovator	*jan'alıqlardı ta'lim mazmunı h'a'm shınıg'ıwlar protsessine ja'riyalaw	Lektor	assistent	Konsultant
62	Menedjer	*sho'lkemlestiriw— pedagogikalıq h'a'm ekonomikalıq ma'selelerdi hal etiwshi	Sho'lkemlestiriw shilik islerdi alıp barıwshı	pedagog	Baqlawshı
63	U'zliksiz ta'lim printsipleri	*Ta'limnin' ustinligi	Ta'limdi demokratlastırıw insan parvarlastırıw	Ta'limdi gumanitarlastırıw	Milliylik, ta'lim h'a'm ta'rbiyanın' ajıralmaslıgı '1
64	Sho'lkemlestiriw h'a'm basqarıw menen baylanıslı bolg'an na'rseler	*Basqarıw sisteması, baskarıw usılı, metodikası, basshının' indivudial sıpatları	Kasıplik qa'niygelik, psixologik h'a'm pedagogik tayarlıq	Oqıw rejeleri h'a'm da'stu'rler lektsiya teksti	Binalar, a'meliyat bazaları
65	F.U.Teylor o'zinin' «Ilimiy basqarıw qag'ıydaları» atlı kitabın qashan baspadan shıg'ardı?	*1905 j	1900 j	1915 j	1911 j
66	Biliw protsessine o'z aldına a'h'miyet berip, insanlardın' biliwge bolg'an umtılwın ken' jarıtqan alım shıg'arması menen ko'rsetin'	*Forobiydin' "Baxt saodatga erishuv" h'aqında kitabı	Alisher Nawayının'"Ma xbub-ul qulub»	Jomiydin' "Musıqa" risalası	Abu Rayxon Beruniy "Mas'ud qonuniy

67	X.X.Platev qaysi shig'is alimlarining' ilimiy ideyalarin uliwmalastirip biliw h'aqqindag'1 teoriyanı tiykarlap bergen	*Forobiy	Beruniy	Ibn Sino	Al-Kindiy
68	«O'zlikti an'law tariyxtı biliwden baslanadı» degen pikiri Prezident I.A.Karimovtin' qaysi shig'armasında aytiladı	*Tariyxıy qa'tiresiz kelleshek joq''	«Xiywa qalasının' 2500 j. bag'ishlang'an so'ylegen so'zinde	«Watan sajdaxog kibi muxaddesdur »	«Amir Temur faxrimiz, gururimiz»
69	A'yyemgi dawirlerdegi Orta Aziyanın' tariyxın jazıwg'a h'a'rekeet qilg'an avtor	*Gerodot	A. Strabon	Arrian	A. Kursiy Ruf
70	G'a'rezsizlik jılları shıqqan tariyx jurnalı?	* O'zbekistan tariyxı	Sanaat tariyxı	Moziydan sado	Muloxat
71	X tomnan ibarat shig'istanıwshılıq,arxeologiya h'a'm tariyx shig'armalarının' avtorı	*Bartold	Veselovskiy	Sherbatov	Grigorev
72	XIX a'sirdin' I-yarımındag'1 Orta Aziyada jergilikli tariyxshılıq wa'killerin ko'rsetin'	*Muxammed Yakub,Xaki mxon Tura,Munis	Munis-Ogaxiy, Askarov, Mirgiyazov	Mirgiyazov, Nalivkin, Muxammad Ekub	onish, Abulgazi, Munis-Ogaxiy.
73	Qaraqalpaqstan tariyxın u'yrenge alımlardın' atların ko'rsetin'	*Ivanov, Tolstov	Anedrianeov, Rıbakov	Ivanov, Grekov	Jdanko, Myuller
74	Xorezm arxeologiyalıq ekspeditsiyası qashan isti baslag'an h'a'm basqarıwshı kim bolg'an	*1938 j, Tolstov S.P.	1920-j, YAkubovskiy	1932-j, Mirgiyazov	1943 j, Ivanov P.P.
75	XX a'sirdegi O'zbekistan tariyxtanıwshıları	*Axmedov, Lunin	Sadikov, Jabborov	Gulomov, Musaev	Buriev, YUldashev
76	Ullı Watan urısı jıllarında SSS FA nın' tariyx institutının' tariyxshı alımları qaysi qalag'a ko'shirildi	*Tashkent	Bishkek	Nukus	Samarqand
77	XV a'sir aqırı XVI a'sir basında o'zbek tilinde jazılg'an	*«Boburnoma »	«Matl as sadayn»	Zafarnoma	Yilnomalar kaymogi»

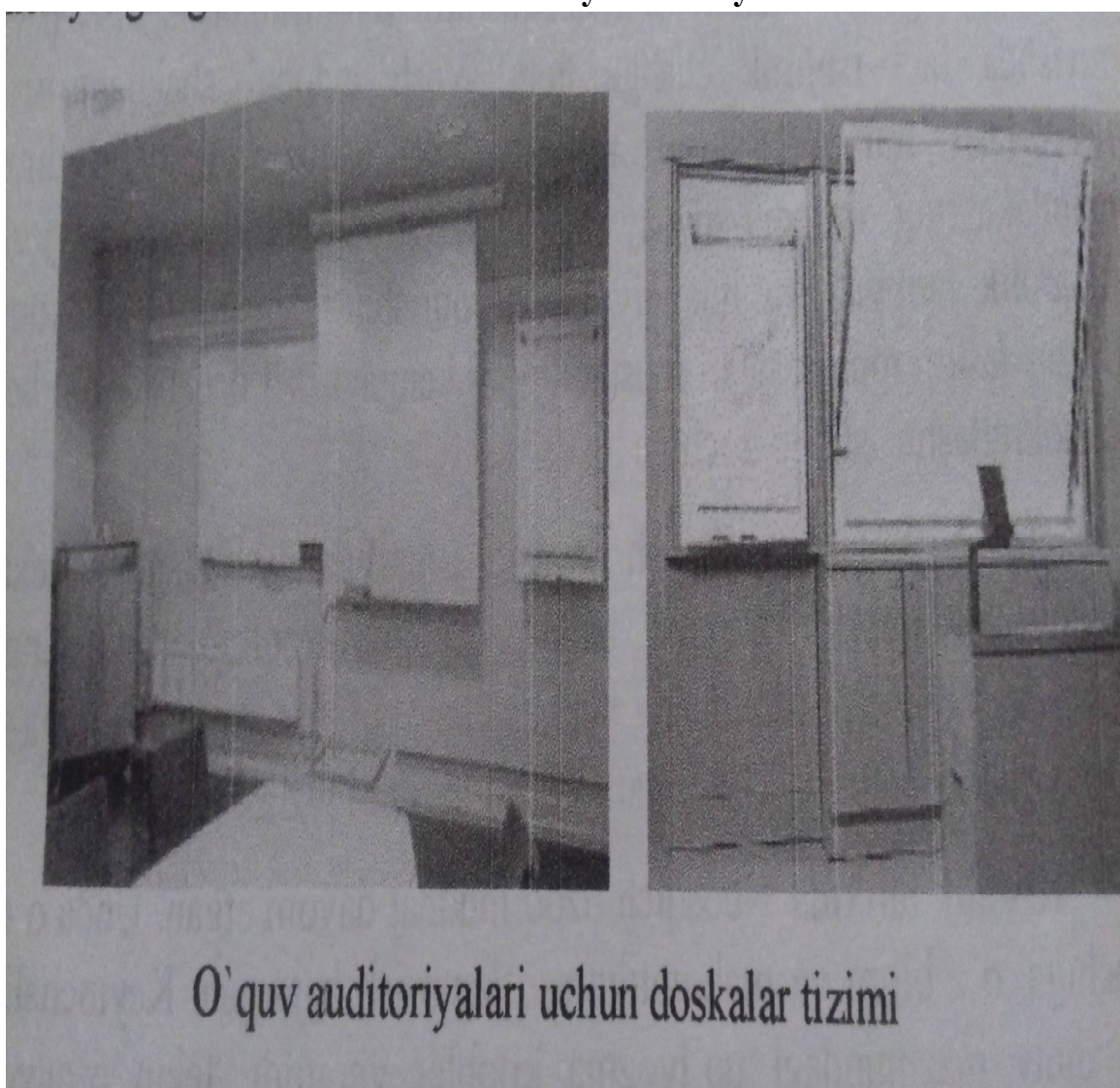
	shig'arma				
78	O'zbekistan Ilimler Akademiyasi qashan ashildi	*1943 j.	Uristan keyingi jillarda	1930 j.	1940 j.
79	Akademik S.K. Kamalovtin' tiykarg'i shig'armalari	*XVIII-XIX a'sirdegi qaraqalpaqlar	Qaraqalpaqlardin' tuwısqan xalıqlar menen madeniy mu'na'sibetleri	Qaraqalpaqlar XVII-XVIII a'sirde	Qaraqalpaqlar biradarlıq urısı jıllarında
80	Turkistan arxeologiya h'a'weskerleri do'geregi qashan du'zilgen	*1985 j	1895 j	1819 j	1884 j
81	«Tariyx u'zliksiz protsess, bul protsess dawamında bir xalıq joq bolıp, basqa xalıq ju'zege keledi» degen pikirdi aytqan rus alımı	*Lomonosov	A. Bogdanov	Tatishev	Miller
82	«Tariyxıy qa'tiresiz keleshek joq» shig'armasının' jazılg'an jılı	*1998 j	1996 j	2000 j	1997 j
83	«O'zbekistannın' jan'a tariyxı» orayı ja'mlesken ma'keme	*Ma'mleket h'a'm ja'miyet akademiyası	Tariyx institutı	Wa'zirler mekemesi	İlimler Akademiyası
84	«O'zbekistan Respublikası İlimler Akademiyası tariyx institutı xızmetin quramalastırıw» h'aqqındag'ı qararı qashan shıqtı	*1998 j	1997 j	1996 j	1999 j
85	Orta Aziya tariyxı boyınsha en' a'yyemgi tariyxıy shig'armalar	*Avesto	O'tken asirlerden kalg'an eestelikler	Kartlis tariyxı	Narshaxiy
86	O'zbekistannın' jan'a tariyxı qashan jazıldı	* XX asirdin' 90 jj.	XX asirdin' 20-30 jj	XX asirdin' 80-90 jj	XX asirdin' basında
87	O'zbek xalqı ma'mleketshilik tariyxı konsepsiyası qashan ja'riyalandı	*1999 j	1991 j	1996 j	1998 j
88	Orta Aziya tariyxı boyınsha en' a'yyemgi tariyxıy	*Avesto	Bexustin jazıwı	O'tken asirlerden	Kartlıq tariyxı

	shig'arma			qalg'an estelikler	
89	O'zbekistan Respublikasi Prezidentining "Joqari qa'niygeli ilimiy h'a'm ilimiy- pedagog kadrlardi tayarlaw h'a'm attestatsiyadan o'tkiziw sistemasın ja'nede quramalastırıw h'aqqında" g'ı pa'rmanı qashan ja'riyalandı	*2012 IYULDA	2012 DEKABR	2013 dekabr	2012
90	O'z betinshe izleniwshi - ... kim	*Joqari ta'lim ornına yaki ilimiy izertlew ornına u'lken ilimiy xodim- o'z betinshe izleniwshilik ke belgilengen tartipte qabil qiling'an shaxs	Joqari ta'lim orayına yaki ilimiy izertlew orayına u'lken ilimiy izleniwshi lawazımına imtixansız qabil etilgen shaxs	Joqari ta'lim orayına yaki ilimiy izertlew orayına o'z betinshe izleniwshilik ke imtixansız likka imtihonsız tartibda qabil etilgen shaxs	Joqari ta'lim orayına yaki ilimiy izertlew orayına o'z betinshe izleniwshili kke belgilengen tartipte qabil etilgen shaxs
91	Joqari oqıw ornınan keyingi ta'lim neshe jıl dawam etedi	*3 jıl	2 jıl	1 jıl	4 jıl
92	"Ta'limdi tarbiyadan, tarbiyanı bolsa ta'limnen ajratıp bolmaydı – bul sıg'ısqa ta'n qaraslar, shig'ıs o'mir filosofiyası" so'zleri kimge tiyisli	* I.Karimov	A.Avloniy	A.Temur	M.Behbudiy
93	Qa'niygelikler bag'darı boyınsha fundamental h'a'm a'meliy bilim beretug'ın, talim mu'ddeti keminde to'rt jıl dawam etetug'ın tayanış joqari ta'lim tu'ri bul	*Bakalavriat	Magistratura	joqari ta'limnen keyingi ta'lim	Orta arnawlı ta'lim

94	Joqarı oqıw jurtınan keyingi ta'lim institutına qabıl qılınıwshı shaxs keminde ... neshe jıl ilimiy yaki ilimiy-pedagogikalıq is stajıga iye bolıwı kerek (VMnın' 2012 jıl 28 dekabrdegi qararına tiykarınan)	*2 jıl	2,5 jıl	3 jıl	4 jıl
95	“Ha'r kim bilim alıw huqıqına iye. Bepul ulıwma ta'lim alıw ma'mleket ta'repinen kepillik beriledi. Mektep isleri ma'mleket qadag'alawında.”O'zbekistan Respublikası Konstitutsiyasının' neshinshi statyası	*41-statya	56- statya	31-statya	63-statya
96	Pedagogikalıq texnologiyalar boyınsha Oray qashan sho'lkemlestirildi	*1999 j	1997 j	1998 j.	1996 j.
97	Rossiyada qashan pedagogikalıq texnologiyalar boyınsha oray sho'lkemlestirildi	*XX a'sirdin' 90 jıllarında	XX asir ortalarında	XX asir aqırında	1990 jıl
98	Innovatsiya boyınsha qanday jurnallar shıg'arıladı	*Ta'limde innovatsiyalar	Ta'lim h'a'm ta'rbiya	Pedagogik ta'lim	Xalıq ta'limi
99	qısqa waqıt ishinde mag'lıwmatlar jıynaw, islep sıg'ıw h'a'm onın' texnik quralların aralıqtan turıp ne arqalı basqarıw mu'mkin	*internet tarmaqlar arqalı	lektor oqıtıw	aralıqtan oqıtıw	innavatsion oqıtıw
100	O'z betinshe jumislardın' qaysı tu'rleri qayd etilgen?	*U'lgiler boyınsha o'z betinshe jumislar	İdeyalıq, teoriyalıq bilimin asırıw, kasiplik sheberligi h'a'm madeniyatın	Jeke h'a'm ka'siplik	Ilimiylik

			qa'liplestiriv		
--	--	--	----------------	--	--

Ha'r bir tema boyinsha slaydlar

Doska-blaknot-bul betlenetug'in qag'azli doska bolip, og'an marker menen jaziladi. Ol tu'rli so'ylesiwler juwmaqlari ha'm na'tiyjelerin bayan etiwde ha'mde en'tiykarg'i xabarlaradi qayta islewde qollaniladi. Onin' abzallig'i sonda, qa'legen waqitta alding'I jazilg'andi da qoyiw mu'mkin.

Doska-blaknot

Oqiwshilardi-oqip biliw imkaniyatlarin jedellwstiriwge ja'rdem beriwshi ha'r tu'rdegi ta'lim quralların tan'law ha'm olardan paydalaniw to'mendegilerge baylanisli. 1)maqsetti belgilew 2) tiykarg'i bilim dereklerine 3) ta'lim usilina 4)oqip materialinin' jan'alig'i ha'm quramalilig'ina5) oqipwshilardin' oqip imkaniyatlarına.

2. Ta'lim qurallarının' klassifikatsiyası.

Ekonomikalıq waqiyalıq ta'limdi basqariw kelispewshiliklerin ko'rip shig'iw ha'm ko'rip shig'iwdi g'aresiz jo'nelis tiykarında ajiratıp aliw, ta'lim-ta'rbiya tiykarin basqariwdin' tiykarlang'an usil, quralların islep shig'ariw ha'm ja'riya etiw za'ru'rligin belgilep beredi. Onin' oqitiw ta'rbiyalaw, ha'm rawajlandiriw ortasındag'i ja'miyetlik-basqariw, axborat baylanislari , ekonomikalıq tiykardan a'hmiyetke iye shaxisti qa'liplestiriwdegi tiykarg'i tarawdin' quramliq bo'limleri formasin asiradi.

Bu'gingi ku'nde erkin ha'm g'a'resiz pikirlewshi, ekonomikalıq-siyasiy turmista on'li ra'wishte puxta ha'reket etiwde jas awlattı jetilistiriw" Kadrlar tayarlaw milliy da'stu'ri" nin' tiykarg'i jo'nelisi esaplanadi. Bul bolsa mamlekettin' ekonomikalıq-

siyasiy turmisinda demakiratik tiykarlardi ja'riya etiwshi, puxaraliq ja'miyetti ha'm huqiqiy ma'mleket quriwdi tezlestiriw imkanin beredi. Da'stu'r ta'lim bo'limlerinin g'aresizligin ken'iytiw arqalı ta'lim basqariwin demokratlastiriwin o'z ishine aladi.

Insaniyattin' rawajlanıw dada'wirleri almasqanda pedagogik texnologiyalar pu'tkilley joq bolip ketpedi, balki pedagogik texnologiyalar. Keyingi da'wirlerge assatsiatsiya arqalı baylanisli boladi, jan'a formalar dereklerge iye bolip, ku'shiyedi ha'm bayıydı. Bul tiykar barg'an sayın tezlesip baradi.

Adamzat tariyxında 1-basqış uzaq dawam etken .Onda oqıtıwshı o'z ku'shine, o'z bilim ha'm ta'jiriyesine tiykarlanıp islengen. Keyinshelik du'nyalıq ha'm diniy temadag'ı qol jazba kitaplar jaratıldı, lekin oqıwshı olardin' mazmunın oqıtıwshı ta'jiriyesi ja'rdeminde o'zlestiredi.

2-basqış sabaqlıqlar jaratıw ha'm olardan paydalanıw texnologiyası bekkem rawajlanbag'an, lekin oqıtıwdın' 1, 2, 3,-basqışlarına ta'n ta'lim quralları mekteplerge jedel kirip barmaqta.

Oqıw a'debiyatların ja'riya etiwde qarama-qarsılıqlar ko'riniwi na'tiyjesinde payda bolg'an. Keyingi da'wirlerde ha'm ta'lim tarawında tiykarg'ı o'zgerisler an'sat bolmag'an. Bu'gingi ku'nde ha'm 1-basqış texnologiyası ruwxında qa'liplesken ayırım pedagoglarda keyingi da'wirlerde ju'zege kelgen oqıw quralların o'zlestirip alıwg'a ta'lim -ta'rbiya quralların sol tiykarda payda etiw to'men da'rejede. 1-basqış oqıw quralları oqıtıwshıdan ko'p miynet talap etedi ha'm oqıwshının' bilim, tayarlıq da'rejesi joqarı bolmaydı. Bul pedagogik basqışlardın' ha'r birinde ta'lim metodları bekkemlenip barg'anlıg'ı sebepli oqıtıwshı miynetinin' da'rejesi artıp, zamanago'y texnologiyanı qollaytug'ınlar qatarı ken'eyip barg'an.

Ta'lim quralları altı tu'rge bo'linedi:

- 1.Temalı qurallar.
- 2.Su'wretli qurallar
- 3.Audio vizual qurallar
- 4.Ja'rdemshi qurallar
- 5.Modelli qurallar
- 6.Real qurallar.

Temalı qurallar-Oqıtıwshı ha'm oqıwshılar ushın: oqıw predmetin oqıtıw metodikası boyınsha qollanbalar, shaxsiy metodika, oqıtıwshılar ta'repinen tayarlang'an metodik jumıslar oylaw strukturalar, pa'n sabaqlıqları, tema tiykarında kelip shıqqan jag'dayda tariyxıy a'debiyatlar, pa'n boyınsha temalar teksti.

Su'wretli qurallar-oqıw materialın ko'rgizbeli inam etiwge onı dizbekli jetkizip beriwge ja'rdem beredi; oqıwshılarg'a oqıw materialın tu'siniwge ha'm jaqsı eslep qalıwg'a imkan beredi (videoprojektor, vidiofilmler, su'wretler, ha'ykeller, portretler)

Audio vizual qurallar-Temag'a dawıs beriw, Lingafon quralları, radio esittiriwlerden paydalanıw, stenogramma materialları, ha'r tu'rli diskler ha'm basqalar.

Ja'rdemshi *qurallar-Grafoproyektor, Doska-blaknot, doska-stend, Flipchart ha'm basqalar*

Modelli qurallar-grafikler, sızılmalar, sxema, kartalar.

Real qurallar-tariyx sabaqlarında muzey eksponatları, maket ha'm mulyajlar, arxeologik materiallar, tariyxıy obiyekter.

3.Ta'lim quralların tan'lawda anıqlawshı tiykarlar, grafik organayzerler.

Ta'lim quralların tan'lawda anıqlawshı tiykarlar: maqsetti belgilew; oqıw axborot mazmunı; ta'lim quralları jetekshi bilim derekleri; oqıw materialın jan'alıg'ı ha'm quramalılg'ı.

Grafikli organayzerler-pikirdin' jetiskenligine ko'rgizbeli usınıs etiw quralları. Mag'lıwmatlardı rejelestiriw ha'm quramlıq bo'lip shıg'arıw, u'yrenilip atırg'an tu'sinikler (waqıya ha'm ha'diyseler, temalar) ortasındag'ı baylanıs ha'm o'z-ara baylanısı ornatiw usılı ha'm wazıypaları: Klaster, ornatiw kestesı, insert, B/BX/B kestesı.

Klaster

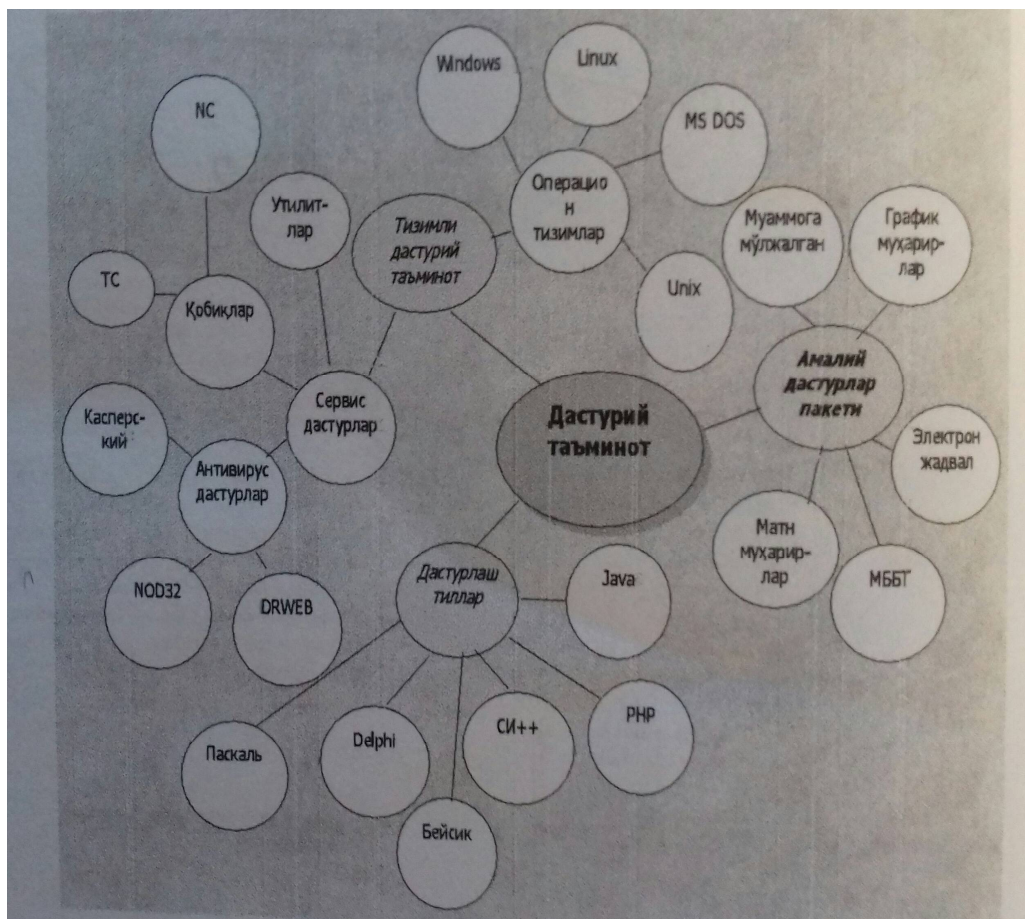
Klaster-tutam baylanıs axborot kartaların du'ziw jolı ba'rshe du'zimlerdin da'rejelerin oraylastırıp ha'm anıqlaw ushın qandayda bir tiykarg'ı qural atırıpında ideyalardı jıynaw.

Klasterdi du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. Jazıw taxtası yaki u'lken qag'az betinin' ortasına tiykarg'ı so'z yaki 1-2 so'zden ibarat bolg'an tema atı jazıladı. Klasterdi du'ziw qag'ıydası

1.Yadın'ızg'a ne kelse, ha'mmesin jazın'. Ideyalardıń da'rejesin oylasıp otırman' tek olardı jazın'.

2.Jazıwdı toqtatatug'ın jazba qa'telerge ha'm basqa na'rselerge itibar bermen'.

3.Ajratılğ'an waqıt tawsılğ'ansha jazıwdı toqtatpan'. Egerde yadın'ızg'a ideyalar keliwi birden toqtasa, onday jag'daylarda qashan jan'a pikirler kelmegenge shekem qag'azg'a su'wret sızın'.

Insert kestesi

Grafik islewdin' tu'ri, a'hmiyeti ha'm qasiyetleri

"INSERT" kestesi g'arezsiz oqiw waqtında alg'an mag'lıwmatlardı, tın'lag'an so'zlerdi orınlap jayg'astırıwdı ta'miyinleydi; aling'an mag'lıwmatlardı tastıyıqlaw anıqlaw, shetke shıg'ıw, baqlaw.

Oqıw quralların rejelestiriw tiykarındag'ı du'zilmesı

Insert kestesin toltırıw qag'ıydası menen tanısw. Jeke halda o'zleri toltıradı. Oqıw jag'dayında aling'an mag'lıwmatlardı jeke halda o'zleri orınlaydı-keste betlerine "kirgizedi" temada belgilengen to'mendegi qag'ıydalarg'a baylanıslı:

"V"-men bilgen mag'lıwmatlarga sa'ykes;

"-"-men bilgen mag'lıwmatlarga tuwrı kelmeydi

"+"- men ushın jan'a mag'lıwmat;

"?"-men ushın tu'sinikli emes yaki mag'lıwmattı anıqlaw, toltırıw talap etiledi.

INSERT

V-bilemen

(-)- tuwrı kelmedi

(+)- jan'a xabar

(?)-tu'sinbedim

B/BX/B KESTESI

B/BX/B Kestesi-bilemen / bilip aldım Biliwdi qa'leymen. Tema, tekst bolim boyınsha izleniwshilikti alıp barıw imkanın beredi.

Kesteni du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarg'a kesteni rasmiylestiredi.

"Tema boyınsha nelerdi bilesiz" ha'm "Nelerdi biliwdi qa'leysiz" degen sorawlarg'a juwap beredi

Kestenin' 1 ha'm 2 bo'limlerin toltıradı.

Temanı tın'laydı, erkin oqıydı.

G'arezsiz / kishi toparlarda kestenin' 3 bo'limin toltıradı.

B/BX/B kesteni

Bilemen

Biliwdi qa'leymen

Bilip aldım

T-kestesi

T-keste qag'ıydaların tanıstıradı.

Jeke ta'rtipte rasmiylestiredi

Ajratılğan waqıt aralığında ta'rtip penen toltırılardı, onın' shep ta'repine sebepleri jazılardı, on' ta'repinde bolsa shep ta'repine qarama-qarsı pikirler, tiykarlar ha'm basqalar

Ba'rshe oqıw toparı jalg'ız T-du'ziledi.

T-keste"Test baqlawı"

Jetiskenligi

Waqıttı az sarıplanıwı

Frontal halda jumıs alıp barıw imkanı

Logikalıq pikirdi rawajlandırıw

Bahalaw an'sat boladı.

Kemshiligi

So'ylewdin' rawajlanbawı

Pikirlewdin' joqlıg'ı

Birgelikte islewdin' joqlıg'i

Pedagogik pikirlewdin' joqlıg'i.

VENN DIAGRAMMASI

Venn diagrammasi-2ha'm 3 tu'rdegi ha'mde ulıwma ta'replerinin' salıstırıw yaki qarama-qarsı qoyıw ushın qollanılardı. Dizbekli pikirlew, salıstırıw, pikirlew ko'nlikpelerin rawajlandiradi.

Venn diagrammasin du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarg'a Venn diagrammasın kirgizedi ha'm kesilspiytug'in jerlerdi (×) toltıradı.

"Venn" diagraması

2.obiyekitti, tu'sinikti, pikirdi, ha'diyseni bayanlaw ta'rtibinde qollanılardı.

"Ne ushın" sxeması

"Ne ushın" sxeması-kelispewshiliktin' da'slepki sebeplerin anıqlaw boyınsha pikirler *shınjırı*.

"Ne ushın" du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarga kelispewshiliklerdi du'zetedı. "Ne ushın" sorawın beredi ha'm sıızadı, sol sorawg'a juwap jazadı. Bul jag'day kelispewshiliklerdin da'slepki sebebi anıqlanbag'ansha dawam etedi.

"Ne ushın?" sızılmasın du'ziw qag'ıydaları

1. Aylana yaki tuwrı to'rtmu'yesh formalarda paydalanıwdı o'zin'iz tan'laysız.

2. Sızılmanın' ko'rinisin-pikirler kestegin tuwrı sızıqlıma, tuwrı sızıqlı emesligin o'zin'iz ta'n'laysız.

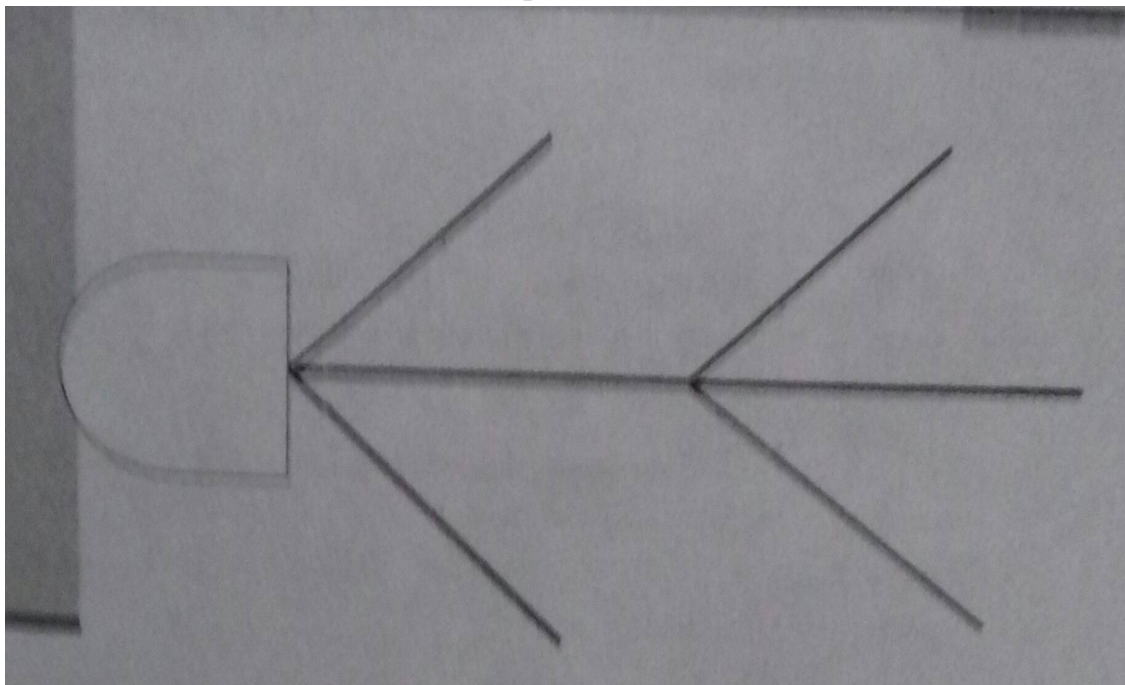
3. Jo'nelis ko'rsetkishleri sizdin izleniwlerin'izdi: da'slepki jag'dayda izleniwine shekem bolg'an jo'nelisin belgileydi.

"Balıq skeleti" sızılması

"Balıq skeleti" sızılması-Bir qatar kelispewshiliklerdi su'wretlew ha'm onı sheshiw imkanın beredi. Sızılmanı du'ziw qag'ıydası menen tanısadı. O'z aldına kishi toparlarga joqarı"su'yeginde" kishi kelispewshiliklerdi belgileydi, to'mengi ta'repi bolsa bul kishi kelispewshilikler bar ekenligin tastiyqlawshi da'liller jazıladı.

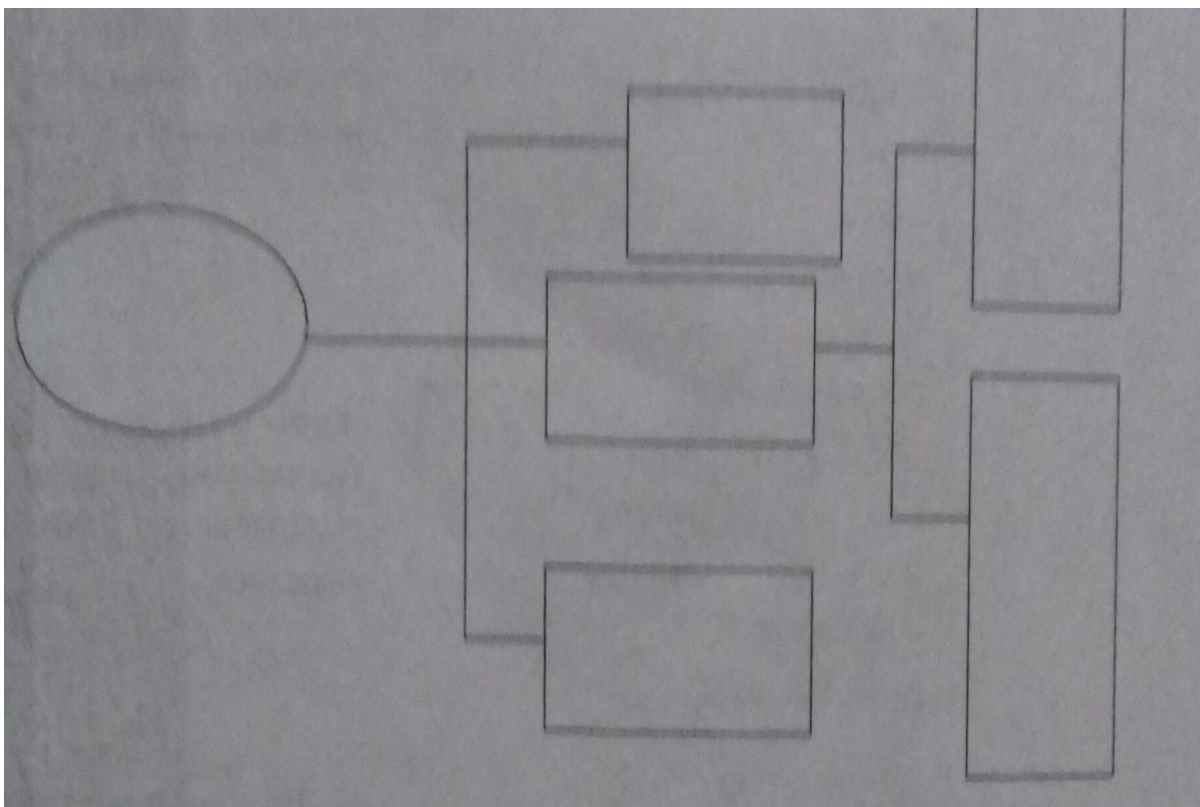
Kishi toparlarga birlesedi, bekkemleydi, o'zlerinin sızılmasın toltıradı. Ulıwma sızılmağa keltiriledi.

"Balıq skeleti" sızılması

Du'zilmeli-logikalıq sızılma

"BAG'ANA"

Glossariy

VII. Pitkeriw jumislari ushin temalar

1. Ta'lim sistemasinin' jan'a buwınlarında ma'mleket ta'lim standartlarinin' ornı
2. Innovatsion jan'alıqlardı toplanshılardıń wazıypaları.
3. O'zbekistan tariyxı pa'nin oqıtıwda oqıtıwshının' informatika h'a'm axborot texnologiyaları bilim da'rejesi.
4. O'zbekistan tariyxı bag'darındag'ı pa'nlerden a'meliy shınıg'ıwların keys texnologiyaları tiykarında sho'lkemlestiriw.
5. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerden a'meliy shınıg'ıwlardı proekt texnologiyaları tiykarında sho'lkemlestiriw.
6. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde mashqalalı lektsiyalardı sho'lkemlestiriw h'a'm o'tkiziw.
7. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde (konferentsiya) lektsiyalardı sho'lkemlestiriw h'a'm o'tkiziw.

8. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde kirisiw lektsiyalarda ta'lim beriw texnologiyaları.
9. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde seminar sabaqlardı sho'lkemlestiriw formaları h'a'm texnologiyaları.
10. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde mashqalalı seminar sabaqlardı sho'lkemlestiriw texnologiyaları.
11. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde grafik organayzerler (axborotı sızılmalı sho'lkem) usılların qollaw
12. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerdi oqıtıwda videoroliklerden paydalanıw.
13. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerden do'gerekler sho'lkemlestiriw h'a'm basqarıw.
14. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde ta'lim alıwshılarda ilimiy axborotlar menen islew ko'nlikpelerin qa'liplestiriw
15. Tariyx bag'darındag'ı pa'nlerde ta'lim alıwshılarda axborotı jazba formada tayarlaw h'a'm jetkiziw ko'nlikpelerin qa'liplestiriw.

IX. Glossariy

Termin	O'zbek tilindegi sha'rhi	Ingliz tilindegi sharhi
Virtual universitet	Universitet h'a'm kollejlerdin' birlespesi (AQSH), integratsiyalasqan oqıw rejeleri tiykarında bir waqıtın' o'zinde bir neshe oqıw orınlarında bilim alıp atırğ'an imkaniyattı beriwshi ta'lim orayları	A consortium of universities and colleges (United States), providing an opportunity for the student to study in several educational institutions on the basis of distributed (combined) curriculum
Birgelikte oqıtıw	Shınıg'ıwlar protsessinde talabalar menen axborot, jeke h'a'm kasiplik tajiriybelerdi almasıw tiykarındag'ı toparlıq oqıtıw forması	Information sharing, personal and professional experiences among the students in the process of group face-to-face classes
Metodika	Ilimiy izertlewdi a'melge asırıw ushın zaru'r bolğ'an texnik h'a'm sho'lkemlestiriushilik jandasıwlar	Study for the implementation of the necessary technical and organizational approaches

	kompleksi.	levels.
Metodologiya	Pa'n rawajlanıwı ushın za'ru'r a'hmiyetke iye teoriyanı za'ru'r elementlerdin' ja'mlenbesi	Which plays an important role in the development of a set of key elements of the theory
Texnologiya	Bul bir iste, sheberlikte, o'nerde qollanılatus'ın usıllar toplamı (talqınlı so'zlik).	Any case, the skills, the art style qo'llanılatus'ın set (interpretive Dictionary).
Bumerang texnologiyası	Talabalardı sabaq protsessinde, sabaqtan tısqarıda tu'rli adebiyat, materiallar menen islew, u'yrenilgen materiallardı saqlap qalıw, so'ylep bere alıw, bir sabaq dawamında barshe tabalardı bah'alay alıwg'a qaratılğan	During the course 4 talabalardı heavily involved in a variety of printed materials, I promise to keep the learning materials, the course aimed to evaluate the performance of all students.
Pedagogik texnologiya	Bul ta'lim formaların optimallasırıw ma'seleni quyıwshı, texnik h'a'm insaniy imkaniyatlardı h'a'm olardıń o'z-ara mu'na'sibetlerin esapqa alıp oqıtıw h'a'm bilimler o'zlestiriw pu'tkil protsessti jaratıw qollaw h'a'm belgilew sistemalı jandasıwı (YUNESKO)	Sonsidered to optimize the forms of education, technical and human capacities, and taking into account their mutual relations, education and the entire process of development of knowledge creation, use and systematic approaches (UNESCO)
Pedagogik so'ylesiw stili	Mu'na'sibetler stili h'a'm balalardı tarbiyalawg'a basshılıq etiw protsessinde o'z-ara ha'reket xarakteri birgelikte pedagogikalıq so'ylesiw stilin jaratadı.	style and direction of the education of the children, together with the nature of the interaction in the process of teaching style.

Liberal stil	Basshının' basshılıg'ı, ko'riwi menen tu'ri hesh na'rse qilmaslig'ında ko'rsete aladı	According to the complexity of the 7rahbarning show without knowing anything
Demokratik stil	Basshının' ja'ma'a't pikirine tayanıwında ko'rsetiledi	Will be relying on the opinion of the team rahbarning
Avtoritar stil.	Oqıtwshı xızmeti bag'darı jeke o'zi anıqlaydı, oqıwshılardıń h'a'r qanday alg'a ilgeriwshen'ligin tosadı	Prevent any of the students will determine the direction of his own initiative, Instruments of the professional activities of the
«Klaster»	Talabalar toparlarga bo'linedi h'a'm olarga belgilengen waqt ishinde tema boyınsha qanday tu'siniklerdi o'zlestirgen bolsa, olardı qag'azg'a jazıw wazıypası tapsırıladı. Jazıwdıń texnik (orfografik, logikalıq h'a'm b.) ta'replerine itibar bermeslik aytıp o'tiledi. Pikirler tamamlangannan keyin topar ag'zaları tu'siniklerin logikalıq ta'repten bir-birine baylanıstırıp shıg'adı.	groups and concepts on the subject within the specified time, they handed over the task to write the paper. Technical writing (Orthography, logic, etc.) are not mentioned. Opinions after members of the group concept is logically tied to one another out.
«Tarmaqlar»	Logikalıq pikirlew, ulıwma pikir do'geregin ken'eytiriw, o'z betinshe a'debiyatlardan paydalanıwg'a u'yretiwge qaratılǵ'an.	thinking, ideas and expand the teaching and the use of independent publications.

XI. Adebıyatlardı dizimi

Wzbekistan Respublikası Prezidenti shıg'armaları:

I. O'zbekistan Respublikası nızamları

1. Wzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.-T.:Wzbekiston, 2009.- 40 b.
2. Wzbekiston Respublikasining «Ta’lim twg’risida»gi Qonuni Barkamol avlod – Wzbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: SHarq, 1997. – B. 20-29.
3. Wzbekiston Respublikasi «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» Barkamol avlod – Wzbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: SHarq, 1997. – B. 31-61.
4. Wrtta maxsus, kasb-hunar ta’limining Davlat ta’lim standartlari. – Toshkent, 2000. – 20 b.

O’zbekistan Respublikasi Prezidenti pa’rmanlari h’a’m O’zbekistan Respublikasi Wa’zirler Ken’esi qararlari

1. «2004-2009 yillarda maktab va ta’limni rivojlantirishning davlat umum milliy dasturi» twg’risida Prezident Farmoni Ta’lim taraqqiyoti, 2004. - № 3. – B. 26.
 2. Postanovlenie Kabineta Ministrov Respubliki Uzbekistan «O podgotovke i izdanii novoy istorii Respubliki Uzbekistan» ot 16 dekabrya 1996 g. № 445 Narodnoe slovo. 1996, 17 dekabrya.
 3. Postanovlenie Kabineta Ministrov Respubliki Uzbekistan ot 27 iyulya 1998 goda «O sovershenstvovaniy deyatelnosti Instituta istorii Akademii nauk Respubliki Uzbekistan» Narodnoe slovo. 1998, 29 iyulya.
 4. Normativnie dokumentı po reformirovaniyu sistemı vısshego obrazovaniya Respubliki Uzbekistan. CHast I. Tashkent, 1998.
 5. Wzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari twg’risida»gi 2002 yil, 6 iyundagi 200-sonli qarori.
- Berdax atındag’ı Qaraqalpaq ma’mleketlik universiteti janındag’ı pedagog kadrlardı qayta tayarlaw h’a’m olardın’ qa’niygeligin asırıw Regionallıq orayında “O’zbekistan tariyxı pa’ninen innovatsiyalardı joqarı ta’lim sistemasına kirgiziw”moduli boyınsha oqıw - metodikalıq kompleksine

P I K I R

“O‘zbekistan tariyxı pa’ninen innovatsiyalardı joqarı ta’lim sistemasına kirgiziw” moduli boyınsha isshi oqıw da’stu’rı joqarı ta’lim orınları tariyx pa’ni oqıtıwshılarının’ qa’niygeligin asırıw kursı u’lgi oqıw rejesine muwapıq islep shıg’ılǵ’an. Oqıw rejesi mazmunınan kelip shıqqan halda du’zilgen bolıp, ol zamanago’y talaplar tiykarında qayta tayarlaw h’a’m qa’niygeligin jetilistiriw protsessinin’ mazmunın quramalastırıw ha’mde joqarı ta’lim orayları pedagog kadrlarının’ ka’siplik kompetentligin bir qansha asırıp barıwdı maqset etedi.

O‘zbekistan tariyxı pa’ninen innovatsiyalardı joqarı ta’lim sistemasına \$\$ kirgiziw” moduli boyınsha joqarı ta’limnin’ normativ-huqıqiy tiykarları h’a’m nızamshılıq normaları, alding’ı ta’lim texnologiyaları h’a’m ta’lim protsesslerinde axborot-kommunikatsiya texnologiyaların qollaw, sistemalı analiz h’a’m qarar qabıl etiw tiykarları, arnawlı pa’nler negizinde ilimiy h’a’m a’meliy izleniwler, texnologiyalıq rawajlanıw h’a’m oqıw protsessin sho’lkemlestiriwdin’ zamanago’y usıllar boyınsha son’g’ı jen’isler, global internet tarmag’ı, multimedia sistemaları h’a’m ko’nlikpe h’a’m qa’niygeligin qa’liplestiriwdi na’zerde tutadı.

Temalar ta’lim tarawı boyınsha joqarı ta’lim orınları pedagog kadrlarının’ tarawg’a tiyisli zamanago’y ta’lim h’a’m innovatsiya texnologiyaları, axborot-kommunikatsiya texnologiyaların oqıw protsessine ken’ engiziw, olardıń ka’sip sheberligin, ilimiy xızmetin ko’termelew, joqarı ta’lim orınlarında oqıw-ta’rbiya protsesslerin sho’lkemlestiriw h’a’m basqarıwdı sistemalı analizlewge iye bolıwları ta’miyinlenedi.

O‘zbekistan tariyxı pa’ninin’ o’zine ta’n qa’siyetleri ha’mde maselelerinen kelip shıqqan halda da’stu’rde tın’lawshılardıń arnawlı pa’n do’geregindegi bilim, ko’nlikpe, qa’niygeligine qoyılatug’ın talaplar tiykarında temalar tan’lang’an, a’meliy shınıǵ’ıw h’a’m pitkeriw qa’niygelik jumıslarının’ temaları, test sorawları, slaydlar berilgen.

Ulıwma alg’anda “O‘zbekistan tariyxı pa’ninen innovatsiyalardı joqarı ta’lim sistemasına engiziw” moduli boyınsha islep shıg’ılǵ’an okıw-uslubiy kompleksi joqarı ta’lim orınlarının’ O‘zbekistan h’a’m Qaraqalpaqstan tariyxı pedagog kadrlarının’ ka’siplik sheberligin joqarılátıwg’a u’yretedi.

Pikir bildiriwshi:

t.i.d. professor. B.A.Qoshanov